Uñ etiam ſm q ad rõnem meriti requirit q ſit voluntariũ. ꝑncipl'r meritũ caritati attribuit. ¶ Sciendum etiã q null⁹ põt ſibi mereri repatõem p⁹ lapſũ. nec merito ꝯdigni. nec merito ꝯgrui. Merito quidẽ ꝯdigni hoc ñ põt ſibi mereri. qꝛ rõ hui⁹ meriti pẽdet ex motõne diuine grẽ. q̃ maxime interrũpit ꝑ ſeq̃ns pctm. Meritũ etiã ꝯgrui q̃ quis meret alteri pñiã impedit ne ꝯſequat effectũ in eo cui q̃s meretur. Multo q̃ magis impedit talis meriti efficacia. ꝓpter impedimentũ qui ẽ etiã in eo qui meret. et in eo cui meret. Utrunqꝫ eñ hoc in vnã ꝑſonam ꝯcurrit. Unde ſimpl'r homo poſt lapſum põt ſibi mereri repatione. Uñ Ezech. xviij. dr. Si auerterit ſe iuſtus a iuſticia ſua ⁊ fecerit iniquitatẽ: oms iuſticie eius nõ recordabũtur. Ubi Greg. Conſiderãdum nobis ẽ qꝛ in ꝑpetratõne maloꝝ. nulla hꝫ eſſe fiducia bonoꝝ pteritoꝝ. de pe. di. iiij. ¶ Notandũ etiã q homo põt mereri augmentũ grẽ ⁊ caritatis in merito ꝯdigni. ſm tho. di. vbi ſupra. arti. viij. Huius rõ eſt. qꝛ vt dictum eſt. Illud cadit ſub merito ꝯdigni. ad qõ motio diuine grẽ ſe extẽdit. Motio aũt alicuius mouentis. nõſolum ſe extendit ad vltimũ terminũ motus: ſed etiã ad totũ ꝓgreſſum in motu. Terminus aũt motus grẽ eſt vita eterna. Progreſſus aũt in hoc motu eſt ſm augmẽtum caritatis vel grẽ. ſm illud puer. iiij. Iuſtoꝝ ſemita quaſi lux ſplendens ꝓcedit. et creſcit vſqꝫ ad ꝑfectum diem q̃ eſt glorie. In quo verbo Greg. ſup Ezech. In iuſtoꝝ animo bonũ deſideriũ atqꝫ intellectus lucis intime. iã ꝑs diei eſt. Sꝫ qꝛ vſqꝫ in finẽ vite in virtute ꝑficiũt ad ꝑfectũ diem. tunc veniũt qñ ad regna celeſtia perducti. in ea luce quã deſiderãt iam minus aliq̃d nõ habebũt. de pe. di. ij. nõ reuertebãt. Et ſciendũ. q quolibet actu meritorio meret homo augmentũ grẽ. ſicut et grẽ ꝯſumatõem. que ẽ vita eterna. Sꝫ ſicut vita eterna nõ ſtatim reddit: ſꝫ ſuo tpe. ita et grã non ſtatim auget ꝑ quodlibet opus meritoriũ: ſꝫ ſuo tpe. cũ. ſ. aliquis ſufficienter diſpoſitus ẽ ad augmẽtũ grẽ. ¶ Item nota q ꝑſeuerãtia in bono vſqꝫ in finẽ nullus põt mereri. Nõ eſt ſm tho. vbi ſup. arti. ix. qꝛ iſta depẽdet ſolũ ex diuina motione que ẽ ꝑncipiũ oĩs meriti. Sꝫ deus gratis donũ ꝑſeuerãtie largit quibuſcũqꝫ largit. Nec obſtat. qꝛ pro ea hñda oramus q̃ſi poſſimus eã mereri. qꝛ etiã que nõ meremur orando impetmus. Nam et pctores deus exaudit. veniã nõ merẽtes quã petunt ⁊ accipiũt. Alioq̃n fruſtra dixiſſet publicanus Deus ꝓpitius eſto mihi pctori. Siĺr et ꝑſeuerantie donũ aliquis petendo a deo ĩpetrat ſibi vel alij. q̃uis non cadat ſub merito.

¶ De bonis tempoꝛalib⁹. §. iiij.

Quõ cadãt ſub merito ſic declarat tho. prima ſcđe. q. vlt. arti. vl. Id qõ cadit ſub merito. eſt pmiũ vel merces qõ hꝫ rõnem alic⁹ boni. Bonũ aũt hoĩs eſt duplex. Unũ ſimpl'r. aliud ſm qd. Simpl'r quidẽ bonũ hoĩs ẽ vltimus finis. ſm illõ ps. Mihi adherẽ deo bonũ ẽ. Et ꝑ ꝯñs omĩa illa q̃ ordinãtur vt ducẽtia ad hũc finẽ. et talia ſimpl'r cadũt ſub merito. Bonũ autẽ hoĩs nõ ſimpl'r: ſꝫ ſm quid. ẽ illud qõ ẽ ei bonũ vt nũc. Uel qõ ei ſm aliq̃d eſt bonũ. Et h⁹ nõ cadũt ſub merito ſimpl'r: ſꝫ ſm qd. Scđm q̃ hoc dicendum. q tꝑalia bona ꝓut ſũt vtilia ad opa virtutũ quib⁹ ꝑducimur ad vitã eternã: ſꝫ hoc directe cadũt et ſimpl'r ſub merito. ſicut et augmentũ grẽ. et omnia illa quib⁹ hõ iuuat ad btitudinẽ poſt primã grãm. Tãtum eñ dat deus iuſtis de bonis tꝑalib⁹. et etiã de malis. quãtũ eis expedit ad ꝑueniendũ ad vitã eternã. et intãtũ ſũt ſimpl'r bona h⁹ tꝑalia. Uñ dr in ps. de timẽtib⁹ deũ. Nõ deficiẽt oĩm bono. Et alubi. Nõ vidi iuſtũ derelictũ. Si aũt ꝯſiderent tꝑalia bona ſm ſe. ſic nõ ſũt ſimpl'r bona hoĩs: ſꝫ ſm quid. Et ita ñ ſimpl'r cadũt ſub merito: ſꝫ ſm quid. ſ. inq̃tum hoĩes mouẽtur a deo ad aliq̃ tꝑalit agenda. in quib⁹ ſuum ꝓpoſitũ ꝯſequũtur deo fouẽte. vt ſicut vita eterna eſt ſimpl'r pmiũ opm iuſticie ꝑ relatõnem ad motionẽ diuinã vt dictũ eſt ſup. ita tꝑalia bona in ſe ꝯſiderata hñt rõnem mercedis. habito reſpectu ad motionẽ diuinã. q̃ volũtates hoĩm mouẽtur ad hec ꝯſeq̃nda. Licet interdũ in his hoĩes nõ habeãt rectam intẽtionẽ. Cũ aũt dr Eccs. ix. Uniuerſa eque cũctis eueniũt iuſto et ĩpio. bono ⁊ malo ⁊c̃. Hoc verũ ẽ q̃tuꝫ ad ſubãm bonoꝝ ⁊ maloꝝ tꝑaliũ: ſꝫ nõ q̃tum ad finẽ. Nã ꝑ h⁹ boni manuducunt in btitudinem. non aũt mali. Item q tꝑalia bona fuerint ꝓmiſſa in veteri lege. vt merces iuſticie. vt patet Deut. xviij. Dicit Augu. Qꝛ in illis fuerunt figure futuroꝝ. ſ. ſpiritualiũ bonoꝝ. que implentur in nobis.

¶ Titulus decimus de donis ſpiritusſancti. De ſeptem donis ſpũſſancti in cõi. Capi. j.

Aſcẽdiſti in altum. cepiſti captiuitatẽ. dediſti dona hoĩb⁹. ps. Nrã tñ tranſlatio habet. Accepiſti dona hominib⁹. Quod põt exponi dupl'r. Accepiſti tu xpe de quo ꝓprie loquit in hominib⁹. i. inter hoĩes ꝯſtitutus accepiſti. ſ. a deo dona ſpiritusſancti. Uel dona que a te infuſa in apoſtolis intenſoꝝ deſideriorũ accepiſti: accepiſti. ex quib⁹ miſiſti dona ſpũſſancti copioſiſſime. Sꝫ ſequẽdo primã lrãm quã inducit ap'lus ad Eph. Aſcendit xpc in altum abſolute. qꝛ ĩ ſupremũ locũ celi empirei. q̃ nil altius. Uel in altum crucis. cepit captiuitatẽ id eſt multitudinẽ ſanctoꝝ. quã diabolus tenebat in limbo carceris obſcuri captiuã. ꝓpter debitum originalis nõdum ſolutum. Et ꝑ crucẽ quidem de manib⁹ ei⁹ liberãdo. In aſcẽſione

autem cepit.ſ.ſecū ducendo in celum.et in poſ
ſeſſionem celi mittendo ſeu ponendo. Poſt qͦ
dedit dona hominibꝫ.i.apl'is dona ſpūſſancti
Unde Aug. dicit. Que dona? utiqꝫ ſpm̄ſanctū.
qui tale donū eſt.qualis eſt ipe. Uere magnus
dñs et magna miſcdia eius.qui donū dat eq̄le
ſibi. Donū em̄ eius ſpūſſanctus ē.a q̄ dono in-
creato pcedūt in plurali ſeptē dona data hoībꝫ
De quibꝫ Jſa.xj. Requieſcet ſup eū.ſ.xp̄m ho
minē.et etiā ſuper quodlibet membꝝ xp̄i mi-
ſtici.ſpūs dñi.ſ.grā ſpūſſancti.a qua fluūt do
na ſiue virtutes infuſe. Spūs ſapie et intelle
ctus.ſpūs ꝯſilij et fortitudinis.ſpūs ſcie ⁊ pie
tatis. Et replebit euꝫ ſpūs timoris dñi. Quis
autē iſta dona ſpūſſancti fuerint in omībꝫ ele
ctis dei.qui fuerūt i veteri teſtam̄to.tm̄ copio
ſius et vniuerſalius fuerūt data in nouo poſt
xp̄i aſcenſionē apl'is.⁊ ipis p̄dicantibꝫ p orbē
alijs inumeris. Ubi etiaꝫ notādum q̄ grā iſta
ſeptiformis.i.ſeptē donorū: amittit̄ p quodli-
bet mortale pctm̄. Et iō ſtatutū fuit antiqui-
tus.vt p quolibet mortali imponeret̄ pnīa ſe-
ptennis.vt pꝫ.xxij.q.j. Predicandū.vt.ſ.ſicut
p peccatū abiecit a ſe ſeptiformē grām ſpūſſā-
cti.ita p ſeptēnem pniam ſatiſfaciat et recu-
peret eā. Jn c⁹figurā hr̄.q̄ maria ſupbiens ⁊
murmurans ꝫ moyſen.infecta lepra.ſtetit ſe-
ptem diebꝫ extra caſtra.et poſtea ſanata Nu-
meri.xij. Et hic ponitur.xxxiij.q.xj.hoc ip̄m.
§.ſequenti.in glo.

Fuerunt aūt et ſunt figu- .§.j.

rata iſta ſeptē dona multipl'r i veteri et nouo
teſtō. Dona em̄ ipſa put letificant ciuitatem
eccleſie militātis.vel aīam rōnalem: adaptan
tur ſeptē ſeptēnarijs. Primo quidē in ſeptem
diebꝫ quibꝫ formatus eſt mūdus. Hic mūdus
minor format̄ vt ſit pfectus p iſtū ſeptēnariū
Prima em̄ die facta ē lux.ſignās donū timo-
ris.p quem incipit deū efficaciter cognoſcere.
q: initiū ſapie timor dñi. Secunda die fit fir-
mamētū diſtinguēs aq̄s ab aquis.i.firmitas
ſcē ꝯuerſationis.p donū ſcie diſcernēs falſas
doctrinas ⁊ ſuaſiones ⁊ exempla ad maluꝫ.vt
iferiores ab aq̄s ſupioribꝫ vere doctrine ſua-
ſionis ⁊ exemploꝝ. Tertia die arida ſegregata
ab aq̄s: germinat virentē herbā flores et fru-
ctus.q: ſegregatus hō ab aq̄s falſaꝝ opinio-
nū de ydolis et ſupſtitionibꝫ.p pietatem colit
veꝝ deū.pducēs flores ſcōꝝ deſiderioꝝ.her-
bas ſalutariuꝫ verboꝝ.⁊ fructus opm̄ mīe et
pietatis in pximos ſubueniendo eis. Quarta
die fiūt luminaria magna.ſol.et luna.⁊ ſtelle
p donū videlꝫ ꝯſilij.q̄ illuminat̄ rō ſupior cir-
ca diuina vt ſol. Rō inferior vt luna circa tē-
poralia.et om̄s ſenſus ⁊ motus paſſionum vt
ſtelle. Quinta formātur piſces in aq̄s et aues
q̄ ſuſtentantur in aere.p donū fortitudinis in
aquis tribulationū viuūt boni affectus.et in
temptatōnibꝫ demonū in aere volitāt cogita
tus ad deū reſiſtēdo. Sexta die formātur be-
ſtie cū homine cū dñetur eis. Et p donū intel
lectus hō qui eſt intellectiuū aīal.dñs ſenſiti-
uā beſtialē.dñatur paſſionibꝫ.intelligēs ꝯdi-
tionē ſuam.et ſcripturas hoc docētes. Demū
ſeptimo die requieuit deus et bñdixit diei illi.
Per ſpm̄ em̄ ſapie requieſcit mens in deo.gu
ſtans diuinā ſuauitatē et bñdictionē eternā.
Sicqꝫ cōpleuit deus die ſeptimo ſeptiformi.ſ.
grā et dono ſpūſſancti opus ſuuꝫ quod patra
rat Gen̄.j.hominem pfectione vltima.

Signantur et ipſa dona .§.ij.

p ſeptē lucernas que i tēplo dñi ardebāt. Jpa
illumināt mentē ad om̄ia.p̄cipue ad petitio-
nes formādas in tēplo vbi fiūt orones. Un̄ di
cit apl's ad Ro.viij. Jpe ſpūs poſtulat p nob̄
i.poſtulare nobis facit. Nā per donuꝫ ſapie q̄
guſtat̄ diuina bonitas.facit nos petere vt ſan
ctificet̄ nomē eius.i.vt ab oībꝫ lāudetur ſcīm.⁊
ꝯgnoſcatur tāta bonitas diuina. Donū intel
lectus quo intelligūtur angelici ſpūs ⁊ bona
ſupni r̄gis.facit nos poſtulare vt adueniat re
gnū illud in nob̄.i.nos eamus ad illō. Donū
ꝯſilij inducit nos ad flagitādū.vt fiat volun-
tas dei.nō ſolū in mādatis eius adimpleat̄: ſꝫ
etiā in ꝯſilijs. Donū pietatis vrget ad rogan-
dū p pane gr̄e et ſube tpalis neceſſarie: dicēs
Panē nr̄m quotidianū. Donū ſcie quod facit
ꝯgnoſcere pctā ppria et defectus alioꝝ.ſuppli-
cat p remiſſione eoꝝ: inquiēs. Dimitte nobis
debita nrā ⁊c̄. Sꝫ donū fortitudinis.q: intelli
git ſine dei adiutorio ñ poſſe reſiſti tēptatōibꝫ:
dicit. Et ne nos inducas. Nō petit vt ñ tēpte-
tur: ſꝫ ne vincat̄ ſed fortit̄ reſiſtat. Demū q: p
timoreꝫ dñi oīs declinat a malo.iō timor dñi
ſcēs ꝯcludit. Sꝫ libera nos a malo.mediante
ſancto timore.

Deſignantur et iſta ſe- .§.iij.

ptē dona p ſeptē filios iob.ſm̄ Gre.in.j.et.ij.
moral'.qui faciebāt ꝯuiuia ſinguli p ſingulos
dies ebdomade.q̄libet in die ſua cum ſororibꝫ
eoꝝ tribꝫ.⁊ in domo quadranguli. Paſcūt em̄
mentē quā inhītant ſpūali refectōe. Et hoc ſit'
cū tribꝫ ſororibꝫ.i.tribꝫ ꝟtutibꝫ theologicis.fi
de.ſpe.et caritate. Et edifitō ſpūali q̄drangu-
lari formato in quatuor ꝟtutibꝫ cardinalibꝫ.
Prudētia.iuſticia.fortitudīe.⁊ tpantia. Un⁹-
quiſqꝫ facit ꝯuiuiū ſuū.q: vnūquodqꝫ donum
ex ſuo effectu: reficit mō ſpūali menteꝫ vbi eſt.
Et dicit ſic. Sapīa mentem de eternoꝝ ſpe et
certitudine reficit. Jntellectus in eo q̄ audita
penetrat: reficiēdo cor tenebras ei⁹ illuſtrat.
Cōſilium p̄cipitem eſſe phibet.⁊ rōne aīm re-
plet. Fortitudo aduerſa ñ metuit ⁊ cōfidentie
cibos apponit. Scīa in eo q̄ igrātie nebulas
ſupat.cibos in vētre mentis reponit. Pietas
cordis mīe viſcera opibꝫ replet. Timor vo in
eo q̄ p̄mit mentē ne de p̄ntibꝫ ſupbiat.p cibos
ſpei mentē ꝯfortat. Hec Greg.in.j.moral'. Et
ſubdit oſtendens quomō vnū iuuatur p aliud

et ſic ſeinuicem reſiſtūt. Quō etiā fatiunt ho-
minē bn̄ diſpoſitū cōtra cōtraria vitia. vt ſa-
piētia deſtruat ſtultitiā. itellect9 ebetudinem
Scīa ignorātiā. Pietas duritiā. Cōſiliū pci-
pitatōz. fortitudo malū tiorē: ⁊ timor pſūptōz

Hec dona ſunt ſeptem .§.iiij.
ſpūs miſſi in omnē terrā cōtra ſeptē ſpūs neq̄
De quib9 dr̄ Mat. xij. Uadit. ſ. ſpūs imundus.
et aſſumit ſeptem ſpūs nequiores ſe. et ingreſ-
ſi hītant ibi. Donū em̄ timoris expellit ſuper
biā. q2 timor facit hoīem humiliari ei quem ti
met. Donū pietatis expellit ſpm̄ inuidie. que
crudelis ē. et nō p̄t pati alios bona hr̄e: ſ3 po-
tius appetit ſui malū cum priori malo primi.
Spūs ſcīe repellit ſpm̄ ire. q̄ impedit animuz
ne poſſit cernē verū. ad qd ſcīa attēdit. Spūs
pſilij fugat ſpm̄ auaritie. q̄ nec pſilia nec mā
data dei ſinit implere. q̄ iubet vel pſulit pau-
perib9 indigentib9 ſubueniri: ſ3 ſibipī pgregat
totū. Spūs fortitudinis eliminat ſpm̄ triſtem
accidie. que ꝓpter tedium laboris ſubterfugit
viriliē bona opari: infirmitate victus ſenſua
litatis. Spūs intellectus remouet ſpm̄ gule.
que mentē obfuſcat vt nil ſpūale valeat intel-
ligē: fumoſitatib9 rpleto cerebro. Tandē ſpūs
ſapīe obruit ſpm̄ luxurie. q̄ figēs ſe in cadaue-
rib9 fetidis vt ibi paſcat̄. ad archaz eccl'ie ne-
ſcit reuerti vt colūba. vbi ſunt cibaria optīa
et ſuauiſſima. Et guſtata ſuauitate ſpūs quod
fit p ſapiam: deſipit oīs caro: ait Bernh. i.
omnis delectatio carnalis.

Hec ſeptem dona ſunt ſe- §.v.
ptem columpne. De quib9 dr̄ puer. ix. Sapīa
edificauit ſibi domū. Scidit colūpnas ſeptē. i
ſeptē dona ſpūſſcti. que ab ipo pcedunt ad fir
mandā domū pſcie quā edificauit diuia ſapīa
ad hītandū ibi. Et corrn̄dent ſeptez verbis. q̄
ipſa ſapīa incarnata dixit in cruce. docēs ho-
minē ad bn̄ viuendū. Nā verbū primū. ſ. pr̄ di
mitte illis. corrn̄det dono pſilij. q̄ ſuggerit̄ hoī
nōſolū nō facere vindictā de inimicis: ſ3 bn̄fa
cere et orare p eis. Secundū verbum. ſ. hodie
mecū eris in pādiſo Luc. xxiij. corrn̄det dono
ſapīe. quo guſtant̄ bona pādiſi. Tertiū verbū
ſ. mulier ecce filius tuus Jo. xix. ad pietatem
ptinet. que p̄cipue pntib9 puidet. Quartū ver
bū. ſ. deus deus meus. vt quid dereliquiſti me:
Mat. xxvij. ad donū fortitudīs reſpicit. quo ⁊
ſi multū quis affligit̄. nō tn̄ deſcēdit de cruce
afflictōnis: ſ3 ad deū recurrit petēs ne derelin
quat. Quintū verbuz. Sitio Jo. xix. corrn̄det
dono ſcīe. quo q̄s ſitit ſcire q̄ ſue expediūt ſalu
ti. Sextū. Cōſumatū ē Jo. xix. donū intellect9
inuocat. q̄ intelligūtur q̄ in ſcripturis figura
ta erāt de filio hoīs eſſe pſumata. i. impleta.
Ultimū aūt verbū. Pr̄ in manus tuas pmēdo
ſpm̄ meuz Lu. xxiij. dono pgruit timoris. q̄ vt
bonus filius totum ſe ſubijcit et cōmittit deo.
His verbis et donis quaſi ſeptem columpnis
ſuſtentatur anima ne corruat.

Hec dona ſūt ſeptē mu- .§.vj.
lieres in figurā de quib9 dic yſaias. Appreben
dēt ſeptē mlieres vir vnū: dicētes. Panē nr̄m
pmedemus. Ueſtimētis nr̄is opiemur. tm̄ inuo
cet̄ nomē tuū ſup nos. Mulieres dicunt̄ dona
nō ꝓpter ſexū: ſ3 ꝓpter fecūditatē bonorū opm
que pducūt. Iſte apprehendēt virū vnū. i. xpm
ſm Hiero. pfectū in omī ſctitate in q̄ pleniſſie
quieuerūt. Iſta dona cū ſint hītus quidā. co-
operiūt ⁊ ornāt aīam. ac etiā hn̄t ſecū panem
refectōnis. Un̄ et ipa dona figurātur etiā per
ſeptē panes quib9 xp̄c pauit turbas Mat. xv.
Qui ſūt ſeptē btitudīes ptinētes ad doctrinā
noui teſti. q̄s xp̄c docuit diſciplos in mōte. ſic
q̄nq3 panes ordeacei q̄b9 altera vice pauit xp̄c
q̄nq3 milia hoīm in mōte Jo. vj. ſignat doctri-
nā veteris teſti. q̄nq3. ſ. librorū moyſi. quā xp̄c
frangēs et ſpūaliē exponēs fideles paſcit. Per
donū em̄ timoris hr̄ primus panis. ſ. paupertas
ſpūs. q2 p timorē hūiliat̄ quis. ⁊ ſubijcit ſe deo
timēdo iudītia ei9. Per pietatē hr̄ ſecūdus pa
nis. ſ. mititatis. i. māſuetudīs. q2 p pietatem
quā dicit Job eē cultū dei. hō miteſcit ⁊ fit mā
ſuetus ad audiēdū verbū dei. acq̄eſcēs ſcriptu
ris in hiis que ſūt ſup rōnem. Per ſcīam hr̄ ter
tius panis. ſ. btitudo luctus. Qui enim addit
ſcīam addit ⁊ dolorē Eccs. j. q2 ſciēs pcta ſua
et picula mūdi. ⁊ miſerias hoīm. n̄ p̄t nō lugē.
Per donū fortitudīs hr̄ quartus panis. ſ. eſu-
ries ⁊ ſitis iuſticie. i. bonoꝝ opm. Nam fortis
ꝓpter deſideriū quod h3 ad ṽtuoſa opa (et hic
eſt eſuries et ſitis) maiora. ſ. ⁊ minora opa ar
dua. exponit ſe ad oēm laborē ⁊ viriliē ſuſtinz
Per donū pſilij hr̄ q̄ntus panis. ſ. miſcdie. hoc
em̄ pſulit intus ſpūſſcēs. vt miſcdiam exhibe-
at primo ſpūalem et corpalē. etiaz vbi ex p̄ce-
pto nō teneret̄. vt miſcdiam ipe exiñ pſequat̄
Per donū intellect9 hr̄ ſextus panis. ſ. mūdicie
cordis. Nā (vt ait ſaluator) vos mūdi eſtis ꝓpt
ſmonē quē locutus ſū vob Jo. xiij. Scriptura
em̄ ſacra lecta ⁊ intellecta mūdificat cor. Per
donū ſapīe hr̄ ſeptimus panis. ſ. pacis. Beati
pacifici. qm̄ filij dei vocabūtur. Nā p ſapiam
guſtat̄ ipſe xp̄c q̄ eſt pax nrā. et inde cū oīb9
querit pacē et in omnib9 requiem inuenit.

Hec ſunt ſeptem oculi .§.vij.
ſuper lapidē vnū. i. xpm ⁊ quēlibet vir pſtātē
q̄ hn̄t nos illūiare et dirigē in ſacr̄is ⁊ p ſacr̄a
ſeptē eccl'ie. Quis ei grā ſeptiformis recipiat̄
p q̄libet ſacr̄m vel augeat̄. tn̄ q̄libet donuz
p̄t adaptari vni ſacr̄o. Per bapm̄ em̄ hō credē
do incipit timere deū. offendē. ⁊ euz revereri.
Per pfirmatōez roborant̄ in dono fortitudīs
ad pfitendū publice ſine erubeſcentia fidē xpi
cū expedit. Per eukariſtiā que dr̄ ſacr̄m pie-
tatis. donū pietatis exercet̄. pie credēdo ⁊ colē
do deū ſuū in ea. Ad vere penitendū exigit̄ do
nū ſcientie. vt ſciat pgnoſcere ⁊ diſcernē pcta

ſua confiteri. et a quibꝫ oportcat caue̅. In ordine ſacro exercet̃ donū conſilij. dū ip̄m hn̄tes ſeruāt conſiliū caſtitatis. et alijs. ſ. ꝓplo habe̅t conſulere de his que expediūt ſaluti animarū ſuarū. donū itellectus docet q̄ vtunt̃ ſacr̄o mr̄imonij. quantā rem ſpirituale̅ ſignificet: vt nō vtāt̃ eo ſic equus ⁊ mul⁹ q̄bus nō eſt intellc̃⁹: ſ ad prole̅ ſuſcipiendā. vel fornicatōꝫ vitādā in ſe vel conſorte. Per ſacrame̅tū extreme vnctōis. preparat̃ aīa magis ac magis ad fonte̅ ſapie̅tie. vt f̃licto affc̃tu pn̄tis vite. que̅admodū ceru⁹ deſide̅t ad fontes aq̄rū et̃ne ſapie.

¶ De diſtīctōibꝫ donorū ſpūſſc̃ti. a v̉tutibꝫ īfuſis: ⁊ de nccītate eoꝝ et ꝯnexiōe. Capi. ſecūdū

Dona ſpiritusſāncti ſunt diſtīcta realit̃ a virtutibꝫ īfuſis. ⁊ neceſſaria ſūt omīa ad ſalute̅. ⁊ ſūt quidā hītus aīme. Cōnexa ſūt adinuice̅. ita q̄ vnū nō pōt haberi ſn̄ alio. Septe̅ ſūt et non plura nec pauciora. Dignitas eoꝝ attendit̃ ſcd̄m enumeratōnem. incipie̅do tn̄ a ſuperioribꝫ. ſ. a ſapia. In pr̄ia remane̅t ī btīs. Et ꝯparādo ea v̉tutibus. nobiliora et ꝑfectiora ſūt cardīalibꝫ. Sꝫ īferiora theologicis v̉tutibus. Hec omīa ſcd̄m tho. p̄ma ſcd̄e. q. lxviij.

¶ Q̄ntum ad primum ponit. §. j. tho. vbi ſup̄ varias ſuꝑ hoc opiniones. Aliqui em̄ dixerūt q̄ dona non diſtinguūt̃ a virtutibꝫ ſed virtutes dicunt̃ inq̄ntū perficiūt hoīem ad bn̄ oꝑandum. Dona aūt inq̄ntū a deo cauſant̃ tales hītus. Alij v̉o dixerūt ī hoc differre v̉tutes a donis: q̄ dona ꝑficiūt liberꝝ arbitriū ſm̄ qd̄ facl̄tas rōis. ſ v̉tutes ꝑficiūt liberꝝ arbitriū ſcd̄m qd̄ e̅ facultas volūtatis. Tercij dixer̃t q̄ dona differūt in hoc a virtutibꝫ: q̄ v̉tutes ꝑficiūt hoīem ad bn̄ operandū. ſed dona ad reſiſtendū te̅ptationibꝫ. Quarti poſuer̃t ī hoc eſſe dr̄a ītēr ea: q̄ v̉tutes perficiūt homine̅ ad bn̄ operandū ſimplicit̃. ſed dona ad hoc ordinant̃ vt ꝑ ea conformemur xp̄o. p̄cipue q̄ntū ad ea q̄ paſſus eſt. Sed om̄s iſtas opiniones reprobat tho. p̄ma ſcd̄e. q. lxviij. arti. j. rōnem aſſignās reprobatōis. ibi. potes videre. Et ponit ip̄e quintū modū dice̅di quomō differāt. Dic em̄ q̄ ad diſtinguendū dona a virtutibꝫ. debemus ſequi modū loque̅di ſacre ſcripture. in q̄ tradūtur nobis nō ſub noīe donoꝝ: ſ ſub nomine ſpirituū. Dr̄ em̄ Iſa. xj. Requieſcet ſuꝑ eū ſpūs dn̄i. Spūs ſapie ⁊c̃. Ex quibꝫ nob̄ manifeſte datur intelligi. q̄ iſta dona ſepte̅ enumerātur ibi. ſm̄ q̄ ſunt in nobis ab inſpiratōe diuina. Inſpiratio aūt ſignat quādā motōem ab exteriori. Eſt em̄ ꝯſiderandū q̄ in homine eſt duplex principium motiuū. Vnū interius qd̄ eſt rō. Aliud exterius qd̄ eſt deus vt dictū eſt. Et etiā ph̄s hoc dicit in. c. de bona fortuna Manifeſtum eſt aūt q̄ omne qd̄ mouet̃ oꝫ eſſe ꝓportionatū motori. et hec eſt ꝑfectio mobilis inq̄ntum mobilis diſpoſitio qua diſponitur ad hoc q̄ bn̄ moueatur a ſuo motore. Quāto em̄ motor e̅ altior. tanto neceſſe e̅ q̄ mobile ei ꝓportionet̃ ꝑfectiori diſpoſitione. Sicut videm⁹ q̄ ꝑfectius oꝫ diſcipulū eſſe diſpoſitū ad capiendū altiore̅ doctrinā a mg̃ro. Manifeſtū eſt aūt q̄ virtutes hūane ꝑficiūt homine̅. ſm̄ q̄ e̅ natus moueri ꝑ rōnem. in his q̄ interius vel exterius agit. Oportet g̃ ineſſe hoī altiores v̉tutes. ſm̄ q̄s ſit diſpoſitus ad hoc q̄ diuinitus moueat̃. Et iſte ꝑfectōes vocātur dona. nō ſolū q̄ infūdunt̃ a deo: ſ q̄ ſm̄ ea hō diſponit̃ vt efficiat̃ ꝓmpte mobilis ab inſpiratōe diuīa ſicut dr̄ Iſa. l. Dn̄s apuit mihi aure̅ ego aute̅ nō ꝯdico. Et ph̄s dicit in. c. de bona fortuna. q̄ his qui mouet̃ ꝑ inſtinctū diuinū. n̄ expedit ꝯſiliari ſm̄ rōnem hūanā: ſ q̄ ſequāt̃ interiore̅ inſtinctū. quia moue̅tur a meliori p̄ncipio q̄ ſit rō hūana. Et hoc e̅ q̄ quidā dicunt. q̄ dona ꝑficiunt homine̅ ad altiores actus. q̄ ſint actus v̉tutū. Q̄ aūt dona noīentur a Gre. in j. moral̃. vel ab alijs aliq̄n v̉tutes. hoc ideo eſt q̄ hn̄t in ſe ꝯmunem rōnem v̉tutis. Sꝫ vltra hoc eſt in eis aliquid ſuꝑueniens ꝯmuni rōni v̉tutis. inq̄ntum. ſ. ſunt quedā v̉tutes diuine. ꝑficie̅tes hoīem inq̄ntum eſt a deo motus. Vn̄ et ph̄s in. vij. ethico. ponit vltra ꝯmunes aliā quandā virtute̅ diuinā ſeu heroycā. ſm̄ quā aliqui viri moue̅tur. Vn̄ et ip̄e Greg. in. j. moral̃. diſtinguit dona a virtutibꝫ. Q̄ aūt ſapientia et ſcīa ponātur a doctoribꝫ v̉tutes intellectuales. et fortitudo moralis v̉tus. Dicendū q̄ cū iſta ſumunt̃ ſm̄ q̄ ꝓcedūt ex iudicīo rōis tūc nō ſunt dona: ſ dona ſunt p̄dicta. ſm̄ q̄ ꝑ ea oꝑatur homo ex inſtinctu diuino.

¶ Q̄ntum ad ſecundum ſcꝫ. §. ij. q̄ dona iſta ſint neceſſaria ad ſalute̅: ꝓbatur. q̄ ſupremū donoꝝ et infimū ſunt neceſſaria. g̃ et intermedia. Nam dr̄ de ſapia Sap̄. vij. Nemine̅ diligit deus niſi qui cum ſapia hītat vel gradit̃. Et de timore dr̄ Ecc̄i. j. Sine timore domini nemo poterit iuſtificari. g̃ ⁊ alia nccīa Hoc aūt ſic declarat tho. vbi ſup̄. ar. ij. Rō hominis qua hō oꝑatur ꝑficit̃ a deo dupl̄r. Primo naturali rōne. ſ. ſm̄ lume̅ naturale rōnis Secūdo ſuꝑnaturali ꝑfectōe. ſ. ꝑ v̉tutes theologicas. Iſta tn̄ ſecūda ꝑfectō hr̄ quaſi impꝑfecte. Impꝑfecte em̄ ꝯgnoſcimus hic deū. ⁊ impꝑfecte diligimus. Illud aūt qd̄ hꝫ impꝑfecte formā aliquā vel virtute̅. nō p̄t ꝑ ſe oꝑari niſi ab altero moueat̃. ſicut luna in qua eſt impꝑfecte natura lucis. non illuminat niſi illuminata a ſole. et diſcipulus in medicina nō ꝑ ſe medicat niſi edoctus a mg̃ro. Q̄uis g̃ rō ſm̄ q̄ eſt aliqualit̃ et impꝑfecte illuminata. ꝑ v̉tutes theologicas moueat ad vltimū finem ſuꝑnaturalem. non ſufficit tame̅ iſta motio ratōnis. niſi deſuper adſit inſtinctus et motio ſpūſſancti. ſm̄ illud Ro. viij. Qui ſpū dei agūtur hi ſūt filij dei. q̄ſi filij dei ⁊ he̅des. Et illō p̄s. Spūs tu⁹ bonus deducet me in terrā rectam. q̄. ſ. ad he-

reditatem illius terre nullus p̄t peruenire. ni-
ſi dicatur a ſpūſancto ꝑ iſta dona ſua. Non er-
go ita ꝑficitur homo ꝑ virtutes theologicas
et morales in ordine ad vltimū finē. q̄n ſemꝑ
indigeat moueri quodā ſupiori inſtinctu ſpūſ
ſancti. Vn̄ et virtutes excedunt q̄tum ad mo
dū opandi. inq̄tum. ſ. homo ꝑ dona mouetur
ab altiori ꝓncipio. Quis etiā per virtutes ho
mo multa ꝯgnoſcat. et poſſit vitijs reſiſtere.
tn̄ quia rōni hūane nō ſunt oīno ꝯgnita neq̄
poſſibilia. Et hoc ſiue accipiat̄ ratio vt ꝑfecta
lumine naturali. ſiue vt ꝑfecta v̾tutib⁹ theolo
gicis. Inde ē. q̄ non p̄t q̄tum ad oīa repelle-
re ſtulticiā. ebetudinē. ⁊ alia que ponit Greg.
in. ij. moral̄. eſſe ꝯtra dona. Sed deus cui⁹ po-
teſtati et ſciē omnia ſubſunt. ſua motione per
dona ſpūſſancti nos tutos reddit. ab oīni ſtul-
ticia ꝑ ſapiam. ab ebetudine per intellectum.
a p̄cipitationis vitio ꝑ ꝯſilium. a timore ma-
lo ꝑ fortitudinem. ab ignorantia per ſciam. a
duritia per pietatem. a ſupbia per timorem.
Iſta enī vitia ponit Greg. ibi cōtrariari do-
nis iſtis. Et ſic oſtēdūtur ipa dona neceſſaria
ad ſalutem.

Q̄tum ad tertiū. ſ. q̄ do-. §. iij.

na ſint habitus. ꝓbatur ꝑ hoc. q: xp̄c loquēs
de ſpūſancto diſcipulis: ait Jo. xiiij. Apd vos
manebit et in vos erit. Sz ſpūſſanctus nō eſt
in hoīb⁹ abſq̄ donis eius. Manſio aūt impor-
tat ꝑmanentiā et firmitatē. et ſic denotat ha-
bitū. qui ē qualitas de difficili mobilis a ſub̄o
Non aūt notat trāſitū ⁊ ſubbitū motū ꝓut eſt
paſſio vel act⁹. Sūt ḡ dona hītus quidā. Vn̄
Grego. in. ij. moral̄. dicit. q̄ in illis donis ſine
quib⁹ ad vitā nō ꝑuenit̄. ſpūſſāctus ſemꝑ ma
net in electis. ſ. dum ꝑſeuerant in gratia.

Q̄tum ad quartum ſcz. §. iiij.

quare ſint ſeptē. et q̄uo ꝑficiant vires anime.
Sic declarat tho. in p̄ma ſcđe. q. lxviij. art. iiij.
Dona ſūt quidā habitus ꝑficientes hoīem ad
hoc. q̄ ꝓmpte ſequat̄ inſtinctus et motus ſpi-
ritusſācti. Sicut virtutes morales ꝑficiūt vi-
res appetitiuas ad obediēdū rōni. Sicut aūt
appetitiue nate ſunt moueri ꝑ imperiū rōnis
ita etiā omnes vires hūane nate ſūt moueri
ꝑ inſtinctum dei. ſicut a quadā ſuperiori potē
tia. Et ideo in omnib⁹ virib⁹ hominis. que pn̄t
eſſe principia humanoꝝ actuū. ſicut ſunt vir
tutes. ita etiā ſunt dona. ſ. in rōne. et in vi ap
petitiua. Ratio aūt eſt practica ⁊ ſpeculatiua
Et in vtraq̄ cōſideratur apprehenſio veritatis
que ꝑtinet ad inuentionē et iuditiū de verita
te. Ad apprehenſionē ḡ veritatis. ſpeculatiua
ratio ꝑficitur ꝑ intellectum. Practica v̾o per
cōſilium. Ad rectitudinē iuditij de re ꝑficitur
ſpeculatiua ꝑ ſapiam. practica ꝑ ſciam. Appe
titiua aūt potētia perficitur q̄tum ad ea que
ſūt ad alteꝝ. Per pietatē q̄tum ad ea que ſūt
ad ſeipm̄. Per fortitudinē ꝯtra errorem peri-
culoꝝ. Contra ꝯcupiſcentiā v̾o delectabilium
ꝑficitur per timorē. Iuxta illud. Confige ti-
more tuo carnes meas. i. ꝯcupias carnales.
Et ſic patet q̄ dona ſe extendunt ad oīa. ad
que ſe extendūt virtutes morales. ſ. fortitudo.
iuſticia. ⁊ tꝑantia. Et virtutes intellectuales
ſcz ſapientia. intellectus. ſciētia. prudentia. ad
quā ꝑtinet ꝯſiliū. Ars aūt etſi ſit virtus intel
lectualis. non tn̄ ꝑficit hominē ad bene viuen
dū: ſz ad opa exterius factibilia. que tranſeūt
in aliam materiā. Et ideo ars nō ꝯnumerat̄
inter dona que ꝑficiunt hominē in ordine ad
bene viuendum. Iuſticie v̾o imponit nomen.
Imponit̄ a rectitudine ratōnis. Et ideo cōue-
nientius eſt nomen virtutis q̄ doni. Sed pie-
tas que tn̄ pertinet ad iuſticiā. importat reue
rentiā quam habemus ad patrē et patriam.
Et q: pater omniū eſt deus. et pietas dei cul-
tus noīatur ſm̄ Aug. Ideo ꝯueniēter donum
quo ꝓpter reuerentiā dei aliquis bonū opatur
ad oīes: pietas noīatur non iuſticia. Sapia
aūt et ſcientia prout ꝯnumerātur inter grās
gratis datas. De quib⁹ apl̄us. j. ad Corin. xij.
Alij datur ꝑ ſpm̄ ſermo ſapie. Alij ſmo ſcien
tie. differūt realiter a ſapientia et ſcia ꝓut ſūt
dona ſpūſſancti. Nam ille dicūtur gratie gra-
tis date. inq̄ntum per ea quis habundat intā-
tum in ꝯgnitione reꝝ diuinaꝝ et humanarū.
q̄ poteſt alios inſtruere ⁊ aduerſarios ꝯfuta
re. que poſſunt eſſe etiam in malis hominib⁹.
Sed dona ſunt ꝓut perficiunt mētem hominis
ad ſequēdum inſtinctus ſpūſſancti. in cogni-
tione diuinoꝝ vel humanoꝝ. et non ſunt niſi
in bonis. Differunt iſta dona a ſapia et ſcien-
tia que ſūt habitus acquiſiti ſeu virtutes in-
tellectuales. Similit̄ et fortitudo donū differt
a fortitudine virtute morali etiā infuſa. Nam
opus fortitudinis virtutis ꝓcedit a rōne illu-
minata. tn̄ ꝑ grām ſi eſt v̾tus infuſa. Sz opus
fortitudinis ꝓut ē donū: ꝓcedit a ſpūſancto.
mouente mētem ad ſequēdum ſuū inſtinctum
per tale donū hītuale. ſ. fortitudinis. Simul
tn̄ ꝯcurrūt. q: virtutes etiā ſeinuicem iuuāt
in actib⁹ ſuis. hn̄t tn̄ diuerſum reſpectū. Do-
num quidē vt fortiter ꝑſiſtat ob reuerentiam
dei. Virtus aūt ne diſcedat a bono rōnis. Cū
aūt dona ꝑficiant hominem ſm̄ q̄ mouetur a
deo. et virtutes theologice maxime nos ordi-
nent ad eū. non tn̄ ponūtur aliqua dona per-
tinētia ad virtutes theologicas ſicut ad mo-
rales. Et rō eſt ſm̄ Tho. vbi ſup̄. Quia rō ho
minis n̄ mouet̄ a ſpūſancto. niſi ei aliquo mō
vniat̄. Sicut inſtrm̄ non mouet̄ ab artifice.
niſi ꝑ ꝯtactū vel alio mō ei vniat̄. Prima aūt
vnio hominis ad deū eſt ꝑ fidem. ſpem. et cari
tatem. Vn̄ iſte virtutes theologice. ꝑſuppōnū
tur ad dona ſicut radices eoꝝ. Vn̄ oīa iſta
dona ꝑtinēt ad has tres virtutes. ſicut quedā
deriuatōnes eaꝝ. Et ſm̄ Tho. vbi ſupra. arti.
viij. Dona ſpūſſancti ſunt ꝑfectiora virtutib⁹

omnib⁹ intellectualib⁹ et moralib⁹. q: ipe pficiunt rōnem hoīs vel alias potētias vt appetitiuas in ordine ad rōnem. Sȝ dona perficiūt hoīs potētias. in opatione ad ſpm̄ſcm̄ mouētem. Sed theologice vtutes ſūt pfectiores donis. q: p eas mens humana deo piungitur. vt poſtea ab ipo moueat̄ p actus donoꝝ. Vn̄ et Greg. in. j. moral'. exponēs figurā q̄ filij Job fuerūt ſeptē: ſignantes ſeptē dona. et tres filie ſignātes vtutes theologicas: dicit. Ad denarij pfectionē ſeptē filij. i. ſeptē dona nō pueniunt niſi in ſpe. fide. ⁊ caritate. fuerit om̄e qd̄ agūt Beatitudines aūt de quib⁹ fit mētio Mat. v. et d quib⁹ ſup̄. ti. vij. ſūt actus ipoꝝ donoꝝ. pmaxime vel virtutū. Vn̄ non diſtinguūt̄ ab eis ſicut diuerſi habitus: ſed ſicut actus ab hītib⁹ eorum. Tho. vbi ſupra. arti. iiij.

Sunt aūt ipa ſeptem do//. §. v. na pnexa adinuicē. vt vnū non poſſit hri ſine altero. qd̄ figuratū fuit in ſeptem filijs iob. in eo q̄ ſimul ſeinuicē reficiebāt ptinuis puiuijs qd̄ ſic declarat tho. vbi ſup̄. ar. v. Sicut vires diſponūt̄ appetitiue p vtutes morales ī opatōne ad rōnem. q: iraſcibilis p fortitudinē. pcupiſcibilis p tpantiam. voluntas p iuſticiā. ita vires om̄es anime diſponūtur p dona ſpūſſācti. in opatōne ad ſpm̄ſcm̄ mouētem. Spūs aūt ſāctus inhitat in nobis p caritatē. Scd̄m illud ad Ro. v. Caritas dei diffuſa ē in cordib⁹ nrīs. p ſpm̄ſcm̄ qui datus ē nobis. Et p caritatē pficiūtur potētie aīe. ſicut et rō ipa pficit̄ p prudentiā. Vn̄ ſicut vtutes morales pnectūtur ſibinuicē in prudētia. ita dona pnectūtur ſibinuicē in caritate. ita q̄ qui caritatē habet om̄ia dona hȝ. qui nō hȝ eam. nullū ex eis hȝ.

Dona aūt ſpūſſancti ali//. §. vj. quo mō remanēt in pr̄ia. i. quo ad aliq̄s act⁹ et quo ad alios nō. Pro cuius declaratōne dic tho. vbi ſup̄. ar. vj. q̄ q̄tum ad eſſentiā donoꝝ vtiqȝ remanent in pr̄ia. Cuius rō eſt. q: dona ſpūſſācti vt dictū ē. pficiūt hoīem ad ſequēduȝ motionē ſpūſſācti. Sȝ hoc pcipue erit ī pr̄ia. qn̄ deus erit om̄ia in omnib⁹. et qn̄ homo erit totalit̄ ſubditus deo. Et ſic intelligit̄ illud p̄s. Fluminis impetus letificat ciuitatē dei. Ciuitas dei eſt triplex. aīa rōnalis. eccl'ia militans et pr̄ia ſupnalis. Fluuius eſt grā ſeptiformis ſpūſſancti. i. ſeptē donoꝝ. Cuius impet⁹ eſt feruor qui letificat triplicē dictā ciuitatē dei. Vn̄ et Jo. apoc̄. vlt̄. dicit ſibi oſtenſū fluuiū aque viue. ſplēdidū vt criſtallū. egredientē a trono dei et agni. in medio platee eius. a deo em̄ pcedit grā ſpūſſcti in nob̄ merito agni. i. xp̄i. Vn̄ Amb. d ſupna ciuitate: ait. Ciuitas illa dei celeſtis hirl'm. nō meatu alic⁹ flumis terreſtris abluit̄: ſȝ ex fōte vite pcedens ſpūſſanctus. c⁹ nos hic breui ſatiamur hauſtu. ī illis celeſtib⁹ ſpiritib⁹ redūdantius videt̄ affluere pleno ſeptem virtutū. i. donoꝝ ſpūaliū ferues meatu.

Alio mō pſiderādo dona q̄tum ad materiā aliquā. circa quā opantur ipa dona in pn̄ti. ſic n̄ hēbunt illā opatōem in ſtatu gl'ie. Sicut vbi grā. Dicit gre. q̄ iſta dona nos ptegūt ꝯ vitia vel tēptamenta. vt ſapia ꝯ ſtulticiā. ſcia ptra ignorantiā. et ſic de alijs. Et q: in pr̄ia n̄ erūt tēptam̄ta vel vitia. Jō q̄tum ad h⁹ dona n̄ remanebūt. Ponit etiaȝ Greg. in. j. moral'. duos effectus ad ſingula dona. quoꝝ vnū tranſit cū vita pn̄ti. aliud remanet in pr̄ia. Dicit em̄ q̄ ſapia mentē de ſpe ⁊ certitudine eternoꝝ reficit. hoꝝ duoꝝ ſpes trāſit ⁊ certitudo remanet De intellectu dicit. q̄ in eo q̄ audita penetrat reficiēdo cor tenebras eius illuſtrat. Hoꝝ primū. ſ. auditus tranſit. q: in pr̄ia nullus docet aliū. Secūdum remanet. ſ. illuſtratio mētis. ⁊ ſic de alijs. Sciēdū etiā q̄ pparando ipa dona adinuicē. dignitas eoꝝ qua vnū pferat̄ alteri ē attēdenda ſm̄ enumeratōem eorū. incipiēdo a ſapia. vt ponit̄ Jſa. xj. Simpl'r loquēdo ſm̄ tho. vbi ſup̄. art̄. vij. dicit em̄ q̄ eadem ē rō in opatione ipoꝝ et virtutū. q: dona ad omnes actus potētiaꝝ aīe pficiūt hoīes. ad q̄s pficiūt vtutes. Vn̄ ſicut vtutes īntellectuales pferunt̄ moralib⁹. et in ipis īntellectualib⁹ ptemplatiue pferūtur actiuis. vt ſapia. intellectus. et ſcia. prudētie ⁊ arti. Jta tn̄ q̄ ſcia pfert̄ intellectui. et intellectus ſcie. ſicut prudētia et ſineſis eubulie. Jta etiā in donis ſapia. intellectus. ſcia. et pſiliū pferuntur pietati ⁊ timori. Jn quib⁹ etiā pietas pfert̄ fortitudini. ſicut iuſticia fortitudini. ⁊ fortitudo tpantie. Sȝ ſm̄ qd̄. i. q̄tū ad miſcdiaȝ. fortitudo et pſiliū de arduis. ſcia aūt et pietas de pmunib⁹. Propterea aūt maxime timor pmēdatur. nō q: nobilius alijs: ſȝ quia primordiū quoddam pfectōnis donoꝝ.

De dono ſapie et de triplici ſapia. Ca. iij.

Os iuſti meditabitur ſapientiā. et lingua ei⁹ loquet̄ iuditiū. p̄s. Juſtus h̄ et cōiter in alijs ſcripture ſacre libris. dr̄ a iuſticia q̄ eſt oīs vtus ſm̄ phm̄. in li. ethico. put. ſ. importat q̄ndā rectitudinē mētis. tribuēs vnicuiqȝ qd̄ ſuū ē. deo. ſibi. ⁊ primo. Os aūt ī hoc loco n̄ accipit̄ p ore corpis. q: eius actus nō ē meditari: ſed p ore aīe qd̄ eſt intellect⁹ eius. accipiens cibos veritatis. et p meditatōem maſticans et traijciēs in ventrē memorie. vt īn nutriat̄ affectus. Meditat̄ g̊ os. i. intellect⁹ iuſti ſapiam. i. q̄ ptinēt ad ſapiam. ⁊ exinde lingua corpis ei⁹ loquit̄ iuditiū. i. ſm̄ rectitudinē iuditij qd̄ ex ſapia ſumit. Nā vt dicit phs. Vn⁹ quiſqȝ recte iudicat q̄ bn̄ nouit. Loquit̄ g̊ ſm̄ rectū iuditiū. i. extimatōem. ⁊ de diuis reb⁹ n̄ errās vt heretici. et de hūanis agēdis. ſ. opib⁹ q: ſm̄ diuinas regulas. ſapia pſulit ⁊ diſponit de agendis. Sed ſciendū q̄ triplex eſt ſapia.

Sapientia eſſentialis ⁊ increata.

Sapientia pſonalis et incarnata.

Sapia hūanal'r ⁊ variata. Os iuſti meditabit̄

Primam.et admiratur imenſitatem.
Secundam.et imitatur bonitatem.
Tertiam.et iocundatur ꝓpter ſuauitatem.

De prima intelligitur il- .§.j.

-lud Sap̄.Oim̄ eſt artifex oīa ꝓſpitiens.qđ
vtiqꝫ eſt intelligendu ꝫ de ſctiſſima trinitate.
Nā vt dicit Aug.Sicut inſeꝑabiles ſunt.ſ.in
eēntia.ita inſeꝑabiliter oꝑanť.ſ.ab extra.de
ꝯſe.di.iiij.c.j.Nā ab intra.ita pr̄ gignit filiū.
ꝙ filius nō gignit:ſꝫ ē genitus.et pr̄ ingenit⁹
⁊ ſpūſſāctus ab vtroqꝫ ꝓcedit.nō illi ab eo.Sꝫ
ab extra ꝓprietates ꝑſonales in creatōe mūdi
et gubnatione.qđ oꝑatur pr̄.idem et filius et
ſpūſſanctus.Vn̄ xp̄c dei filius ait Joh.vj.Pr̄
meus oꝑatur vſqꝫmō.et ego operor.Et.j.ad
corin.xij.Hec oīa oꝑatur vnus et idē ſpūs
Sicut aūt oīm ꝑſonaꝝ diuinaꝝ ē vna eēntia
potētia.et bonitas.ita et vna ſapīa.que nō ē
aliud ſm Aug.ꝙ ipa eſſentia.Nāetſi in nobis
aliud ſit eēntia.aliđ ſapīa.qꝛ quoddā accidēs
aduenīēs ei poſt eſſentiā.Non ſic ē in deo.cū
nil accidat ei.Sꝫ vt dicit Boetius.Accidens
in deo trāſit in ſubam.i.qđ eſt accidēs in nob.
vt ſapīa.bonitas.et h⁹.in deo ē ipſa ſuba ſeu
eēntia.Vn̄ in ſeqntia.Nil in deo p̄ter deū.nul
la cā p̄ter eum qui cauſat cauſalia.Idem eſſe.
idem noſſe.idem velle.idem poſſe.cuncta ſunt
ſimplicia.Diſtinguiť tn̄ a nob̄ ſapiētia dei a
ſua eēntia ꝑ intellectū nr̄m.rōne.qꝛ alia rōe
ꝯſideramus eius eſſentiā.inq̄tum ꝑ eā ſubſi-
ſtit.et eius ſapīam inq̄tuꝫ ꝑ eam nouit oīa
et diſponit ad debitū finē.ps.Omnia in ſapīa
feciſti.Et ſapie.viij.Attingit ſapīa.ſ.dei.a fi-
ne vſqꝫ ad finē fortiter.⁊ diſponit oīa ſuaui
ter.Cum ꝯ meditatur os iuſti.i.mens hāc ſa
pientiā.admirať cum aplō:dicens ad Ro.xj
O altitudo diuitiaꝝ ſapientie et ſcie dei.q̄in-
comprehenſibilia ſunt iuditia eius.

Sapientia perſonalis et .§.ij.

.Incarnata.ē dei filius.cui ꝑ appropriatōem at
tribuiť ſapīa.ſicut pr̄i potentia et ſpūiſancto
clemētia Eccī.xxiiij.Ego ſapīa prodij ex ore
altiſſimi.primogenita an̄ omnē creaturaꝫ.ex
ore eius itellect⁹ altiſſimi pr̄is ab eterno ꝓdijt
Et Eccī.j.dr̄.Fons ſapie verbū dn̄i in excelſ
Et.j.ad Corin.xp̄m dei virtutē et dei ſapīam.
Hanc inq̄t Hiero.ad paulinū.doct⁹ plato neſci
uit.Hanc demoſtenes eloq̄ns ig̃rauit.Perdā
ait dn̄s ſapīam ſapientū.et prudentiā pruden-
tū reprobabo.Loquiť aplō.ſapīam in miſte-
rio abſconditā.quā p̄deſtinauit deus an̄ ſcl'a.
Quia em̄ p̄mi pn̄tes ꝑ inordinatū appetitum
ſapie.i.ſcie boni et mali ex ſupbia ꝓcedentē.ꝑ-
diderunt genus hūanū et q̄i mundū totū.qui
ꝓpter ipm̄ factus eſt.decuit vt dei filius ſapīa
pr̄is hūiliaretť.nr̄a mortalitate aſſūpta vſqꝫ
ad ſtulticiaꝫ crucis.Stulticia em̄ reputata ē
apud gētiles ſapiētes ſm mundū.ꝙ dei filius
mortē et ig̃miniosam ſufferret.Vn̄ aplē.Nos
p̄dicamus xp̄m crucifixū.gentib⁹ ſtulticiam
Et ꝑ hūiliatā ſapīam incarnataꝫ.ſaluatū eſt
genus hūanū.et refectus ē mūdus.Os ꝯ iuſti
meditať hanc ſapīam.vt imiteť.qꝛ ſic ſapiēs
vere efficiť Aplō.Siq̄s videť īter vos ſapiēs
eſſe.ſ.ſm extimatōeꝫ ſuā:ſtult⁹ fiat ſe hūilian
do ⁊ xp̄m imitādo vt ſit ſapiēs.Qui em̄ inquit
Au.ſine ſaluatore vult ſalutē hr̄e.⁊ ſine vera
ſapīa extimat ſe fieri poſſe prudentē n̄ ſan⁹:ſꝫ
eger.n̄ prudēs:ſꝫ ſtult⁹ in egritudīe aſſidua la
borabit.et in cecitate noxia demens ꝑmane-
bit.xxvj.q.ij.qui ſine.

Sapientia tertia que eſt.§.iij.

.in hoīb⁹ hec ē varia.Pro c⁹ declaratōe dic.b.
tho.ſcđa ſcđe.q.xlv.ar.j.ꝙ ſm ph̄m ad ſapiē-
tem ꝑtinet ꝯſiderare cām altiſſimā.ꝑ quaꝫ de
alijs certiſſime iudicať.et ſm quā oīa ordi-
nari oꝫ.Cā aūt altiſſima dupl'r ꝯſiderari p̄t.
vel ſimpl'r.vel in aliq̄ genē.Ille ꝯ qui cog̃ſcit
cām altiſſimā in aliq̄ genē.⁊ ꝑ eam p̄t de oīb⁹
q̄ ſunt illius generis iudicare et ordinare:dr̄
eſſe ſapiēs in illo genē.Vt in medicina q̄ bene
ſcit iudicare de ſanitate et ꝑ que amittiť.et ꝑ
que repať:dr̄ ſapiēs medicus.Et ſil'r in archi
tectura.ſm illud.j.ad corin.iij.Vt ſapiēs ar-
chitectus fūdamētū poſui.Qui aūt ꝯgnoſcit
cām altiſſimā ſimpl'r q̄ deus ē:dr̄ ſapiens ſim-
pliciter.inq̄tum ꝑ regulas diuinas q̄s docet
ſcriptura ⁊ vnctio ſuggerit:oīa p̄t iudicare ⁊
ordinare ſalte ꝑtinētia ad ſalutē.h⁹ aūt iudi-
tiū rectū ꝯſequiť q̄s ꝑ ſpm̄ſcm̄ ſeu donū eius
ſ.ſapīam dictū.ſm illđ.j.ad corin.ij.Spūalis
iudicat oīa.⁊ ſpūs oīa ſcrutať etiā ꝓfūda dei
Ex quib⁹ pꝫ ꝙ varie dr̄ ſapientia.et triplex.
Sapientia criminalis que eſt reproboꝝ.
Sapientia virtualis que eſt bonoꝝ.
Sapientia ꝯmunalis que eſt amboꝝ.
De ſapīa criminali dr̄ Hiere.iiij.Sapientes
ſūt vt faciāt mala.bn̄ aūt facē neſcierūt Aplō
Sapīa huius mūdi inimica ē deo.Dr̄ aūt h⁹
noticia ſapīa iproprie.ꝑ quandā ſilitudinem.
Qđ ſic declarat tho.ſcđa ſcđe.q.xlv.ar.j.Bo-
nū dr̄ dupl'r.Vno mō qđ ē vere bonū ⁊ ſimpl'r
ꝑfectū.Alio mō dr̄ aliq̄d bonū ſm aliquā ſili
tudinē.qđ.ſ.ē in malitia ꝑfectū.Sicut dr̄ bo-
nus latro vel ꝑfectus latro.qui.ſ.ſcit ſubtiliť
modos adinuenire ⁊ media ad furandū.Et ſic
circa ea q̄ ſunt vere bona.ē aliq̄ altiſſima cā q̄
eſt ſūmū bonū.qđ eſt vltimus finis.ꝑ c⁹ ꝯgni
tionē dr̄ hō vere ſapiēs.ita ⁊ in malis ē adin-
uenire aliq̄d.ad qđ alia referunť ſicut ad vlti
mū finē.ꝑ cuius ꝯgnitōnem hō dr̄ ſapiens ad
male agēdū.Quicūqꝫ em̄ auertiť a fine đbito
neceſſe ē ꝙ aliquē finē indebituꝫ ſibi p̄ſtituat.
qꝛ oīe agēs agit ꝓpter finē.Vn̄ ſi p̄ſtituat ſibi
finē i bonis exteriorib⁹ terrenis:vocať ſapīa
ťrena.Si in bonis corꝑalib⁹:vocať ſapīa aīa
lis.Si in aliq̄ excellētia:vocať ſapīa diaboli-
ca ꝓpť imitatōꝫ ſupbie diaboli.đ q̄ dr̄ Job.xlj.
Ipe ē rex ſup vniuerſos filios ſupbie.q̄les fue-

runt ph̄i. de quibꝫ dicit̄ ro. j. Dicētes ſe eſſe ſapientes. ſ. ex ſupbia. ſtulti fc̄ti ſūt. Tales etiā fuerūt magi. i. ſapiētes pharaonis ⁊ nabuchodonoſor. Hic grego. in moral. de criminali ſapientia ait. ponēs ꝯditiones ſeu effectus eius. Hui⁹ mūdi ſapia ait ē cor machinatōibꝫ tegē ſenſū v̄bis velare. q̄ falſa ſūt vera oſtendē. q̄ vera ſūt falſa demōſtraē. Hāc qui ſciūt ceteros ſuperbiēdo deſpitiūt: qui neſciūt ſuperbi et tumidi ī alijs ipſam mirant̄. Hec ſibi obſequētibꝫ p̄cepit honorū culmina querē. adepta t̄poral̄ glorie vanitate gaudere. Irrogata ab alijs mala multiplicit̄ reddere. cū vires ſuppetūt nullis reſiſtentibꝫ cedere. Cū viribꝫ poſſibilitas deeſt. quicquid per malitiā explere nō valet. hoc in pacifica bonitate ſimulare.

¶ Secūda ſapientia que. §. iiij.

eſt ꝯmunis bōis et malis. ē ſapia quā ponunt ph̄i. et plato et areſtoteles virtutē intellectualē. que ē circa ꝯgnitionē diuinoꝝ. Pro cuius declaratōne dicit tho. ſc̄da ſc̄de. q. xlv. ar. ij. q̄ ſapia importat quādā rectitudinē iuditij ſm̄ rōnes diuinas. Rectitudo aūt iuditij p̄t ꝯtingere dupl̄r. Uno mō ſm̄ pfectū vſum rōnis. Alio mō ꝓpter quandā ꝯnaturalitatē ad ea d̄ quibꝫ eſt iudicandū. Sicut verbi grā. de his q̄ ptinēt ad caſtitatē p rōnis inquiſitōem. recte iudicat ille qui didicit ſciam moralē: ſꝫ p quādam ꝯnaturalitatē ad ipſam. recte iudicat de eis is qui hꝫ habituꝫ caſtitatis. Sic circa res diuinas ex rōnis inquiſitōe. rectū iuditiū hr̄e ptinet ad ſapiam. q̄ eſt virtus intellectualis. quā hꝫ theologus ⁊ methaphiſicus bonus vel malus. Sꝫ rectū iuditiū hr̄e de diuinis p quādā ꝯnaturalitatē ad ipſa. ptinet ad ſapiam q̄ ē donū ſpūſſacti. quod ſoli boni hn̄t vt dicet̄. Stoici tn̄ accipiebāt ſapiam p virtute intellectuali. ſm̄ illud puer. Sapia ē viro prudentia in qua ꝯnectūtur oīes v̄tutes morales ⁊ noticia diuinoꝝ. Et dicebāt q̄ in animo ſapiētis i. virtuoſi nō cadūt paſſiones. Peryꝑatetici vō aſſerebant. q̄ in ſapiente cadūt paſſiones ſꝫ nō deducit̄ ab eis. i. nō ſupat̄ eis acquieſcēdo. vt quid agat ꝯ rōnem etſi motus earū ſentiat. Et dicit Aug. in. ix. de ciui. dei. q̄ iſta cōtrouerſia magis erat in voce q̄ in re. Nam qd̄ dicebāt ſtoici in animo ſapiētis nō cadere paſſiones. intelligebāt q̄tum ad ꝯſenſū ꝯtra ratōnem. non q̄tum ad motus. Et antiquitus ph̄i vocabātur ſapientes. Primus aūt vt dic Au. de ci. dei. qui inuenit iſtud nomen ph̄s fuit pittagoras. qui interrogatus de ſua pfeſſione. cū nomē ſapientis videretur ſibi nomē arrogantie. nō ſapientē ſe eē dixit: ſꝫ ph̄m. i. amatorē ſapientie. Sic eñ interp̄tatur ph̄s. Dicit̄ eñ ph̄s a philos grece quod latine ē amor. et Sophia grece quod latine dr̄ ſapientia. inde ph̄s amator ſapientie. ¶ Magnam aūt penuriam mundus habebat hoꝝ ſapientum. dicit Aug. q̄ñ ſolum ſeptem mūdi ſapientes fuiſſe quodā

tempore deſcribūtur. Qui tn̄ et ipſi modo ſuo hūiles erant. p̄ferentes alios ſibi. Uñ ⁊ tholo. ait. Inter ſapientes ille ſapiētior. qui ⁊ humilior. In huius exemplū narrat Ualerius maximus li. iiij. q̄ cū quadaꝫ vice piſcatoribꝫ retia iacētibꝫ p capiendis piſcibꝫ. quidā emit iacturam illā p illa vice certo pretio. Iactatis retibus ceperūt menſam aureā. Qua educta orta eſt q̄ſtio cuius eē deberet. aſſerēte emptore ſuā fore quia emerat iacturā illam qua capta erat. Piſcatores econtra. q꞉ intenderunt vendere capturam piſciū non aliud. Demū ꝯſulētibꝫ ſup hoc appollinem delphicū. Rn̄dit. ſ. diabolus p ydolum illud. Illā menſam debere dari ſapientiori huius mūdi. Et ſapiētior iudicatus ē. Tales mileſius. ⁊ ei miſſa eſt. Qui ex humilitate reputās biantem ſapientioreꝫ eo. miſit ſibi eandeꝫ. Et ipē ſimiliter alteri ex. vij. quē extimauit magis ſapientē. Tandē ad vltimum ex. vij. delata eſt. qui dictus eſt Solon. q̄ nec eam ſibi retinuit: ſꝫ dedicauit in t̄plo appollinis qui dicebat̄ deus ſapie. Aurea mēſa ſignat ipſam ſapiam que deo attribuēda ē. q꞉ vt dr̄ Eccī. j. Omnis ſapia a dn̄o deo ē. ⁊ cum illo fuit. et eſt ante euū. Iſta tn̄ ſapientia acq̄ſita put ꝯprehēdit cū ꝯgnitione diuinoꝝ etiā virtutes morales acquiſitas. nō ſufficit ad ſalutem. Propterea ait dn̄s Hiere. ix. Nō glorietur ſapiēs in ſapientia ſua. q꞉. ſ. n̄ ſaluat. Sꝫ ſapia h⁹ put ꝯprehendit virtutes infuſas cuꝫ grā: deducit ad claritatē eternā. vt dr̄ Sap. vj. Et ſic videtur ſumi in libris ſapiētialibꝫ. in quibꝫ frequēter fit mentio de ſapientia. et permaxime in li. ſapientie a vj. c. vſqꝫ ad nonum. vbi ponūtur excellentie eius ⁊ effectus. vt ibi eſt in ea. ſ. ſapientia ſpūs intelligentia multiplex. vnicus ⁊c̄. Et infra inter cetera dr̄. Sobrietatem et prudentiā docet iuſticiā et virtutem. i. fortitudinē. quibꝫ in vita nil vtilius hominibꝫ. Patet aūt has eſſe virtutes cardinales. Et ſupius ait. q̄ amicos dei ꝯſtituit quod fit p caritatem. Uel melius ſm̄ tho. ſc̄da ſc̄de q. xlv. arti. vj. Illa oīa intelligūtur de ſapia increata. que prima ſe nobis vnit p donū caritatis. Et ex hoc reuelat miſteria nobis. quoꝝ cognitio eſt ſapientia infuſa. Uñ ſapia infuſa que eſt donū. nō eſt cauſa caritatis: ſꝫ effectus eius. Et quia ſapientia ꝯriatur ſtulticie. ſicut in ſcriptura ſacra ſapiens dr̄ v̄tuoſus. ſm̄ virtutes infuſas. ita et ſtultus ſeu inſipiēs vitioſus. Et de hac ſapientia virtute generali dicit Amb. in li. de fuga ſeculi. Sapiēs nunq̄ ē inanis: ſed ſemp habet in ſe amictū prudentie. q̄ dicere p̄t. iuſticia induebam et iuditium. Hec ſunt interna mentis velamina. q̄ nemini poſſunt auferri niſi quem ſua culpa diſpoliat. his ſpoliatus adam nudus inuētus eſt. habentur hec de pe. diſ. ij. ſapiens. Hinc et lactantius in iij. inſtitut̄. Quicūqꝫ vult eſſe ſapiens atqꝫ beatus. audiat dei vocem. ſacramētū natiuitatis

ſue norit. vtriuſq́ʒ natiuitatis xp̄i diuine ⁊ hu
mane. humana ꝯtempnat. diuina ſuſcipiat. vt
ſummū bonum illud ad qḋ natus ē valeat adi-
piſci. hec ille. Et hoc ē qḋ xp̄c ait Mat. vij. Oīs
qui audit verba mea et facit ea. ſiſis eſt hoī ſa
pienti qui edificauit domū ſuā ſup̄ petram ⁊c̄.

¶ Tertia ſapientia que eſt .§. v.

ꝓpria bonoꝝ. ⁊ ꝟtus ſpālis diſtincta a ceteris.
eſt illa que ponit̄ primū et excellētius donum
vnū ex ſeptē donis ſpūſſancti. de quo dr̄ Iſa.
xj. Requieſcet ſup̄ eum ſpūs ſapie ⁊ intellect᷒
⁊c̄. Dona eīn ſpūſſancti vt dictū ē ſup̄. ſūt vir
tutes medie. inter ꝟtutes cardinales quibꝫ ſūt
excellentiores. et theologicas quibꝫ ſunt infe
riores. que etſi ſint realiter diſticte. ita tn̄ ſūt
ꝯnexe. q̄ qui habet iſtas. et illas habeat. ⁊ qui
vna careat: nullaʒ poſſideat. Et ſilr̄ de donis.
¶ Differt aūt hec ſapientia nōſolum a ſapien
tia que eſt cognitio diuinorū naturalis. i. que
per viā naturalem habetur. quia hec infuſa a
deo. illa acquiſita per ſtudiū. Sed etiā differt
a fide. qua habetur ꝯgnitio diuinoꝝ ſupnatu
ralis. etſi vtraq́ʒ a deo. Nā ad fidem ꝑtinet aſſē
tire veritati diuine reuelate ſm̄ ſeip̄aʒ. Sʒ ad
ſapiam donum ꝑtinet ſm̄ regulas diuine veri
tatis. habere iuditiū de rebꝫ diuinis ſpeculan-
dis. et humanis agēdis. Unde ſapia donū pre-
ſuppōit fideʒ. quia vnuſquiſq́ʒ bn̄ iudicat que
nouit. Differt etiā a ſapia que numerat̄ inter
grās gratis datas. j. corin. xij. vbi dr̄. Alij da-
tur per ſpm̄ ſmo ſapie ⁊c̄. qꝛ illa p̄t eſſe ꝯmu-
nis bonis et malis. et pertinet ad eam diuina
ꝯgnoſcere. nō ꝑ acquiſitionē: ſed ꝑ infuſionē.
et ita copioſe q̄ pōt alios inſtruere de diuinis
efficaciter. et fidei aduerſarios refellere rōni-
bus ꝓbabilibꝫ. Hec autē ſolum in bonis repit̄
cum guſtu diuinoꝝ quo ad neceſſaria ad ſalu
tem. ¶ Dicitur autē ſapientia iſta aliqn̄ pie-
tas. ſm̄ illud Iob. xxviij. Ecce pietas ip̄a ē ſa
piētia ſm̄ tranſlationē. lxx. quia ſicut pietas
eſt manifeſtatiua fidei. inq̄tum ꝑ cultū dei ꝓ-
teſtamur fidem. ita etiā pietas manifeſtat ſa-
piētiam. et ꝓpter hoc dr̄ ſapia pietas. Et eadeʒ
rōne ſapia dr̄ timor dei. Iuxta illud Iob. xx-
viij. ſm̄ lrām nrām. Ecce timor dn̄i ip̄e eſt ſa-
pientia. qꝛ ꝑ hoc oſtendit̄. q̄ homo rectum iu
ditium habet de diuinis. q̄ deum timet et co-
lit. ¶ Dicitur etiā caritas ſapientia. Un̄ Au.
Sapientia eſt caritas dei. Et Hugo de archa
noe ait. Caritas eſt ſapientia. quia ꝑ ip̄am gu
ſtamus deum. guſtando cognoſcimus. guſtate
inquit p̄s. et videte qm̄ ſuauis eſt dn̄s. Qui eīn
diligit manet in lumine. ſ. ſapie. j. ioh̄. ij. Dici
tur autem ſapiētia caritas. q̄tum ad ſuā cau
ſam. ex qua ſumitur etiaʒ nomen ſapientie. ſ.
a ſapore. Cauſatur eīn ſapientia a caritate. q̄
caritas eſt in voluntate. Sapientia ꝟo eſſen-
tialiter in intellectu vt in ſubō. Et iſta ſapien
tia eſſe non pōt in habente peccatū mortale.
Unde dr̄ Sap̄. j. In maliuolam aīam non in-
trabit ſapia. nec habitabit in corpore ſubdito
peccatis. Cuius rō eſt ſm̄ tho. ſcda ſcde. q. xlv
arti. iiij. quia ſapia donuʒ ſpūſſancti. facit re-
ctitudinē iuditij circa res diuinas. vel de alijs
rebꝫ ꝑ regulas diuinas. ex quadaʒ ꝯnaturali-
tate ſeu vnione ad diuina. que quidē vnio eſt ꝑ
caritatē. ſm̄ illud. j. ad corin. vj. Qui adheret
deo vnus ſpūs eſt. Inheſio aūt eſt ꝑ amorem.
Caritas aūt cum mortali pc̄to ſtare nō p̄t vt
ſupradictū eſt. Et iō ſapientia donū nō p̄t eſſe
cū mortali. ¶ Eſt aūt hec ſapientia in omnibꝫ
habentibꝫ grām. etiam in ꝑuulis ⁊ fatuis adul
tis baptizatis. q̄tum ad habitū. etſi nō q̄tum
ad actum. ꝓpter impedimētum corꝑale. Unde
dr̄ Sap̄. vij. Neminem diligit deus niſi qui cū
ſapientia graditur. Sʒ oēs diligit deus qui
diligunt eum. quod fit per gratiā et caritatē.
quod ſic declarat tho. ſcda ſcde. q. xlv. arti. v.
Sapientia importat (vt dictum eſt) quādam
rectitudinē iuditij. circa diuina ꝯſpitienda et
cōſulenda. Et q̄tum ad vtrunq́ʒ ex vnione ad
diuina. ſm̄ diuerſos gradus aliqui ſortiūtur
ſapiam. Quidā eīn tātum ſortiuntur de recto
iuditio tam in ꝯtemplatione diuinoꝝ q̄ etiaʒ
in ordinatōne rerum hūanaꝝ ſm̄ regulas di
uinas quātum eſt neceſſariuʒ ad ſalutem. Et
hoc nulli deeſt exiſtenti ſine pc̄to mortali. per
gratiā gratum facientē. Iuxta illud. j. ioh̄. ij.
Unctio docet nos de omnibꝫ. Quidam altiori
gradu ꝑcipiūt ſapie donū. Et q̄tum ad ꝯtem
platione diuinoꝝ. inq̄tum. ſ. et altiora quedā
miſteria ⁊ ꝯgnoſcūt. et alijs manifeſtare pn̄t.
Et q̄tum ad directionē hūanorū ſm̄ regulas
diuinas. inq̄tum poſſunt ſm̄ eas nōſolum ſe-
ip̄os: ſed etiam alios ordinare. Et iſte gradus
ſapientie non eſt ꝯmunis omnibꝫ hn̄tibꝫ grām
gratum facientem: ſed magis pertinet ad gra
tias gratis datas. Et ſic qḋ ait phs in. j. metha
phiſice. Sapiētis eſt ordinare. q̄tum ad ordi-
nationē ſuip̄ius. hoc agit ī oīnibꝫ donū ſapiē-
tie. Q̄tum ad ordinatōem alioꝝ hominū ⁊ iu
ditiū alioꝝ. quod fit per rectores et prelatos.
hoc fit ꝑ ſapientiam grām gratis datā. Qua-
lis fuit data excellentiſſie Salomoni hoc po
ſtulanti. ad regendum bene ꝑplm̄ dei. vt hr̄. iij.
regū. iij. ¶ Hec autem ſapientia nōſolum ſpe-
culatiua eſt ſed etiam practica. quod patet ex
eo quod ait apl̄s ad col. iiij. In ſapia ambula
te ad eos q̄ foris ſunt. hec aūt ꝑtinet ad actōeʒ
Declarat aūt tho. ſcda ſcde. q. xlv. art. iij. ſic.
Supior ꝑs rōnis vt ait Augu. xij. de trini. ſa-
pientie deputat̄. Inferior aūt ſcie. Superior
aūt rō ait idem intendit rōnibꝫ ſupnis. ſ. diui
nis. et ꝯſpitiendis ⁊ ꝯſulendis. Conſpitiendis
quidem ſm̄ q̄ diuina in ſeip̄is cōtemplantur.
Conſulēdis autem ſm̄ q̄ ꝑ diuina iudicat de
humanis. per regulas diuinas dirigēs actus
hūanos. Et ſic pʒ q̄ ſapia ſm̄ q̄ eſt donū. nō-
ſolū eſt ſpeculatiua: ſʒ etiā practica. Et ex hoc
pʒ q̄ ſapientia que eſt donuʒ. eſt excellētior q̄

ſapientia que eſt virtus intellectualis: vtpote magis de ꝓpinquo deum attingẽs ꝑ quandam ſpũs vnionẽ aĩe ad ipm̃. Et inde h3 q̃ nonſolũ dirigat in ꝯtemplatõne. qꝺ facit ſapĩa virtus intellectualis: ſed etiã in actione circa humana. Quãto em̃ virtus ẽ altior. tanto ad plura ſe extendit. vt dr̃ in li. de cauſis. Per prius tñ ꝑtinet ad hꝰ ſapĩam ꝯtemplatio diuinoꝝ. et ꝑ poſterius dirigere actus humanos ſm ratiões diuinas. Nec tñ ex directõne ſapientie in humanis actioƀ ꝯuenit amaritudo aut labor: ſed potius ꝓpter ſapĩam amaritudo et labor. que eſt in opiƀ humanis. ꝓpter ſapĩam ꝯuertitur in dulcedinẽ ⁊ requiem. ſm illud Sap. viij. Non h3 amaritudinẽ cõuerſatio illius. ſ. ſapie. nec tedium ꝯuictus eius: ſed gaudium.

¶ Cum aũt iſta q̃tuor dona. ſ. ſapĩa. itellectꝰ. ſcĩa. et ꝯſilium ꝑtineant ad vim ꝯgnitiuã ſeu potentiã intellectiuã. Alia tria. ſ. fortitudo. pietas. et timor ad appetitiuã. quõ iſta quatuor differant inẽ ſe. Sic declarat. b. tho. ſcꝺa ſcꝺe. q. viij. ar. vj. Iſta q̃tuor dona ordinãtur ad ſupnaturalem ꝯgnitõnem. que in nobis ꝑ fidem fundatur. Fides aũt eſt in nobis ex auditu. vt dr̃ ad Ro. x. Vñ oportet aliqua ꝓponi hoĩ ad credendũ. nõ ſicut viſa: ſ3 ſicut audita quiƀ homo aſſentiat ꝑ fidem. Fides aũt p̃mo et principaliter ſe habet ad veritatem primã que deus eſt. Secũdario ad quedã circa creaturas ꝯſideranda. vt incarnatõem ſeu xp̃i humanitatẽ. creatõem. gubernatõem creaturaꝝ iuſtificatõem hoĩm et hꝰ. Vlterius tertio ſe extendit ad directõem hũanoꝝ opm̃. ſm q̃ fides ꝑ dilectõem opatur. vt. ſ. credat agẽda eſſe ab hominiƀ ſm regulas diuinas. q̃ tradũtur in ſacra ſcriptura. vt ſũt mãdata dei. Sic ḡ circa ea que ꝓponũtur nobis credẽda duo requirũẽ ex pte nr̃ã. Primũ eſt vt intellecta penetrẽtur ſeu capiãtur vt credenda. qꝺ fit ꝑ donũ intellectus. per quẽ habetur q̃ſi quedam certitudo. ñ demõſtrationis: ſ3 efficacis ꝑſuaſionis. ſic eſſe firmiter aſſentiendũ his que ſunt fidei. Secũdo oportet vt hõ de his habeat iuditiũ rectũ. Et hoc iuditiu3 q̃tum ad res diuinas ꝑtinet ad donu3 ſapie. Q̃tum vo ad res creatas ꝑtinet ad donũ ſcie. Q̃tum vo ad applicatõem ad ꝑticularia opa ꝑtinet ad donũ cõſilij. ¶ Sapiens vt dicit Iſido. in li. ethimol̃. dictus ẽ a ſapore. q2 ſicut guſtus ẽ aptus ad diſcretõem ſaporis ciboꝝ. ſic ſapiens dr̃ ad dinoſcentiam reꝝ et cauſarũ circa diuina et agẽda. Et huic oppoñẽ ſtulticia. vt dicit Greg. in moral̃. tanq̃ ꝯria ei. que dicta ẽ a ſtupore. Scꝺm Iſido. importat quãdam ebetudinẽ cordis ⁊ obtuſionem ſenſuũ. Et idem ẽ inſipia cũ ſtulticia. Vñ inſipĩa q̃ſi ſine ſapore diſcretõnis. Et p̃cipue videẽ eſſe aliq̃s ſtultus et inſipiẽs. q̃ deficit in ſnĩa iuditij circa altiſſima3 cãm: accipiẽs pro altiſſima cã et ꝑ vltimo fine aliqꝺ bonũ terrenũ vel creatũ. tho. ſcꝺa ſcꝺe. q. xlvj. arti. j.

¶ Ponit aũt Iacobꝰ apo. §. vj. ſtolus. iij. c. ſue ep̃le ſeptẽ ꝓprietates ſeu effectꝰ hꝰ ſapie. Dicit em̃ ſapĩa que deſurſũ eſt. Primũ quidẽ pudica ẽ. Deinde pacifica. Moleſta. ſuaſibilis. bonis ꝯſentiẽs. plena mĩa et fructibus bonis. iudicãs ſine ſimulatõne. Et pñt figurari ꝑ ſepte3 colũpnas de quiƀ dr̃ puer. ix. Sapĩa edificauit ſibi domũ. ſ. aĩe. Scidit colũpnas ſeptẽ. quiƀ. ſ. ſuſtentẽ edifitiũ ſpũale miſcuit vinũ feruẽtis dilectõnis. poſuit mẽſã refectõnis ſpũalis q̃ eſt pax mẽtis. Que ẽ tronus ſalomonis q̃ dictus ẽ rex pacificus et ſapiẽtiſſimus. Et dñs de eo. Erit ipe mihi i filiũ ij. regu3. vij. Correñdet em̃ dono ſapie ſeptima bẽitudo qua dr̃. Bẽi pacifici qm̃ filij dei vocabunẽ. Vbi dicit Aug. de ſmone dñi in monte. Sapĩa ꝯuenit pacificis. i quiƀ nullꝰ motus ẽ rebellis: ſ3 obtꝑans rõni. Et vt dic tho. ſcꝺa ſcꝺe. q. xlv. ar. vj. Cõgrue ſeptĩa bẽitudo p̃dicta adaptaẽ dono ſapie. et q̃tum ad meritũ ⁊ q̃tum ad p̃miũ. Ad meritũ quidem ꝑtinet qꝺ dr̃. beati pacifici. Pacifici em̃ dicuntur quaſi pacẽ facientes. vel in ſeipis. vel in alijs. quoꝝ vtrunq3 ꝯuenit ꝑ hoc. q̃ ea in quiƀ pax ꝯſtituitur. ad debitũ ordinẽ redigũtur. Nam pax ẽ trãquillitas ordinis. vt dicit Aug. xix. de ci. dei. Ordinare aũt ꝑtinet ad ſapĩam vt pt3 per phm̃ in. j. meth. Et ideo eſſe pacificũ ꝯuenienter attribuiẽ ſapie. Ad premiũ aũt ꝑtinet qꝺ dr̃. Filij dei vocabũtur. Dicuntur aũt filij dei inq̃tum ꝑticipãt ſilitudinẽ filij vnigeniti ⁊ naturalis. Scꝺm illud ad Ro. viij. Quos p̃ſciuit ⁊ p̃deſtinauit ꝯformes fieri ymaginis filij ſui qui ẽ ſapĩa genita. et iꝺ ꝑcipiendo donũ ſapie ad dei filiatõnem homo ꝑtingit. Quomõ aũt predicte ſeptem ꝓprietates ſeu effectus poſiti a Iacobo ꝑtineant ad ſapientiã. Sic declarat Tho. vbi ſupra. Ad ſapientiã ſm quod eſt donum. ꝑtinet nonſolum ꝯtemplari diuina: ſed etiã regulare actus hũanos. In qua directõe primo occurrit remotio a malis que ꝯtrariãtur ſapientie. Vñ et timor dr̃ eſſe initiũ ſapie inq̃tum facit timor recedere a malis. ſm illꝺ Timor dñi expellit pcc̃m. Vltimũ aũt eſt ſicut finis. ſ. q̃ omnia ad debitũ ordinem redigãtur quod pertinet ad ratõnem pacis. Et ideo ꝯuenĩẽter Iacobus dicit. q̃ ſapientia que deſurſũ eſt. primũ pudica eſt. quaſi vitãs corruptelas peccati ꝑ timorẽ. ⁊ ſic ordinat hominẽ ad deũ ſicut ꝑ peccatũ deordinaẽ quis a deo. nec habet pacẽ cum deo. Deinde dicit Iacobꝰ q̃ ſapientia eſt pacifica. quod ẽ finalis effectus ſapientie. ꝓpter quod poniẽ beatitudo ipſa pax vt dictum eſt. Vñ et cõgrue figuraẽ per tronum Salomonis. ad quẽ aſcẽdebatur ꝑ ſex g̃dus. E quiƀ Iam vnus dictus ẽ. ſ. pudica. i. timorata. Alia quinq3 que ſecũtur. manifeſtãt ea ꝑ que ſapĩa ad pacẽ ꝑducit. q̃ ad primũ et q̃ ad ſe. et ordine ꝯgruo. Nam hoĩ per pudicitiã a corruptelis peccati recedẽti. primo occurrit

ut q̄ tum eſt ex ſe. modū in omnib9 teneat. Vñ
dr̄ modeſta. ſ. ipſa ſapia. Ad modeſtiam ptinet
ut hō moderetur actus ſuos exteriores in ha-
bitu. in geſtu. in inceſſu. in affatu. in victu. et
in om̄ib9 ſenſationib9. ut nil fiat inordinatum
ſm̄ illud apli. Om̄ia honeſte et ſm̄ ordinē fiāt
in vobis. Et ad Phil'. iiij. Modeſtia vrā nota
ſit om̄ib9 hoīb9. Secundo requirit ut in quib9
hō non ſibi ſufficit: alioꝝ monitis acquieſcat.
Et q̄tum ad hoc dr̄ ſuaſibilis. Vñ ꝓuer. j. dr̄
Audiens ſapiēs ſapientior erit. ſ. acquieſcens
dictis alioꝝ. Et ſal'on ſapiētiſſimus ꝯſiliarios
habuit. et ad q̄d: niſi ut ꝯſilijs eoꝝ acq̄eſceret.
Et Aug. inquit. Senex a puero. et ep̄s tot an
noꝝ a collega nōdū āniculo. paratus ſū edoceri
xxiiij. q. iij. ſi habes. Hec aūt duo. ſ. modeſta ꝛ
ſuaſibilis. ptinent ad hoc ut hō habeat pacem
in ſeipō. Sꝫ ulterius ad hoc ut habeat pacem
etiā ad alios. Requirit quarto. q̄ bonis corū
nō repugnet. Et hoc eſt q̄d dicit. Bonis ꝯſen-
tiens. ſ. nō ꝯdicens. ꝯtentōnib9 vacās. Propt
quod dicit aplus Jacob9 in epl'a. ca. iij. Quis
ſapiens inter vos. oñdat ex cōuerſatione ſua
opatōnem bonā. in manſuetudine ſapie. Qꝫ ſi
celū amarum habetis et ꝯtentōnes ſūt in cor-
dib9 vrīs. nolit' gl'ari et mendaces eſſe aduer
ſus veritatē. Dicit em̄ glo. Vix fieri pt. ut ꝯtē
tio nō extorqueat aliquid ꝯtra veritatē. ne vi
ctus ꝯfuſus eſſe videat. Quito requirit q̄ de-
fectib9 primi ꝯpaciat in affectu. et ſubueniat
in effectu. Et hoc eſt q̄d dr̄ plena mia ꝛ fructi
bus bonis. Qūo em̄ qui diuina deguſtat. ꝯſi-
derans primū factū ad dei ymaginē et ſummi
boni capacē. deū pcipientē. Eſtote miſericor-
des Mat. vj. Et date elemoſinā. ꝛ h°. poterit ñ
ꝯpati. et nō ſubuenire iuxta poſſe indigentijs
primorū. Sexto et ultimo requirit ut carita-
tiue emēdare pc̄ta ſatagat. Et hoc ē q̄d dicit.
Judicans ſine ſimulatione. ne. ſ. correctionē
pcedens odiū intēdat explere. Vñ Leo papa.
Odio hēantur pc̄ta nō hoīes. Corripiātur ti-
midi. tolerētur infirmi. Et q̄d ſeuerius caſtiga
re neceſſe ē. nō ſeuientis plectat aimo: ſꝫ me-
dētis. di. lxxxvj. odio. Eſt etiā ſci ēdū. q̄ ſcri
ptura ſacra etiaꝫ dr̄ ſapia. Juxta illud Deut.
Hec eſt vrā ſapia corā omnib9 ꝑplis. ſ. lex diui
na que ꝯphendit totā ſcripturā. que maxima
ſapia dr̄. qꝛ pmaxime de deo et de his que ordi
nant hoīem ad deū. copioſius. certius. ꝛ aper-
tius loquit q̄ methaphiſica. vel quecūqꝫ alia
humana ſapientia. Sed de ip̄a in ti. ſequenti

¶ De vita ꝯtemplatiua. Capi. iiij.

De vita ꝯtemplatiua in
qua guſtat pmaxime donū ſapie.
p̄s. loquēs ad deum de pluralitate
vite: ait. Melior ē miſcdia tua ſup
vitas. labia mea laudabunt te. ubi tria nota.
Primo vita beata oib9 pponit. ibi. Me. ē m. t.
Secūdo vita plurima p̄ns oñdit. ibi. ſup vi.
Tertiō vita mixta ut pcipua eligit. labia mea

¶ Primo notat vita beata. in eo q̄d dr̄. Mia
tua. Et dr̄ hec mia. put eſt miſeriā adimēs. i.
tollens. Hoc aūt ñ fit ex toto niſi in vita bea-
ta. ubi remouet a ſanctis om̄is miſeria. vel dr̄
miſcdia q̄i mira ſuauitas rigans corda. Et de
hac p̄s. Dñe in celo mia tua. ubi. ſ. nulla miſe
ria. Hec aūt miſcdia que abſolute dr̄ vita. uti
qꝫ melior eſt ſup omnes vitas vite p̄ntis. ut ex
ponit Ambro. in quodā ſermone. Qūocunqꝫ
diuidat vita. vel ſm̄ ph̄m. vel ſm̄ Aug. vel p
alium modum. de quib9 diſtinctionib9 hic dr̄
in iſto. §. Et ut dicit Greg. in omel'. Tempo-
ralis vita eterne vite ꝯparata: mors potius ē
dicenda q̄ vita. ¶ Qūum ad ſecundū. quia di
cit in plurali. ſup vitas. Sciendū principalit
eſſe duas vitas. actiuā. et cōtemplatiuam. Et
ꝯpando eas adinuicē. pbatur meliorē ꝯtem-
platiuaꝫ actiua decem rōnib9 quas habes in-
fra. §. ij. ¶ Q̄tuꝫ ad tertiū quia ad illas duas
additur tertia. ſ. mixta. ex utraqꝫ pte ꝯpoſita
Jſtam ut meliorē illis duab9 eligit p̄s: dicēs.
Labia mea ꝛc̄. Nam p ꝯtemplatiuam laudat
deum in oratōne labijs mentis. i. cogitatōnib9
et affectib9. Sed p actiuaꝫ laudat in predica-
tione et inſtructione aliorū. Et de iſta mixta
agitur in. iij. §.

¶ Notandum ē primo. q̄ .§. j.
q̄uis ph̄us in. ij. ethicoꝝ. dicat eſſe tres vitas
hominum excellentes. ſ. voluptuoſam que po
nit finem in delectationib9 corporis. Ciuilem
que ptinet ad actiuā et ꝯtemplatiuā. Et Au.
in. xix. de ciui. dei. ponat tria genera vite. ſcili-
cet otioſū quod ptinet ad ꝯtemplatiuā. Actō
ſum quod ptinet ad actiuā. Et ex utroqꝫ ꝯpo
ſitum quod dr̄ vita mixta que ꝯgruit p̄latis ꝛ
predicatorib9. Alij aſſignent vitā ſm̄ inchoa-
tionē. pfectionem. ꝛ pfectōnem. tñ diuiſio ma
gis ꝓpria vite hūane eſt. quaꝫ ponit Greg. ſup
Ezech. et in. vj. moral'. ſ. q̄ due ſūt vite. ſ. acti-
ua et cōtemplatiua. figurate in ſacro eloquio
per duas ſorores. Jn veteri teſtamēto per ly-
am et rachelem. Lya figurat actiuaꝫ exercēs
ſe in ſeptem opib9 miſcdie corpalib9 vel ſpūa-
lib9 ſignatis p ſeptem filias lye. Nam ſeptima
fuit dina. Rachel venuſto aſpectu. que inter-
pretatur viſuꝫ principiū. ſignat ꝯtemplatiuā
que ad principiū reꝝ. ſ. deum ſubtiliter ſpecu-
latur. Jn nouo teſtamēto figurātur per mar-
tham et mariam. Martha actiuam inſinuās.
que ſolicita erat turbata erga plurima. Ma-
ria cōtemplatiuā que ſedens ſecus pedes dñi
audiebat verbum illius Luce. x. ¶ Q̄ iſta ſit
ſuffitiens diuiſio et ꝓpria ſic declarat tho. ſcda
ſcde. q. clxxix. Vnūquodqꝫ viuens oſtendit vi
uere ex operatione ſibi maxime ꝓpria. ad quā
maxime inclinatur. ſicut plantarum vita di-
citur in hoc conſiſtere. q̄ nutriuntur et gene-
rantur. Animalium ūo in hoc. q̄ ſentiunt et
mouentur. hominum ūo in hoc. q̄ intelligunt
et ſcd̄m rationem agunt. Vnde in hominibus

vita vniuſcuiuſqꝫ videtur eſſe id ī quo maxime delectatur. et cui maxime intendit. Et in hoc vult quilibꝫ p̄cipue ꝯuiuere amico ſuo. Quia igitur quidā homines ꝓmaxime intendūt ꝯtē plationi veritatis. Quidam v̄o principalit̄ intendūt exterioribꝫ actionibꝫ. Inde eſt ꝙ ꝯueniēter vita hominis diuiditur in ꝯtemplatiuam et actiuā. Nam vita voluptuoſa quam ph̄s ponit tertiā. non ꝯuenit homini inq̄tum eſt rationale animal agēs ſm rōnem. Eſt enī beſtialis talis vita. ꝯmunis nobis et brutis. Vita autē mixta quam ponit Aug. tertia poſt predictas duas: virtute ꝯtinetur in eis. ſicut media in extremis ex quibꝫ ꝯficitur. vt tepidū in calido et frigido. Vita v̄o incipientium qui reſiſtunt paſſionibꝫ. ſpectat ad actiuā. et etiā ꝯmuniter proficiētium. ꝑfectoꝝ ad ꝯtemplatiuam. Datur enī iſta diuiſio d̄ vita hominis ſm intellectū. qui vtiqꝫ eſt. aut practicus aut opus intendens exterius ꝑ mechanica et agibilia. vel interius mortificādo paſſiones. Aut ſpeculatiuus intendens veritatem ſpeculari precipue circa diuina.

Cōtemplatiua vita ſim // **. §. ij.** plicite loquendo eſt melior q̄ actiua ſm tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. clxxxij. arti. j. Ad quod ꝓbandum inducit octo rōnes ph̄i. quas ponit. x. eth̄. Harum prima ē. qꝛ vita ꝯtemplatiua ꝯuenit hoī ſm id qd̄ eſt optimū in eo. ſ. ſm intellectum. ⁊ reſpectu ꝓprioꝝ obiectorum. ſ. intelligibiliū. Vita aūt actiua occupat̄ circa exteriora. Vn̄ rachel per quā ſignificat̄ vita cōtemplatiua. interp̄tatur viſum principiū. Actiua aūt ſignificat̄ ꝑ lyam que erat lippis oculis. ſm Gre. vj. moral̄. Secunda rō eſt. qꝛ ꝯtēplatiua p̄t eſſe magis ꝯtinua. licet nō q̄tum ad ſūmum ꝯtemplationis gradū. Vn̄ et maria ꝑ quam ſignatur ꝯtemplatiua: deſcribit̄ ſecus pedes dn̄i ſedēs. Non enī p̄t homo ita ꝯtinue exerceri in opibꝫ miſcd̄ie corꝑalibꝫ vel ſp̄ualibꝫ. quod ꝑtinet ad actiuā. qꝛ non habet ſemꝑ modum ꝑatum ad exhibendū elemoſinā. vel ad docendū. ſicut hꝫ viam ꝑatam ad legendū. orandum. meditandum. et hꝰ. que ꝑtinent ad ꝯtemplatiuā. Tertia rō eſt. qꝛ maior eſt delectatio ꝯtemplatiue q̄ actiue. Vn̄ Aug. dicit ꝙ martha que deſigt actiuā: turbabat̄. maria epulabatur. Unde de Sapia que guſtat̄ in ꝯtemplatione dr̄ Sap̄. viij. Non habet amaritudinē ꝯuerſatio illius neqꝫ tediū ꝯuictus illius: ſed gaudiū. Et Gre. ſuꝑ ezech̄. dicit. ꝙ ꝯtemplatiua vita amabilis valde dulcedo eſt. Eſt enī delectabilis ſm Tho. vbi ſup̄. q. clxxx. arti. vij. Et rōne obi. inq̄tum ſ. quis ꝑ eam intuet̄ vtcūqꝫ rem amatā. ſ. deū ſicut delectatur quis videndo amicū dilectum. Secūdo rōne ipſius actus. quia vnicuiqꝫ ē delectabilis oꝑatio cōueniens ei ſm ꝓpriam naturam vel hitum. Sed ſpeculatō veritatis cōuenit homini ſm ꝓpriā naturam inq̄tum aīal ratōnale. Tertio adhuc fit magis delectabile

iſtud. ſi habeat hitum ſapiē vel ſciētie. ex quo accidit ꝙ ſine difficultate ꝯtemplat̄. Et ꝯtemplatio quidē diuinoꝝ etſi in via imꝑfecta ſit. ē tn̄ delectabilior omī alia ſpeculatōe veritatis q̄tumcūqꝫ ꝑfecta. vn̄ ph̄s. Accidit circa illas honorabiles exn̄tes ſubas minores nob̄ exiſtē theorias. Sꝫ etſi modicū attingamus eas tn̄ ꝓpter honorabilitatē ꝯgnoſcendi delectabiliꝰ aliquid hn̄t q̄ etiā nos omīa. Quarta rō ē. qꝛ in ꝯtemplatiua hō eſt magis ſibi ſuffitiens. qꝛ pautioribꝫ ad eā indiget q̄ in actiua. in qua eget adiutorio alioꝝ vt poſſit exercere eā. Vn̄ xp̄c Lu. x. Martha ſolicita es et turbaris erga plurima. ſ. circa que verſat̄ ⁊ quibꝫ indiget Quinta. qꝛ ꝯtemplatiua magis ꝓpter ſe diligit̄ ſ. vt deꝰ cognoſcatur et veritas que ꝑficit intellectū vt ametur vbi figitur. Sed actiua ad aliud ordinat̄. ſ. ad ſubueniendum primo. nec ibi figitur: ſed vt primus inde in deum ꝑficiat Vn̄ in p̄s. Vnam petij a dn̄o hāc requiram vt inhabitem in domo dn̄i oībꝫ diebꝫ vite mee. vt videam volūtatem dn̄i. Et xp̄c Lu. x. Vnū eſt neceſſariū. Vnūquodqꝫ aūt ꝑfectius eſt qd̄ eſt ꝑ ſe. q̄ quod ꝓpter aliud. ſicut finis magis q̄ ea que ſunt ad finē. vt ſanitas melior medicina que ordinatur ad illā. Sexta. qꝛ ꝯtemplatiua conſiſtit in quadā vacatōne et quiete. ſm illō p̄s. Vacate et videte qm̄ ſuauis ē deus. q. d. Nō poteſtis videre et guſtare q̄ ſuauis eſt deus. qd̄ ꝑtinet ad ꝯtemplatōnem. niſi vacādo et ceſſādo ab operibꝫ. Sed actiua cōſiſtit in motu. ſicut dicitur prelato cuilibet. puer. vj. Diſcurre feſtina. ſuſcita amicū tuū. ne des ſomnū ocul' tuis. Perfectior aūt eſt quies q̄ motus. ceteris paribꝫ. Unde Aug. dicit in. ix. de ciui. dei. Otium ſāctum. ſ. ꝯtemplatiue vite. querit caritas veritatis. ſ. diuine. cui maxime intēdit ꝯtemplatiua. Et ſignāter dicit otiū ſanctū ad excludendū otiū pigritie. qd̄ eſt malum. ⁊ ſentina omniū vitioꝝ. Vn̄ Bern. ait. Vacare deo non eſt otiū. ſ. malum: ſꝫ negotium negotioꝝ. Eſt enī exercitiū vite beate. Scd̄m illud Aug. in fine de ciui. dei. Ibi vacabimus ⁊ videbimꝰ. Videbimus et amabimus. Amabimꝰ et laudabimus ſine fine. Septima rō eſt. quia cōtemplatiua eſt ſm diuina. Actiua ſm humana. Quis autem dubitat diuina humanis p̄ferenda. ſicut creator creature. Vn̄ Aug. ſuper Jo. In pricipio erat verbū. ecce qd̄ maria audiebat. i. ꝯtemplatiua cui vacat. ſ. audiendo diuina. Et verbū caro factum eſt. Ecce cui martha miniſtrabat. i. actiua. ſ. humanitati egēti ſubueniendo. Ip̄a etiam ꝯſideratio miſterioꝝ xp̄i. ſ. natiuitatis. vite. paſſionis. et hꝰ. ad ꝯtēplationē ꝑtinet. manuducētes nos ad ꝯtem'plationē diuinitatis. ſm illud qd̄ canit̄ in p̄fatione. Dū viſibiliter deū ꝯgnoſcimus. i. miſteria hūanitatis: per hunc inuiſibilē amorē rapiamur. Octaua rō. qꝛ ꝯtemplatiua ē magis ſm id quod eſt ꝓpriū homini. i. ſm intellectum

In oꝑationib⁹ aūt vite actiue ꝯmunicāt etiā
nobis vires inferiores que ſūt ꝯmunes nobis
⁊ brutis. Vñ in ps. Poſtq̄ poſuit id qḋ ē ꝯmu
ne nobis et brutis: dicēs. Hoīes ⁊ iumēta ſal-
uabis dñe. ſubdidit poſt. qḋ eſt ſpāle hoī. ſ. In
lumine tuo videbim⁹ lumē. Vñ ⁊ ipā ꝯtempla
tiua vita trāſfert ad quandā mentis libertatē
vires inferiores. q̄ deſeruiūt actiue in modera
tione paſſionū. et in alijs hñt quandā ſuitutē
Vñ ⁊ Boetius de ꝓhica ꝯſolatione: ait. Libe-
riores aīas neceſſe ē cū ſe in mētis diuine ſpe-
culatōne ꝯſeruent. minus vo cū dilabunt̄ ad
corꝑalia. Et Greg. dicit ſuꝑ Ezech. q̄ actiua
vita ſuitus. ꝯtēplatiua libertas vocat̄. Nonā
cām ſm tho. ponit xp̄c. ſ. q2 diuturnior cū di-
xit. Maria optimā ꝑtem elegit q̄ nō auferet̄
ab ea. Ubi Aug. Nō tñ malā elegit martha.
Sȝ illa maria meliorē. Audi vnde meliorē. q2
nō auferet̄ ab ea. Auferet̄ qñq̄ȝ onus neceſſi-
tatis. i. opus in q̄ exercet̄ actiua. ſ. paſcē eſu-
rientē. docere ignorantē et h⁹. que ſūt hic ne-
ceſſaria. Sȝ in vita beata iſta indigētia ñ hr̄.
ſed eterna eſt dulcedo veritatis. que hr̄ ibi. qḋ
ꝑtinet ad ꝯtemplatōem. Quis aūt nō ſit idem
modus ꝯtemplādi in via qui et patria. q2 hic
imꝑfectus. tñ dr̄ manere ꝯtemplatiua in alia
vita et nō auferri rōne caritatis. in qua habȝ
ꝑncipiū et finem. Vñ Greg. dicit ſuꝑ ezech. q̄
ꝯtemplatiua hic incipit̄. vt in futuro ꝑficiat̄.
Diuturna aūt dici ꝑt. Primo q2 verſatur cir
ca incorruptibilia et īmobilia. ſ. circa diuina
Secūdo quia nō habet ꝯrietatē. Actioni em̄
que eſt in ꝯſiderando nihil eſt ꝯtrariū. Tertio
q2 eſt ſm ꝑtem anime incorruptibilē actio ta
lis. i. ſm intellectū. Quarto quia in oꝑib⁹ cō-
templatiue nō laboratur. Poteſt aſſignari et
decima rō. quia. ſ. ꝯtemplatiua ē maioris me
riti. Vñ Greg. vj. moral̄. ait. Magna ſunt vite
merita actiue: ſȝ ꝯtemplatiue potiora. Quod
ſic declarat tho. ſcḋa ſcḋe. q. clxxxij. art̄. ij. Ra
dix merendi eſt caritas. Hec aūt ꝯſiſtit in dile
ctione dei et ꝓximi. Diligere aūt deum ſm ſe.
eſt magis meritoriū q̄ diligere ꝓximum. et iḋ
quod directius ꝑtinet ad dilectōem dei. ē ma-
gis ex ſuo genere meritoriū. q̄ illud quod ꝑti
net ad dilectionem ꝓximi que eſt ꝓpter deum.
Contemplatiua aūt directe et īmediate perti
net ad dilectōnem. Actiua aūt directe ad ꝓxi
mum ordinatur. quia ſatagit circa frequens
miſteriū. et ideo ꝯtemplatiua eſt maioris me-
riti q̄ actiua. Et hoc ē quod dicit Greg. in. iij
omel̄. ſuꝑ Ezech. Contemplatiua maior ē me-
rito q̄ actiua. quia hec in vſu p̄ntis operis la-
borat. in quo. ſ. neceſſe eſt ꝓximis ſubuenire.
Illa vo ſapore intimo venturam iā requiem
deguſtat. ſ. in cōtemplatione dei. ¶ Poteſt ta-
mē ꝯtingere q̄ aliquis in operib⁹ vite actiue
plus meretur q̄ alius in oꝑib⁹ vite cōtempla-
tiue. Puta ſi ꝓpter habundantiā diuini amo-
ris. vt eius volūtas impleat̄. ꝓpter ipius glo-
riam interdū ſuſtineat a dulcedine diuine cō
templatōis ad tempus ſeꝑari. Item q̄uis ſim
pliciter loquēdo ꝯtemplatiua ſit melior acti-
ua. tamē ſm quid. i. in aliquo caſu eſſet vt me
lius eligenda actiua. ſ. ꝓpter aliquā neceſſita-
tem temporalē et multomagis ſpūalem. Unde
ph̄s dicit. q̄ q̄uis philozophari ſit meliuſq̄ di
tari. tñ neceſſitatem pacienti melius eſt dita
ri. i. ſibi ſubueniri. In glo. ij. q. vij. in ſancta.
dr̄. q̄ iſte due vite habent ſe ſicut excedentia ⁊
exceſſa. Excedit em̄ ꝯtemplatiua actiuā. quia
eſt magis quieta et ſecura. Actiua aūt ꝯtem-
platiuam. quia eſt magis fructuoſa ꝓximis. ⁊
ſi minus videat. vt Lya que habuit plures fi-
lios q̄ rachel. vt dicitur extra. de renū. niſi cū
pridem. Et q̄uis vt dictum eſt. ſimpliciter lo
quendo ſit melior ꝯtemplatiua. tñ quia pauci
ſunt apti ad eā ideo dixit xp̄c. Si oculus tu⁹
dexter ſcandalizat te. i. ꝯtemplatio. puta quia
ex ſpeculatione incurrit errores. erue eum. i.
dimitte ⁊ proijce abſte. Unuſquiſq̄ȝ ḡ in h⁹ ſe-
quatur id in quo magis ꝓficit. et quod cernit
deum velle ab eo.

¶ Tertiū genus vite. ſ. mi//. §. iij.

xtam vt ꝑfectiorem eligere videtur. ps. dū ait
Labia mea laudabunt te. Laudatur deus la-
bijs oris admonēdo et predicando. quod ē ꝑci-
puū in vita actiua. Laudatur deus labijs oris
ore et corde in oratione cogitationib⁹ et affe-
ctibus deuotis quod ſpectat ad ꝯtemplationē
Utranq̄ȝ ps. non eſt dubium habuiſſe. Actiuā
in gubernatione regni. Contemplatiuā in edi
tione ⁊ decantatione pſalmoꝝ. Hanc vitā mi-
xtam xp̄c vt ꝑfectiſſimam tenuit et in ſe oſtē-
dit. Nam licet ꝯtinue ꝯtemplaretur anima ei⁹
et frueretur verbo cui erat vnita limpidius q̄
quicunq̄ȝ ſanctus in patria. tamē quia hoc ho
minib⁹ erat ignotum. aliquādo ibat in deſertū
locum aptum cōtemplationi. Uel aſcendit in
montem ſolus orare. Et aliquādo erat perno-
ctans in oratōne vt referūt euāgeliſte. Aliqñ
diſcurrebat predicādo. ſanando infirmos. cor
rigendo homines. paſcendo famelicos. vinum
procurando in nuptijs egentib⁹. conſolādo af-
flictos vt martham. mariam ⁊ alios. Hāc mi-
xtam tenuerūt apoſtoli ꝑfectiſſimi ſancti. ꝑ-
dicando et orando. Vñ ⁊ ait petrus ad ſedan-
dum murmur. exortum in eccleſia primitiua
Non eſt equū nos dimittere verbum dei et mi
niſtrare menſis. Eligite vobis ⁊c̄. Nos vo ora
tioni et ꝑdicationi vacabimus Act̄. vj. Et q2
prelati precipue pontifices et predicatores te
nent locum apoſtolorū. debent pro poſſe imi-
tari in vita mixta. implentes illud ps. Memo
riam habundātie ſuauitatis tue eructabunt.
Ex plenitudine enim interiori diuine ſuauita
tis quam deguſtant. in oratione. lectione ⁊ cō
tēplatōne. debent poſtea populis dei miſteria
et monita propinare. Hec mixta figurātur in
Lazaro reſuſcitato. qui poſtea fuit epiſcopus

ſanctus frater marthe et marie. Dicit͛ autem
Jo. xj. Diligebat ihs marthã deſignantẽ acti-
uã. maria ꝯtẽplatiuã. ⁊ lazaꝝ tenentẽ mixtã
Utrũq₃ ꝯplexi ſunt eximij illi ꝓphe predicato-
res veteris teſtamẽti. yſaias ⁊ Hieremias. Et
licet Hieremias cũ mitteret͛ a dño ad ꝑdican
dum. Un̄ ad actiuã ſe difficilẽ redderet: excu-
ſans ſe et dicẽs. A a a dñe deus. ecce neſcio lo-
qui Hiere. j. timens quietem ⁊ ſuauitatẽ ꝯtem
platõnis amittere. Et yſaias ad ꝑdicatõem ſe
offerret: dicens. Ecce dñe Iſa. vj. lucra ſalutis
ꝓximorũ appetens acquirere. Tamẽ nec Hie-
remias oĩno recuſauit accuſatõnem ſibi a dño
impoſitam ꝑdicatõnis. nec yſaias prius ſe ob-
tulit q̃ purgatum ſe vidit carbone ignis. Si
eñi predicaret quis ſine igne caritatis. fact᷒
eſſet velut es ſonans aut cimbalũ tinniens. j.
corin. xiij. ſe ꝯſumens per mortale. et alijs ꝓfi
tiens. Tãgit hoc Greg. viij. q. j. In ſcripturis
hinc et Innocẽtius tertius cuidam volẽti re-
nunciare epatum. vt vacaret quieti ꝯtempla
tionis: ait. Contemplatiuus eſſe vales et acti-
uus legiſlatoris exẽplo. ſ. moyſi. qui nũc aſcẽ-
debat in mõtem vt ibi gloriam dñi cũ maiori
libertate cerneret. nunc deſcendebat in caſtra.
vt cum vtilitate neceſſitatibꝫ ꝓximi ꝓuideret.
extra. de renunc. niſi cum pridem. ¶ Et cum
queritur quẽ xp̄c magis dilexerit petrum. vel
Johem euangeliſtaꝫ. Utriq₃ magna ꝑuilegia
p̄ ceteris aplis ꝯceſſit. Johãni matreꝫ ſuam.
petro eccleſiã ꝯmẽdauit. Ideo. q̃ xp̄c magis di
lexit petrũ ad actiuã, cui regendã cõmiſit ec-
cleſiã. Johem magis ad ꝯtemplatiuã cui nõ
ſolum mr̃em ꝯtemplatiuã: ſꝫ et ipam ſummã
ſpeculatõeꝫ deitatis ſue tradidit mũdo inſinuã
dam in ſuo euangelio. ꝓmaxime In principio
erat verbuꝫ inchoanti. Petro dixit. Sequere
me. ſ. ꝑ tolerantiã paſſionis. qḋ ꝑtinet ad acti
uam. De Jo. do. Sic eũ volo manere donec ve
niam pro eo. qñ nõ quidẽ auferetur ꝯtempla
tiua: ſed ꝑfitietur. Simpliciter aũt videt͛ ma
gis dilexiſſe Jo. ex pluribꝫ priuilegijs ꝯceſſis
Uterq₃ tamen actiuus et ꝯtemplatiuus.

¶ De his que pertinent ad ꝯtempla-
tiuam vitam. ¶ Capitulum. v.

Quis dabit mihi pẽnas
ſicut colũbe et volabo. ⁊ requieſcam
ps. Ultimus finis nr̃ et beatitudo
ꝯſiſtit in ꝯtemplatione ꝑme et ſũ-
me veritatis ſeu viſiõne dei. Sꝫ et phi gẽtiles
ſapiẽtiores ceteris vt areſtoteles nõ intelligẽ
tes claram ꝯgnitionẽ diuinoꝝ que hr̃ in glã.
poſuerũt ſũmã hoĩs felicitatẽ q̃ hic poſſit hr̃i
in ꝯtemplatõe ꝑme cauſe. et ſubaꝝ ſepataꝝ. i.
ãgeloꝝ. Et q̃uis in p̃nti vita pauciſſimi vacẽt
ꝯtemplatõni ꝓpter occupatõnes nccias. ⁊ in-
eptitudinẽ hoĩm ad ſpeculatõem. ⁊ pene oĩs
etiã boni fideles vacẽt actõni. tñ nullus q̃tũ-
cunq₃ nccio occupat͛ in actõibꝫ. debet omittẽ
quin aliqñ vacet ꝯtemplationi. i. ꝯſiderationi
diuinoꝝ. Un̄ in figuram Leuit͛. xj. declarãtur
imundi piſces in aquis qui nõ hñt pẽnulas. i
ꝑuas alas quibꝫ poſſint aliqñ ſaltũ facẽ extra
aquã vt pꝫ in tinchis. Piſces ꝯtinuo verſãtes
in aquis ſũt hoĩes. ꝯtinuo occupati in actõibꝫ
ſeculi. Uerꝫ et hi hñt hr̃e alas ſaltẽ paruas ali
cuius ꝯtemplatõnis ⁊ ꝯſideratõnis diuinorũ.
ſaltãtes ꝑ eas extra tumultũ ſecularium negotio
rũ. alʼ imundi ſũt corã deo. Nec hñt comedi. i.
icorꝑari ſeu imitari mores taliũ. qui ſꝑ imer-
ſi morant͛ in mũdo. qꝛ etſi delectabilis. tñ no-
xius cibꝫ ſaluti vt anguille. Sꝫ q̃libet ꝑfectus
cũ ps. appetit magis inherẽ ꝯtemplatõni: di-
cẽs. Quis dabit mihi ⁊c̃. In quibꝫ vbis q̃tuor
p̃nt notari q̃ exigũtur ad ꝯtemplatiuã vitã.
Per oꝛones frequentatio. Quis dabit mihi.
Per morales mortificatio. pennas ſi. col.
Per ꝯſiderationes eleuatio. volabo.
Per ſpeculationes. delectatio. requieſcam.

¶ Uerum ad primum. cum. §. j.
ſuffitiẽtia nr̃a ex deo ſit ſm aplm. etiaꝫ mĩma
cogitare vel opari. multomagis maxia vt fit
in ꝯtẽplatõne. Et iō oꝫ oꝛones freq̃ntare. Si
q̃s nr̃m idiget ſapia. poſtulet a deo ⁊ dabit͛ ei.
Jaco. j. ſcribit͛. Sapia aũt ꝑtinet ad ꝯtempla
tionẽ. qꝛ ẽ ꝯgnitio diuinoꝝ. Un̄ ⁊ ps. h. Quis
dabit mihi pẽnas ad volandũ. q. d. nullus niſi
deus. Nã doctrina phoꝝ ⁊ ſciaꝝ. dat ad volan
dũ ꝑ ſuꝑbiam. nõ ad deuꝫ. qꝛ ſcia inflat. ſꝫ dat
ad volandũ adiutoriũ deus ꝑ grãm. Nõ tñ dat
niſi deſiderãti ⁊ petẽti Lu. xj. Dabit ſpm̃ bonũ
petẽtibꝫ ſe. Spm̃. ſ. ſapie et intellect᷒. vt hr̃ de
ſcõ viro. Impleuit eũ ſpũ ſapie ⁊ intellectus
Sic ſapiẽs inq̃t. Inuocaui ⁊ venit in me ſpũs
ſapie Sap. vij. Sꝫ hec oꝛo vt ſit decẽs. p̃ſuppo
nit lectõnem vel auditionẽ ſacraꝝ doctrinaꝝ.
vt ex his ſciat quõ mentẽ debeat dirigere. vt. ſ.
nõ ymaginet͛ loqui ad deũ vt ad hoĩem corpo
reũ. cũ ſit deus ſpũs nõ corp᷒. Sic accidit Se
rapioni abbati magne abſtinẽtie viro. qui cre
debat deũ hr̃e mẽbra. Et cũ orabat dirigebat
mentẽ ſuã ad deũ vt ad hoĩem. formãs ſibi in
mẽte de deo formã corporeã. qḋ ab eccl'ia ẽ re
ꝓbatũ vt heret͛. deũ. ſ. hr̃e mẽbra corporea. vt
xxiiij. q. iij. c. pnl't. Accedentes aũt ad eum ve
nerabilis Jo. caſſianus cũ ſotio grã viſitatõis
et audiẽtes opinionẽ eius falſã ex ignorantia
quã hẽbat. vix rõnibꝫ plurimis ab errore illo
reuocauerũt. Et cuꝫ ſimul genua flecterẽt ad
orandũ. grãs deo agẽdo de dimiſſione erroris.
cepit ille Serapion flere: dicẽs. Tulerũt dñm
meũ et neſcio quo vertã vel dirigã aĩm meũ.
Oꝛo g̃ ex lectione formata. ꝑcipue hꝫ poſtula
re ꝑſeuerãter et feruẽter vtutes nccias ad ſa-
lutẽ et ꝯtemplatõnis actum. de quibꝫ in. §. ſe.

¶ Secũdum quod requirit͛. §. ij.
tur ad ꝯtemplatiuã ẽ mortificatõ paſſionũ ⁊
vitioꝝ. q̃ fit ꝑ vtutes morales. Et he ſũt pẽne
ꝑtinẽtes ad duas alas. Ille eñi que mortificãt
paſſiones ⁊ vitia ſenſualitatis. ſ. ꝯcupiſcibilis

et iraſcibilis. vt fortitudo ⁊ tꝑantia. ſűt in ala
dextera. qua in ſeipō bñ regulat̃ et a terra eri
gitur. Que aũt mortificãt vitia volũtatis ꝑue
vt iuſticia ⁊ ꝑtes eius. ſũt in ala ſiniſtra. qui,
bus bñ ordinat̃ q̃s ad primũ. Sʒ oʒ ꝙ he ſint
ale colũbe. Quis (inquit p̄s) dabit mihi pen,
nas ſicut colũbe? In colũbe ſpecie ſpũſſanct⁹
viſus ẽ. ſuꝑ xp̄m baptizatũ. Vñ pēne columbe
deſignãt virtutes morales infuſas a ſpũſãcto
Nã morales acquiſite tñ valent quidẽ ad ꝯtẽ
platõem ph̃icam. nõ ad ſpeculatõnem theolo
gicam guſtatiuã ⁊ ſalutiferã. Colũba eſt etiaʒ
aĩal ĩmolaticiũ. qꝛ mortuuʒ offerebat̃ deo in
ſacrifitium. ⁊ eſt aĩal quietũ nõ leſiuũ. Opor
tet g̃ per prius mortificare ꝑ virtutes tꝑan,
tie delectatões venereas ꝑ caſtimoniã. guſtus
ꝑ abſtinẽtiam. et alioꝝ ſenſuuʒ ꝑ modeſtiam.
Iras et triſticias ꝑ mãſuetudinẽ ⁊ pacientiã
Iſta maxime ꝑꝛigũtur ad cõtemplationem.
Sicut enĩ ꝑ luxuriã abſorbet̃ intellectus. ⁊ ꝑ
gulam ebetatur. ⁊ per iram obfuſcat̃. Ita per
caſtitatem eleuatur ſupra ſe. per abſtinentiã
acuitur. per patiam quietatur. Vñ daniel et
ſotij eius qꝛ fuerũt abſtinentes et caſti. fuerũt
multũ ꝯtemplatiui ⁊ acuti ad intelligendum
viſiones ⁊ reuelationes diuinas. Moyſes qui
fuit mitiſſimus hoĩm. cũ deo frequẽter loque,
bat̃ vt hõ cũ amico ſuo. Oportet etiã ꝓpriã vo
lũtatẽ per obiam mortificare. cupiditatẽ per
libertatẽ vel pauꝑtatem extinguere. Per pe
nitẽtiam vitia expellere. neminem ledere. que
oĩa ꝑtinent ad iuſticiã. Mortificatio autem
vitioꝝ ⁊ paſſionũ ẜm tho. ſcd̃a ſcd̃e. ꝑtinet ad
vitam actiuã. Vñ nõ p̄t quis ad ꝯtemplatiuã
bñ ꝑuenire niſi ꝑus fuerit exercitatus ṽtuoſe
in actiua. In cuius figurã iacob ꝑus fuit vo,
cat⁹ ꝙ iſrl̃. idem nũcupatus. Iacob interp̃tat̃
ſuꝑplãtator. Iſrahel videns deũ. Nõ poteſt aũt
quis deũ videre in ꝯtemplatõne. niſi ꝑus ſup,
plãtauerit diabolum et vitia ꝑ actionem. Et
idem iacob q̃uis fuerit multo tp̃e ⁊ laborio,
ſe ꝓ rachele habenda in vxorẽ. q̃ ꝯtemplatiuã
ſignat. fuit tamẽ ꝑus ſibi data lȳa que ſignat
actiuã. Et dum ꝯquẽret̃ de hoc cũ laban ſoce,
ro ſuo. R̃ñdit. Non ẽ ꝯſuetudinis huius regio
nis. vt minores prius tradãtur ad nuptias.
Quis enĩ ꝯtemplatiua ſit prioꝛ nobilitate et
ꝑfectione. eſt tñ poſterioꝛ in via generationis
et adeptionis. Et hoc ꝯmuniter accidit abre,
nuntiantibꝫ ſeculo. vt. ſ. cũ intendãt ſe ſubito
tradere ꝯtemplatõni ⁊ oı̃oni. ꝑus exercentur
in exterioribꝫ actõnibꝫ. vt mortificet̃ ꝓpria vo
lũtas. et multas ſuſtinẽt temptatõnes. vel car
nis. vel ĩpacientie. quas prius non ſenſerant.
quibꝫ fortiter oʒ reſiſtere. Per actiuã g̃ opor,
tet prius eos mortificari. Vñ in figuraʒ dicit
dñs Exo. xix. Beſtia q̃ tetigerit mõtem: lapi,
dabit̃. qꝛ. ſ. homo adhuc ſubdit⁹ paſſionibꝫ ſen
ſualitatis. q̃ ſũt ꝯmunes nobis ⁊ beſtijs. ſi mõ
tem ꝯtemplatõnis velit tangere ꝑ exercitiũ.

lapidibꝫ percutitur errorũ. Prius g̃ oportet
habere pennas virtutum moralium.

Tertiũ quod ꝯcurrit ad. §. iij.

ꝯtemplationẽ. ẽ eleuatio mentis ꝑ ꝯſideratõ,
nes. quibꝫ quaſi volat̃ duʒ ſupra ſe tendit. ẜm
illud Treñ. Erit ſolitarius et tacebit. et leua,
bit ſe ſupra ſe. Triplex eſt aũt ꝯſideratõ quibꝫ
aĩa volat verſus deũ. Vñ dicit p̄s. in auctori,
tate inducta. Volabo et requieſcam.
Cõſideratio effectuum diuinoꝝ. ex qua ꝯſur,
git ſtupoꝛ.
Cõſideratõ dei iuditioꝝ. ex qua inſurgit timoꝛ
Conſideratio dei benefitioruʒ. ex qua exurgit
amor.
Quãtum ad primũ. p̄s. Mirabilia teſtimonia
⁊c̃. Oĩes creature ſunt dei effectus. Vñ ſicut
effectus teſtimoniũ reddit ſue cauſe. qꝛ cauſa
manifeſtat. ſicut pictura oſtendit cũ pulcra ẽ
artem ꝑfectam magiſtri. ita cuʒ creature dei
habeant mirabiles et ĩnumerabiles virtutes.
pulcritudinẽ. ordinem. durabilitatẽ. et h⁹. te,
ſtificãtur de magnitudine ſapiẽ. potẽtie. eter,
nitatis. et bonitatis dei. Vñ aĩa merito obſtu,
peſcit Abacuc. iij. Dñe ꝯſideraui opera tua et
expaui admirãdo. Cõſideratio ſecũda. ſ. dei
iuditioꝝ mentẽ eleuat. Ita tñ vt timeat. Cum
enĩ quis ꝯſiderat ꝙ ꝓpl̃s iudeoꝝ qui fuit pecu
liaris a deo dilectus: reprobatus ẽ. Et genti,
lis q̃ fuit reprobus et ẏdolatra electus. ſibip̄i
timere habet. ne etſi nunc bonus et deuotus:
demũ reprobus ĩueniat̃. Noli (ait apl̃s) altuʒ
ſaꝑe: ſed time. Et deſcẽdendo ad particulares
cauſas. ꝯſiderãdo iudaʒ ꝓditorẽ. qui vocatus
a xp̄o ad apl̃atum. miſſus ab eo ad predicãdũ
et miracula faciendũ. auditoꝛ talis doctrine ⁊
tanti mgr̃i. ad ſacrã admiſſus dñici corporis
⁊ ſanguinis ꝯmunionẽ. Et demũ in eũ intrãs
diabolus: mgr̃m ꝓdidit. et exinde ſeip̄m ex de,
ſperatõne ꝑemit. Saul in iſrael melioꝛ eo nõ
erat. factus rex dñi iuſſu q̃ſi inuitus. declinãs
a mãdato dñi peſſimus effectus ẽ. ſeip̄m occi,
dens vt pʒ. j. regũ. xv. Dauid quẽ dñs inuenit
ẜm coꝛ ſuũ. ex ſublimibꝫ ꝯtemplationibꝫ diui
noꝝ ſecretoꝝ. que patent in pſalterio. in adul
teriũ cum berſabee ꝓditionẽ ⁊ homicidium
lapſus ẽ. ij. reg. xj. Moyſes qui clare vidit di,
uinã eſſentiã ẜm tho. in ſũ. poſt Aug. p⁹ tãta
miracula et ſũmam ſapiam. ⁊ dei tantã fami,
liaritatẽ. ad aquas ꝯdictionis ꝯ̃ deo diffidens
caritatẽ amiſit ẜm grãnum de pe. di. ij. Et pe.
de palu. in. iiij. Licet tam ip̄e ꝙ dauid vere pe
nitẽtes de pc̃o ſuo magni ſint in regno celoꝝ
Quis g̃ nõ timeat? Venite inquit p̄s. et videte
oꝑa dei ꝯſiderãdo. terribilis ĩ ꝯſilijs ſuꝑ filios
hominũ. circa ea que diſponit de eis iuſte re,
probãdo vel cadere ꝑmittendo. Et vt hõ nõ ſo,
lum timeat: ſʒ et ꝯfidat de dei mĩa ĩmenſa. ma
ximos pc̃ores reduxit ad viã ſalutis et peni,
tenciã. vt pʒ in Saulo Act̃. ix. In magdale,
na Luce. vij. In manaſſe rege iuda peſſimo.

uiij. regũ. vl. Volãdũ ĝ vt colũba ꝑ ꝯſideratõꝫ
dei iuditioꝝ. aliqñ in vno lapſus ꝯſiderãdo ſã
ctoꝝ. et in ſe humiliãdo. Aliqñ in altũ ex ꝯſide
ratõne pctoꝝ reuertentiũ ꝯfitendo. vt ſic pſe-
cutionẽ ancipitris infernalis euadat. ¶ Vo-
let tertio mens ꝑ ꝯſideratõnem bñfitioꝝ dei. q̃
ĩnumerabilia ſũt. Qñqꝫ ſufficiẽter cõſiderabit
vel recõpenſabit bñfitiũ creatõis ſue ad ymã-
ginẽ dei. Aut gubernatõnis. et ꝯtinue ꝓuiſio-
nis aĩe et corpis. Aut future glĩe ſibi parate.
hec oĩa trahũt mentem ad dilectõnem ferui
dam dei. Ut enĩ ait Aug. Nulla ẽ maior ꝓuo-
catio ad amorẽ. q̃ preuenire amando. Nullus
enĩ tam fere mẽtis. qui etſi nõ vult impẽdere.
vult tñ rependere. Permaxime meditatio ſeu
ꝯſideratio dominice incarnatõnis ⁊ paſſionis.
Unde Bern. Sup oĩa te mihi reddit amabi
lem o bone ihũ. calix quem bibiſti opus redẽ-
ptionis nr̃e. Et aduolãdum ad hũc locũ. ſ. per
ꝯſideratõnem inuitat̃ ſponſa xp̄i cũ dr̃ Cant.
ij. Surge ꝓpera amica mea. colũba mea et ve-
ni. in foraminib⁹ petre. in cauerna macerie.
Petra (ait aplũs) erat xp̄c. Foramina huius
petre ſunt vulnera manuũ et pedum. Cauer
na macerie ẽ vulnus lateris latius alijs. Ma-
ceria dr̃ murus ſiccus. i. ꝯpoſitus ſine cemẽto
ex lapidib⁹. Et ſignat xp̄m. cuius mẽbra cor-
poris fuerẽ ſine cemẽto hũani ſeminis forma-
ta. Incitat̃ ĝ ꝑ inſpiratõem aĩa ad ꝯſiderãdũ
vulnera xp̄i. i. paſſionem. Nec enĩ apte põt re
q̃eſci in ꝯtemplatõne diuinoꝝ. niſi vt quadaꝫ
manuductõne volet ad ꝯſideratõem hũanita-
tis xp̄i. vt dũ viſibilit̃ deũ ꝯgnoſcim⁹. ꝑ hũc in
inuiſibiliũ amorẽ rapiamur dr̃ in p̄fatione.

¶ Uetum ad quartũ quod. §. iiij.

eſt ꝑfectio ꝯtemplatiue. hic extat quietatio in
ſpeculatõne ipſius diuine veritatis ⁊ maieſta-
tis. Inquietũ eſt cor nr̃m donec requieſcat in
te ait Aug. in li. ꝯfeſſionũ. Requieſcit autẽ in
deo aĩa noſtra ꝑfecte. per viſionẽ eius. ad quã
ſequit̃ fruitio ſeu ſũma delectatio et q̃es. Hec
aũt viſio dei et delectatio hic incipit ꝑ cõtem-
platõnem. ⁊ in p̄ria ꝑficitur. Uñ Sap. vij. dr̃.
Ingrediẽs domũ meam. ſ. mentis ꝯquieſcã cũ
ea. ſ. ſapientia que in ꝯtemplatione ꝑcipitur.
Et de maria Magdalena que ꝯtemplatiuã ſi-
gnat Luc. v. Maria ſedens ſecus pedes dñi au
diebat verbũ illius. Et Jo. xj. dr̃. Maria domi
ſedebat. qd̃ ꝑtinet ad quietem. Que quies non
tollit motũ intellectus ſpeculantis. q: in actu
ꝯſiſtit ꝯtemplatõ. nõ habitu: ſꝫ tollit motum
occupatõnum exterioꝝ et paſſionum. Uis enĩ
appetitiua mouet hoĩem ad aliq̇d inſpitiendũ
ſenſibilit̃ vel intelligibilit̃. qñqꝫ ꝓpter amorem
rei in ſe. qñqꝫ ꝓpter amorem ipſius ꝯgnitionis.
quã quis ex inſpectione ꝯſequit̃. Et ꝓpter hoc
ꝯſtituit Greg. ꝯtemplatiuã vitam in caritate
dei. inq̃tum. ſ. aliquis ex dilectõne dei inarde-
ſcit ad eius pulcritudinẽ inſpitiendã. Et quia
vnuſquiſqꝫ delectatur. cũ adeptus fuerit id qd̃
amat. ideo vita ꝯtemplatiua terminat̃ ad de-
lectatõnem que ẽ in affectu. ex qua etiã amor
intẽditur. Et licet ꝯtemplatõ etiã extendatur
ad ſpeculatõem veritatis circa creaturas. po
tiſſima tñ eſt ſpeculatio ipſius ſũme veritatis
ad deguſtandũ. et ibi ẽ maxima delectatõ ſuꝑ
oĩs alias que habet quietare mentẽ. ſm̃ illd̃
p̄s. Delectatõnes in dextera tua. i. ꝯtẽplatiua
vſqꝫ in finẽ. i. ad quietandũ ⁊ finiendũ appeti-
tum. vt in p̄ria eſt. Uñ Aug. in. j. de trini. Cõ
templatio dei ꝓmittit̃ nobis actionũ omniuꝫ
finis. atqꝫ eterna ꝑfectio gaudioꝝ. que in fu-
tura vita erit nobis ꝑfecta. qñ videbimus cum
facie ad faciẽ. nunc aũt impfecta. q: impfecte
videmus. qm̃ ꝑ ſpeculũ. non ꝑ eſſentiã. Uñ per
eaꝫ fit ĩ nobis hic quedã inchoatio beatitudi-
nis. Unde et ph̃s. x. ethicoꝝ. ponit vltimã feli
citatẽ hominis in ꝯtemplatione optimi intel
ligibilis. Dicat ĝ. p̄s. Volabo ꝑ ꝯſideratõnem
et requieſcã per ꝯtemplatõnem. Unde Greg.
ſuꝑ Ezech. dicit. q̃ cõtemplatiua vita amabil̃
valde dulcedo ẽ. Ubi exponit figurã de Jacob
faciẽtis luctã cum angelo in aurora. p̄miſſis
p̄us ante ſe animalib⁹ et oĩ familia ſua. In
qua lucta licet p̄ualens cõtra angelum. tamẽ
ꝑcuſſus ab angelo in femore claudus remãſit
benedictionẽ tamen accepit. et noĩs mutatio
nem. ſ. iſrl̃ nuncupatus. Dixitqꝫ vidi dñm fa-
cie ad faciem ⁊c̃. Jacob qui ĩterp̄tatur ſupplã
tator. ſ. vitioꝝ. ſignat ꝯtemplatiuũ. quẽ opor-
tet vitia ſupplantaſſe. et animalia. i. paſſiones
p̄mittere. i. ſedaſſe. et occupatũ famulũ dimit
tere. et tunc ſolus in mente inchoante lumine
gr̃e. luctatur in ꝯtemplatõne. quia ſicut ille q̇
luctat̃. ſ. ad brachia ludendo cum alio. aliquã
do preualet ꝯtra aliũ quaſi inclinatum verſus
terram. Aliqñ quaſi ſuccumbit inclinatus ab
alio. Ita in ꝯtemplatõne. cum intelligendo et
ſentiendo de incircũſcripto lumine aliquid de-
guſtat. quaſi tunc ſuꝑat. Et ex defectu intelle-
ctus noſtri. et ex grauitate corꝑis qd̃ ad yma
detrahit. dũ non valet ſe figere in ip̃a ſpecula
tione q̃ſi ſuccũbit. Iſta aũt pugna in ꝯtempla
tione nõ eſt ex ꝯtrarietate veritatis quã ꝯtem
plamur: ſed ex ꝯditione corporis corruptibi-
lis. Scd̃m illud Sap. ix. Corpus qd̃ corrũpit̃
aggrauat aĩam. et deprimit terrena inhabita
tio ſenſum multa cogitantem. Sed ſicut in re
ꝓ q̃ quis pugnat. cũ adeptus fuerit (ceteris
parib⁹) magis delectat̃. Sic ꝑtingendo ad cõ
templationẽ veritatis. ꝓ qua habenda labora
bat: magis amat et delectatur. et grauitatem
corporis impediẽtis odit. vt dicat cum aplõ.
Infelix ego homo quis me liberabit de corpo
re mortis huius. Et hoc ſignat̃ quia preualẽs
iacob arefecit femur. quia. ſ. voluptatem car-
nis interemit. Guſtato enĩ ſpiritu: ait Bern.
deſipit oĩs caro. Claudus aũt efficitur. quia
debilitato amore ſeculi. neceſſe eſt vt conuale-
ſcat quis ad amorem dei. Pes meus eſt amor

meus: ait aug⁹. Dexter pes ē dei: alter ſeculi
amor. Sȝ deguſtata ſuauitate dei ī ꝯtēplatōe
quaſi figit̄ ī amore dei: et aliū pedē. ſ. amorem
ſeculi ſeu ꝓximi trahit pͦ illū. omnia ad deum
ordinans. Benedictōēȝ accepit fiducie future
glorie. Iſrl̄ vocat̄ qḋ interpretat̄ videns deū
ſcȝ in ꝯtēplatōe. Qḋ aūt dic vidi deū facie ad
faciē: nō eſt intelligendū ꝙ viderit ꝑ eēntiaȝ
ſȝ clariori mō ꝙ̄ mō cōi. q2 ex q̄tacūqȝ ꝯtem-
platōe ſublimi: hic videri n̄ pt̄ de⁹ ī eēntia ſua
ſȝ greg. ſuꝑ eȝe. ⁊ tho. niſi eēt oīno alienat⁹ a
ſēſibus etiā īterioribꝫ. vt fātaſia et hmōi. Et
rōēȝ habes ſcḋa ſcḋe. q. clxxx. arti. vij.

De raptu ſiue exceſſu mentis. et de raptu
pauli. Capitulum Sextum.

DE raptu qui pertinȝ ad
ꝯtēplatōēȝ: et ſmo de paulo aplō
de c⁹ raptu ī ſua ꝯuerſatōe poteſt
apte intelligi illud. ps̄. Ibi benia
min adoleſcētulus ī mētis exceſſu. Pro cuius
declaratōe ſciendū. ꝙ iacob habuit. xij. filios.
ſ. ruben. ſymeon. leui. iudā. dan et neptalim.
gad et aſer. yſachar ⁊ zabulon. ioſeph ⁊ ben-
iamin. hi ſūt. xij. patriarche ꝑncipes ⁊ capi-
ta. xij. tribuū. vn̄ deriuatū ē totū gen⁹ iudeoꝝ
Joſeph aūt habuit duos filios. ſ. manaſſen ⁊
effraim. q̄s iacob in morte in ſuos filios ado-
ptauit ꝓ eo. Vn̄ effecti ſūt. xiij. ꝑncipes. xiij.
tribuū. Jacob ſignat xp̄m. ſupplantantē dya
bolū. i. vincentē. Duodeciȝ filij ei⁹ ſūt. xij. apl̄i
quos ip̄e vocauit filios: dicens. io. xiij. Fili-
oli adhuc modicū vobiſcū ſū. geniti ſpūaliter
ab eo. Vno aūt ſubtracto ex. xij. additi ſūt duo
Juda ei remoto: loco eius ē apoſit⁹ mathias
et adnūerat⁹ cū. xj. actu. j. Addit⁹ ē tredecim⁹
ſcȝ paulus a xp̄o de celo vocat⁹. qui plus oī-
bus laborauit vt ip̄e ait. Ex his genitus ē to-
tus ꝓplus iſrl̄. i. fidliū. toto orbe diffuſus ⁊ mł
tiplicat⁹ nimis. iuxta illud. ps̄. Dinumerabo
eos et ſuꝑ arenaȝ multiplicabunt̄. Hi trāſito
iordane baptiſmi ꝑ deſertū pnīe: cibati man
na gr̄e. deuictis hoſtibus. i. vitijs: intrāt terrā
ꝓmiſſionis. i. gloriā. Et cū iacob moriēs bene
dicēt filios: ſingulis ꝑnuntians que ventura
erāt ī nouiſſimis tp̄ibus. i. deſcēdentibꝫ ab eis
ad beniamī vltimū filiū veniēs inquit. Benia
min lupus rapax: mane rapiet pdā: et veſpe-
re diuidet eſcas. gen̄. xlix. Aug⁹. in ſmone di
cit. iacob in his verbis ꝓphetaſſe de ꝯuerſione
apl̄i pauli. Ip̄e enī deſcendit de tribu beniamī
vt idem de ſe teſtat̄. Hic itaqȝ fuit lup⁹ rapax
qn̄ furijs inuētus ꝑ totā iudeā ferebat̄ ſāgui-
nē xp̄ianoꝝ ſitiēs. vt xp̄i mēbra laniaret ī ter
ris. Et ad hoc epiſtolas accepat a ꝑncipe ſa-
cerdotū. Mane et veſpe ait aug⁹. ſignat pri⁹ ⁊
poſteri⁹. Prius ḡ. ſ. an̄ ꝯuerſionē rapiebat p̄
dā: fideles capiēs. Poſtea p⁹ ꝯuerſionēȝ diui-
debat eſcas verbi dei. diſcurrēs ꝑ ſynagogas
poſt baptiſmū īmediate. affirmās qm̄ xp̄c hic

ē filius dei. Vbi etiā notādum. ꝙ moriens ra
chel mater eius in parturiendo ip̄m. vocauit
ip̄m benoni. q̄ interp̄tatur filius doloris mei.
Sȝ pater vocauit euȝ beniamin q̄ interp̄tat̄
filius dextre. Mater eīn ſynagoga mater ei⁹
ſm carnē. que viuebat ī obſuatōe legaliū. p⁹
partū hui⁹: mortua inutilis ē oſtēſa ī ip̄a obſ
uatōe legaliū. poſt diuulgatū euāgeliū. ⁊ ma
xime ꝑ p̄dicationē pauli: et ideo ſibi fuit dolo
ri: ꝓpter qḋ maxime ꝑſeq̄bat̄ paulū vt occiſo
rē matris ſynagoge. Sȝ xp̄c pater vocauit
eū filiū dextre. quia vocat⁹ ab eo cū eēt ad de-
xteraȝ patris. i. ī celo vbi alij vocati ſūt ī ter-
ris. Filius etiā dextere dicitur. quia copioſi⁹
alijs laborauit. ſicut per dexteram plus homo
operatur ꝙ̄ ſiniſtram. Nam vbi alij apoſtoli
vnam prouintiam ſibi decretam docuerunt.
vt iohannes gretiam. petrus ytaliaȝ ⁊ hmōi
Ip̄e per totum mundum predicauit. Vnde in
oratione eius dicitur. Deus qui vniuerſum
mundum beati pauli predicatione docuiſti.
De iſto ergo beniamin tenerrime a xp̄o dile-
cto ſcilicet paulo. dicit. ps̄. Ibi beniamin ⁊c̄.
vbi tria nota.
Eius conuerſio venerāda. ibi. beniamin.
Eius conuerſatio imitāda. Adoleſcentulus.
Ei⁹ ſpeculatio admiranda. In mētis exceſſu.

Cetum ad primum. ſcilicȝ. §. j
de conuerſione hec notatur cum dicit. Ibi bē
iamin. Illud ibi refertur ad id quod in verſu
precedenti dixerat. In eccleſijs benedicite ⁊c̄
Ibi ergo in eccleſijs reperit̄ beniamin. id eſt
paulus ortus ex tribu beniamin. Hoc autem
fuit in ſua conuerſione. Tunc enim inuent⁹ ē
in eccleſia. qui prius erat extra per errorem.
Et tunc impletum eſt qḋ ait iob. Ferrum de
terra tollitur: et lapis calore ſolutus in es cō
uertitur. Quod exponens gregorius in mora
libus: ait. Ferrum de terra tollitur. cum for-
tis propugnator eccleſie vt paulus. a terrena
quam prius tenuit actione ſeparat̄. Non ergo
debet deſpici in eo quod fuit. quia incipit eſſe
quod non fuit. d. l. Ferrum. Nonſolum ferrū
per crudelitatem: ſed lapis per duritiaȝ erat
ſaulus. Et lapis iſte ſolutus a ſua duritia ca
lore diuini amoris. conuerſus eſt in es ſonoꝝ
predicatorem gentium et doctorem veritatis
Et ideo non debet deſpici. quia fuit crudelis ⁊
durus perſecutor: ſed venerari. ꝙ conuerſus
eſt effectus maximus predicator. Vbi notan-
dum ꝙ cum multi ſancti ex peccatoribus cō-
uerſi ſint ad deum. et perfectiſſimi viri et ma
gni doctores eccleſie effecti. vt auguſtinus. ci
prianus. abbas moyſes et hmōi. nullius ta-
men conerſionem eccleſia celebrat. niſi pauli
Et ratio eſt. quia fuit magis miraculoſa ꝙ̄ a-
lie. Siquidem omnis conuerſio peccatoris ē
aliquo modo miraculoſa. ſm tho. inq̄tum. ſcȝ
ſolum fit diuina virtute ſm illud hiere. Con-

uerte nos domine ad te et ꝯuertemur. Et. ps. Deus tu ꝯuertēs iuſtificabis nos: ſm aliam litterā. Et ita ē admirāda et venerāda iſta cōuerſio. q̄ dicit aug. maius eē ꝯuerſio ſeu iuſtificatio impij qḋ idē ē q̄ creatio celi et terre. Ex pte quidem dei opantis vtrūq; ē ei facile. vnū ſicut et aliud: et equalis potētie: ſ; ex pte rei que fit. dr̄ maius iuſtificatio ſeu ꝯuerſio peccatoris. tū quia melius. Maioris eni pfectōis ē gratia. p quā iuſtificat̄ impius ꝛ diſponitur ad gloriam: q̄ natura celi et terre ꝛ omniū rerū. Vn̄ ambro. Potior ē grā q̄ natura. de con. di. ij. Reuera. Tum etiā. quia ī creatione celi et terre nil deo reſiſtit. nil ꝯcurrit ſ; in iuſtificatione impij poteſt reſiſtere liberū arbitriū et ad eā oportet ꝯcurrere. ſm illḋ aug. Qui fecit te ſine te: nō iuſtificabit te ſine te. Conuerſio aūt pauli vltra iſtā cōmunem rōem: eſt alio modo miraculoſa et venerāda. qꝛ alij q̄ conuertūtur cōmuniter percipiunt gratiā incipientem: et non ſubito perducunt̄ ad pfectionē: ſ; poſtea in pceſſu vite pficiendo de gradu in gradum. Sed paulus ſubito pductus fuit ad maximā pfectionem et dei viſionem. In alijs etiam cōmuniter fit p̄paratō et diſpoſitō ad gratiā paulatim et p tempora. vt patet in aug̃. Sed ī paulo ſubito cum eēt in actu peccati. ſ. perſecutōis: fuit facta ī eo p̄paratio et infuſio gratie. Neceſſaria aūt eſt ꝯuerſio cuilibet ad ſalutem. Nam ſaluator ait. Niſi ꝯuerſi fueritis et effitiamini ſicut pari: nō intrabitis ī regnū celoꝝ. math. xviij Preuia aūt et quaſi diſpoſitō ad conuerſionē ſūt quatuor. que ſignantur in ꝯuerſione pauli. Primum eſt quedā mētis illuſtratio. vt cōſideret quis finē ſuum. ſtatū ſuum et periculū. Vnde dr̄ de ſaulo. circūfulſit eū lux de celo act. ix. Secūdū eſt a vitijs ceſſatio. vt abſtineat quis a malis ꝯſuetis. qḋ innuit̄ ī ſaulo ī hoc. q̄ proſtratus cecidit. nō vltra pcedēs in malo illo itinere ſuo: proſternit̄ aūt per timorē penaꝝ. Tertium eſt a lumine mundi. i. apparēti pulcritudine abſtractio quod ſignat̄ in excecatione eius. Aug⁹. in ſermone. Oīs creatura vileſcat. vt ſolus creator in corde dulceſcat. Quartū eſt offenſe cognitio. cum. ſ. de⁹ alloquitur mentē. oſtendens vitam ſuam eſſe quandam perſecutionem ꝯtra deum. cū tamē ipe ſit ſaluator anime et corporis: floribꝫ oīm bonorum circundatus. Vnde dixit ei. Saule ſaule quid me perſeq̄ris: Ego ſū ꝛc̄. Et ad hoc ſequitur omnimoda ad eum ſubiectio. vnde ꝛ ꝯuerſio cum ait. Domine quid me iubes facē Et dicitur ei q̄ ſe humiliet. intret ciuitatē: et ſibi dicetur per ananiam. i. prelatū ſeu confeſſorem imponētē ei manum abſoluendo: ꝛ baptizatur lacrimis cōtritōnis. vnde lauatur a maculis culparū: et inde cibū ſacramenti accipiens. ſ. eukariſtie. confortat̄ ꝛ roborat̄ ad ꝯuertendos alios. Effectus ē ſaulo ſupbo. paulus modicus per humilitatē. vn̄ quaſi interpretans ſuum nomen: ait. Ego ſum minim⁹ apoſtolorum ꝛc̄.

Qꝫtum ad ſecundum de. §. ij.

ꝯuerſatione. ſ. eius dicitur adoleſcētulus. Equidem adoleſcentulus erat in ſua ꝯuerſiōe. Dicit̄ eni actuū. vij. q̄ teſtes qui lapidauerūt ſtephanū: depoſuerūt veſtimenta ſua ſec⁹ pedes adoleſcētis q̄ vocabat̄ ſaul⁹. Hu⁹ aūt etas ē multū mutabilis. vn̄ dicit̄. xij. q. j. Oīs etas prona eſt ad malū ab adoleſcētia ſua. Nil īcertius vita adoleſcentium. Et viam quam quis ſibi aſſumit in bono vel malo in adoleſcentia ſua pſeuerās: illā poſtea tenꝫ. Iuxta illḋ. adoleſcens iuxta viam ſuā gradit̄: et cū ſenuerit nō recedet ab ea. Cōiter magni ſācti eccleſie vocati ſūt ī adoleſcētia vel pueritia. vt dauid daniel cū ſotijs. ioh̄. bernhardus. dn̄icus. frāciſcus et alij īnumeri. Et q̄s xp̄c reſuſcitauit a mortuis. aīe reſuſcitationē ſignās: fuerunt adoleſcētes. de puella et filio vidue clarū eſt. De lazaro etiā videt̄. Senē quedā ei nūtiatū mortuū a filio ſuo nō reſuſcitauit. Fuit autē paulus adoleſcēs ſpūaliter. vn̄ oñditur ꝯuerſatio eius ſācta imitāda. hec eni hꝫ tres cōditōes ſil'es adoleſcētie nat̄ali. Eſt ei adoleſcētia.

Feruēs ad diligendū.
Sufferens ad exercendū.
Congruens ad ſciendū.

Adoleſcētes ſūt amatiui alioꝝ ꝛ vehemēter. qꝛ ſanguis feruet in eis īcitās ad amandū. Sic adoleſcēs ſpiritualiter. i. decorus gratia: feruenter amat deū et pximū. Vn̄ cant. j. dicitur Adoleſcētule dilexerūt te nimis. Qꝫtū fuerit feruens adoleſcentulus noſter paulus: ipe oñdit: dicens. Certus ſū quia neq; mors neq; vita ꝛc̄. ſepabit nos a caritate xp̄i. ad Ro. viij. Qꝫtū ad caritatē pximi: ait. Optabā ego anathema fieri a xp̄o p fratribus meis. ad ro. ix. Anathema interptatur ſepatio. Sicut autē eſt duplex vnio cū xp̄o ī preſenti. vna per gratiam. alia per actualē ꝯtemplationē ei⁹ ꝛ cōſolationē. Ita et ſepatō duplex. vna a gratia xp̄i: hāc nō optabat aplus p amore pximoꝝ. quia eēt ꝯtra ordinē caritatis. vt quis plus diligeret proximum q̄ ſeipm. Sed ſecūdā optabat p ſalute querenda proximoꝝ. Cum ei ſibi eēt ſumme delectabile xp̄m ꝯtemplari. et ī eo quieſcere: poſtponebat ſuam maximam cōſolationem ſaluti proximi cui intendebat. diſcurrendo. predicando. laborando et hmōi. Oñdit ſuam nimiam delectationē ad pximos dū ait. ij. ad coꝛ. xj. Inſtantia quottidiana mea ſolicitudo omnium eccleſiarum. Quis infirmatur ꝛ ego non infirmor ꝛc̄. ¶ Adoleſcens eſt fortis ad tollerandos labores. treñ. iij. Bonū eſt viro ſi portauerit iugū. ſ. laboꝝ ab adoleſcentia ſua. O q̄s enarraret labores h⁹ adoleſcētuli pauli. et cū quāto gaudio illos ſuſtinebat. ij. ad coꝛ. xij. In laboribus plurimis. In carceribꝫ habundanti⁹. In plagis ſupmodū

⁊c̄. que ſequunt̄ ibi vide. Et in fine concludit
ip̄is enarratis poſt ſtimulum carnis. qui dr̄
ab aug⁹. infirmitas corporis. a gregorio tē-
ptatio carnis: ſed ſine peccato. Libenter glo-
riabor ĩ infirmitatibus meis. vt ĩhabitet in
me virtus xp̄i. Et alubi. Superhabūdo gau-
dio ĩ oĩ tribulatōe nr̄a. ¶ Adoleſcētia ē apta
ad addiſcendum. Puer nondū habet plenum
iudiciuꝫ rōnis. Sed adoleſcens qui adhuc hē
mentē recentē nō alijs imbutā. Nam ſemel ĩ-
buta recens: ſuabit odorē teſta diu. oratius.
Unde et nabuchodonoſor adoleſcentulos ex fi
lijs iſrl̄ de ſemine regio. fecit erudiri in oĩ ſa-
piētia caldeoꝝ. dan̄. j. doctiſſimus fuit adoleſcē
tulus paulus. eruditus plene in ſua adoleſcē-
tia ad pedes doctoris gamalielis in lege vete-
ri. A xp̄o in celo in lege euāgelica. Neqꝫ eniꝫ
ait ip̄e. j. ad coꝛ. xv. euangeliū meum ab hoīe
accepi ſꝫ per reuelationē ih̄u xp̄i. Unde et ad
ananiam dictū fuit a domino. vas electōnis ē
mihi iſte. act̄. ix. armariuꝫ. ſcꝫ ſacrarum ſcri-
pturaruꝫ. Epiſtole eius ſunt ſūma theologie
plene etiā eloquētia et ſapīa. quas et apoſto-
lus petrus cōmendat in ſua epiſtola. Ubi in
crepat. ſunt verba eius tonitrua. Ubi hortat̄.
melliflua.

¶ Tertium principale eſt .§. iij°.

ſpeculatio ei⁹ in qua ē ſingularis. Nā de nul-
lo alio ſācto dr̄ expreſſe et ĩdubitate. q̄ vide-
rit deū ꝑ eſſentiā in vita. niſi de paulo ĩ nouo
teſtamēto et moy̅. in veteri. ſm aug. in libro
de orādo deū. Et tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. clxxv. Un̄ di-
cit. In mētis exceſſu quod fuit in iſta ꝯuerſi
one. Ubi ſciendū ſm tho. vbi ſup̄. q̄ triplex ē
exceſſus mētis. q̄ ꝯtingit ĩ ꝯtēplatōe. Unus ē
quo mēs humana diuinitus rapitur ſeu ele-
uatur. ad ꝯtemplationē diuine veritatis. per
quaſdā ſimilitudines ẏmaginarias. Et talis
fuit exceſſ⁹ petri. quādo ip̄o orāte (vt dr̄ act̄.
x) cecidit extaſis ſuꝑ eū. i. exceſſus mētis. Nā
extaſis ſm tho. eſt nomē grecū: et latine ſo-
nat exceſſū mētis. In quo exceſſu vidit celuꝫ
aptuꝫ. et vas ſeu diſcū ſubmitti de celo q̄tuor
initijs. plenū oĩm genere aīaliū ĩmūdoꝝ. Di-
ctūqꝫ ē ei. Macta et māduca. Sub qua viſio-
ne ẏmaginaria. deus ſibi manifeſtauit ꝯuer-
ſionē gētiliū. occiſionē eoꝝ immūdorum quo
ad mortificationē criminum et māducatio-
nē. i. incorꝑationem eoꝝ in eccleſia. Secun-
dus exceſſus mentis eſt. quo mens rapit̄ ad
intuitionē diuine veritatis. per aliquos itel-
ligibiles effect⁹ hic fuit talis exceſſus dauid:
cū dixit. Ego dixi in exceſſu mētis mee: oīs
homo mēdax. Contēplans enī diuinā bonita
tē et ĩmutabilitatē. et hoīm peccabilitatē ⁊ tē
dentiam ex ſe ĩ nihilū: intellexit omnē hoīeꝫ
ex ſe fallacē ꝯparatōe dei. Terti⁹ exceſſus eſt cū
rapitur mens vſqꝫ ad clarā viſionē diuine eſ-
ſentie. Et hic fuit exceſſus pauli. de quo nūc
d. p̄s. dicit. Ibi beniamĩ adoleſcētulus ĩ men

tis exceſſu. quādo videlꝫ raptus fuit ad tertiū
celū. ij. ad coꝛ. xij. Ubi aduertēdū. q̄ iſtud ter
tiū celū poteſt dici celū ſanctiſſime trinitatis.
Eſt g̅ primū celū materiale. ſecūdū itellectu-
ale. tertiū diuinale. Et quodlibet ē triplex. Nā
celuꝫ materiale de quo p̄ſa. Exaltantur celi a
terra ē ſẏdereū. ſub quo comprehendūtur ce-
li planetaꝝ. Aqueū ſeu criſtallinū. quod eſt
primū mobile. et empireū ĩmobile. qui eſt lo-
cus ꝯgruens viſioni clare beatoꝝ. Et ad iſtō
tertium paulus fuit raptus in mētis exceſſu.
Secundū celū. ſ. intellectuale. i. nature ange
lice. de quo in iob. Reuelabūt celi iniquitateꝫ
ei⁹. Et iſtud triplex. q2 triplex hierarchia ſm
trinū gradū cognitōis diuine ab eis. Infima
media et ſuꝑma. Et ad iſtū ſūmuꝫ graduꝫ co-
gnitōis diuinorū et viſionis rapt⁹ ē paulus ĩ
exceſſu mētis. Un̄ et beato dẏoniſio ſūmo phi
loſopho diſcipulo ei⁹ credit̄ dediſſe ĩformatōꝫ
vt capaci. tā ſublimis materie de hierarchijs
angeloꝝ et eoꝝ miniſterijs que viderat. Ex q̄
edidit dioniſius librū de celeſti hierarchia. ĩ
q̄ magis loq̄tur de angelis q̄ aliq̄s ex antiq̄s
doctoribus. Tertiū ē celū ſāctiſſime trinitatis
Unū eēntialiter. trinū ꝑſonaliter. de q̄. j. ioh̄.
v. Tres ſūt q̄ teſtimoniū dāt ĩ celo. Pater. fi-
lius et ſpūſſāct⁹. Et hi tres vnū ſūt. Et licꝫ hi
tres celi inſeꝑabiliter influāt et operāt̄. tn̄ ꝑ
quādaꝫ appropriatōeꝫ et adaptatōꝫ dicē poſ-
ſum⁹. q̄ a primo celo. ſ. patris recepit ĩfluxū
oꝑatōis miraculoꝝ: et infirmos ſanauit. dmo
nes ab obſeſſis effugauit: mortuos ſuſcitauit
A celo filij habuit ĩfluxū ſapīe. An experimen-
tū q̄ritis ei⁹ q̄ in me loq̄t̄ xp̄c ait ip̄e. Ut ſa-
piēs architector fūdamentum poſui. A celo
ſpūſſācti ardorē caritatis et fruitionē diuini
tatis. Un̄ et dicit ſe raptū ĩ celū et etiā ĩ ꝑadi
ſū. vt celū dicat rōne ꝯtēplatōis clare. quā
habuit. Paradiſū rōe maxime delectatōis ĩde
ꝯſequētis ſm tho.

¶ Reſtat dubium vtrum. §. iiij.

ĩ hoc exceſſu aīa ei⁹ fuerit a corꝑe ſeꝑata vel
exiſteret ĩ corꝑe. Quod q2 ip̄emet dicit ſe ne-
ſcire cū ait. Siue in corꝑe ſiue extra corpus.
neſcio: de⁹ ſcit: nec nos poſſum⁹ diffinire. Ue-
rū vt dicit tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. c. lxxv. ar. vj. apl̄s
ĩ hoc exceſſu n̄ fuit ĩ celū rapt⁹ ĩ aīa ⁊ corꝑe
vt q̄dā dicebāt. qd̄ aug. reprobat: ſꝫ ſola aīa
fuit rapta. Et hoc ignorauit apl̄s. Utruꝫ aīa
oīno eēt ſeꝑata corꝑe iacēte mortuo. Uel eēt
pur ꝯiūcta corꝑi vt forma vtēs tm̄ potētia ve
getatiua n̄ at̄ ſēſitiua. Nā et hoc eē p̄t. q̄ aīa
ĩ corꝑe alienata ab oĩ ſēſatōe iterioꝛi ⁊ exterio
ri. vt viſu. auditu. fātaſia. memoria. et hmōi.
ſolum vtēs oꝑatōe potētie vegetatiue. videat
deū ꝑ eēntiā ĩ p̄nti. Sꝫ q̄ vtat̄ potētijs ſēſiti-
uis: nō p̄t eē. Et ſic itelligit̄ illud exo. xxxij.
Nō videbit me hō ⁊ viuet. ſ. vita ſēſitiua: ſꝫ oꝫ
q̄ ſit oīno a ſenſib⁹ alienat⁹. Rō h⁹ ē ſm tho.
vbi ſuꝑ. ar. iiij. Diuina eēntia nō p̄t ab hoīe

videri ꝑ aliã vim cognoſcitiuã q̃ ꝑ itellectuꝫ
Intellectus aũt human⁹ nõ ↄuertit̃ ad ſẽſibi-
lia. niſi mediãtibꝫ fãtaſmatibꝫ. que ꝑ ſpecies
intelligibiles a ſenſibilibus accipit. ⁊ in q̃bus
ↄſiderãs de ſenſibilibus iudicat et ea diſponit
Etiã in oĩ opatione qua itellect⁹ nr̃ abſtrahi
tur a fantaſmatibus: neceſſe ẽ q̃ abſtrahatur
a ſenſibus. Intellect⁹ aũt hominis neceſſe eſt
q̃ abſtrahat̃ a fãtaſmatibus: ad hoc vt videat
dei eẽntiam dũ eſt in via. Nõ enĩ ꝑ aliqđ fan-
taſma pt̃ dei eẽntia videri. quinimo nec ꝑ ali
quã ſpẽm itelligibilẽ creataꝫ. quia eẽntia dei
in infinitũ excedit. nõſolũ oĩa corpora quoꝝ
ſũt fãtaſmata: ſꝫ etiã omnẽ itelligibilẽ crea-
turã. Oportet aũt cũ itellectus hominis eleua
tur ad altiſſimã diuine eſſẽtie viſionẽ. vt tota
mẽtis intentio illuc aduocet̃: ita. ſ. vt nihil i-
telligat aliud ex fantaſmatibus: ſed totaliter
feratur in deũ. Impoſſibile ẽ ergo. vt in pñti
videat homo dei eſſentiaꝫ. ſine abſtractõe a ſẽ
ſibus. ¶ Vidit aũt paulus deum tũc median-
te lumine glorie ſine quo ab intellectu creato
deus videri nõ pt̃. Quod lumen dupliciter ꝑ-
ticipari poteſt. vno modo ꝑ modum forme ꝑ-
manẽtis: et ſic ꝑticipatio facit beatos in pa-
tria. Alio modo ꝑ modũ paſſionis trãſeũtis
ſicut fit in ꝓphiis quo ad illuſtrationem: et ſic
fuit a paulo illud lumen tũc ꝑticipatũ. Vnde
nõ fuit ſimpliciter beatus. q2 de rõe beatitudi
nis eſt ſtatus ſeu ꝑmanentia. Sꝫ fuit beatus
ſm quid. Poſtq̃ aũt paulus ceſſauit videre di
eẽntiam. memor fuit illoꝝ que in illa viſione
cognouerat ꝑ aliquas ſpẽs intelligibiles ha-
bitualiter. ex hoc in eius intellectu relictas:
ſicut etiã abeunte ſenſibili: remanẽt alique i-
preſſiones in aĩa. ad quas poſtea ↄuertens ſe
anima memorat̃. vñ nec totã illam cognitio-
nem cogitare poterat: aut v̾bis exprimere.

¶ De cognitione que pertinet ad ſapientiam
Capitulum ¶ Septimum

Sicut audiuimus ſic et vidimus in ciuitate dñi virtutuꝫ
i ciuitate dei nr̃i: deus fũdauit eaꝫ
in eternũ. p̃s. Loquit̃ ꝓpheta i ꝑſo
na cõprehẽſorũ. qui ſicut hic in ciuitate dñi v̾
tutũ. i. ſtatu eccleſie militãtis. audierũt mag̃
et multa bona haberi a ſanctis i patria ſup-
na: ſic modo vident et poſſident. Et eſt ſimili-
tudo in genere nõ in ꝑticulari. Nã nec auris
audiuit nec oculus vidit hic. nec in cor hoĩs
aſcendit. que p̃parauit deus diligẽtibus ſe. in
ciuitate ſuperne hierl̃m. vt ait apl̃s. j. cor. ij.
In cui⁹ figurã habet̃. iij. reg. x. Et. ij. paralip.
ix. q̃ regina ſabba veniẽs de terra ſua. audita
fama ſalomonis in hierl̃m. cũ vidiſſet magni
ficentiã eius et ſapiam. ordinẽ domus ſue. ſi-
biq3 aſtantiũ cibos et veſtes ⁊c̃. p̃ admiratõe
quaſi deficiẽs: inq̃t. Verus ẽ ſermo quem au-
diui in terra mea ſup ſermonibꝫ tuis: et vidi
oculis meis: et ꝓbaui q̃ media pars mihi nũ
tiata nõ fuerit. Beati ſerui tui. qui ſtãt corã te
ſemper. Iſta regina ſignat eccleſiã collectam
de gẽtibus militãtẽ. que multa audit hic de ſa
lomone ſapientiſſimo dño ihũ xp̃o vere paci
fico magnalia. Sꝫ cũ ꝑuenit ad ſupnã hieru
ſalẽ. vbi manifeſtat ipẽ gloriã ſuã. Videt exꝑi
entia multomaiora bona in eo q̃ hic audie-
rit: et ſapientie eius glorie ſãctoꝝ ⁊ refectõis
ſeu fruitionis. vt vere ſint beati qui ſtant co
rã eo. Apte igit̃ dicẽ valent. Sicut audiuim⁹
⁊c̃. Vbi notãdũ q̃ tria audiuim⁹ d̾ ſupna glĩa
Primo deũ eẽ bẽm ⁊ quẽlibꝫ. ibi. applicatum.
Secundo deũ eſſe trinum et vnum.
Tertio talem ſtatum eſſe perpetuatum

¶ Qz audierim⁹ deũ fore be-. §. j.
atum: patet ex his que dicit apoſtolus. j. ad
thi. vltimo. Oſtendet beatus et ſolus potens
rex regũ et dñs dominantiũ. qui habet imor-
talitatẽ ſolus. i. immutabilẽ. Deũ aũt eẽ bea-
tũ ꝓbat. b. tho. in p̃mo ↄ gentiles. c. cẽteſimo.
tribus rõnibus. quarũ prima eſt. Per beati-
tudinẽ omne deſideriũ quietatur: ea enĩ habi
ta nil aliud reſtat deſiderandũ. cũ ſit vltimus
finis. Oportet igit̃ eũ eẽ beatũ qui ꝑfectus eſt
q̃tũ ad omnia que deſiderare poteſt. Vñ boe
tius dicit q̃ beatitudo ẽ ſtatus omniũ bonoꝝ
aggregatione ꝑfectus. Sꝫ talis ẽ diuina ꝑfe
ctio. que omnẽ ꝑfectionẽ i quadã ſimplicita-
te apphendit. In genere enĩ cauſe efficientis
fit reductio ad vnã cauſã primã. que deus ẽ. a
quo ſũt oẽs res ne ſit ꝓceſſus i infinitũ. Opor
tet igit̃ quicquid actum eſt in quacũq3 re: illa
iuenire eminẽtius in deo q̃ in illa re. cũ cau-
ſa ſit nobilior effectu inq̃tũ cã eſt. Ergo de⁹ ẽ
ꝑfectiſſim⁹. habẽs in ſe oẽm ꝑfectioneꝫ. vnde
moyſi deſiderãti faciẽ ſeu gloriã ſuam videre
ait exo. xxxiij. Ego oſtẽdaꝫ tibi omne bonũ.
Et cõmentator. etſi infidelis dicit. q̃ ꝑfectões
oĩm rerũ ſũt in deo. Habet igĩ omnia bona q̃
poſſũt deſiderari. vñ beat⁹ ẽ. ¶ Secũda rõ eſt
Illud eſt maxime deſideratũ vel volitũ ab in-
tellectuali nat̃a. qđ eſt ꝑfectiſſimuꝫ in illa: et
hoc ẽ eius beatitudo. Perfectiſſimũ aũt i vno-
quoq3 ẽ ꝑfectiſſima opatõ eius. Nã potentia
et habit⁹ ꝑ actus ꝑficiunt̃. vñ ph̃s dicit felici
tatẽ eẽ opatõem ꝑfectã: ꝑfectio aũt opatõnis
dependet ex quatuor. Primo ex ſuo genere. vt
ſcꝫ ſit manẽs in ipõ opante. Dico aũt opatõ-
nẽ in ipõ opante manẽtẽ. ꝑ quaꝫ nõ fit aliud
p̃ter ipam opatõeꝫ. ſicut videre. audire et hu
iuſmodi. Iſte enĩ ſũt ꝑfectões eoꝝ quorũ ſũt
opatões. Et poſſũt eẽ vltimũ. q2 nõ ordinant̃
ad aliqđ factum quod ſit finis. Opatio v̾o vel
actio. ex qua ſequit̃ aliquid actu preter ipam
eſt perfectio opati non opantis. et compara-
tur ad ipm ſicut ad finem. Et talis operatio
intellectualis nature. non eſt beatitudo ſiue
felicitas. Secũdo attenditur ꝑfectio opatõis
ex principio ei⁹. vt. ſ. ſit altiſſĩe potẽtie. vñ ſm

opatõem ſenſus nõ ẽ nob̃ felicitas: ſʒ ſm̃ opa
tionẽ intellectus et habitũ ꝑfecti. Tertio at-
tẽdiť ex opatõis obiecto: et ꝓpter hoc ĩ nobis
vltima felicitas ẽ ĩtelligẽdo altiſſimũ ĩtelligi
bile. Quarto attẽditur ex forma opatõis. vt.
ſ. ꝑfecte. faciliter. firmiter ⁊ delectabiliť opeť
Talis aũt ẽ dei opatio. cũ ſit ĩtelligẽs: et ſu⁹
ĩtellectus altiſſima virtutũ ſit: nec ĩdiget ha
bitu ꝑfitiente. quia in ſeipõ perfectus ẽ. Ipe
aũt ſeipm̃ ĩtelligit. q̃ ẽ ſummũ intelligibilium
ꝑfecte abſqꝫ omni difficultate et delectabiliť.
Eſt igiť beatus. ¶ Tertia rõ eſt. Deus nõ pt̃
velle aliquid impoſſibile. Impoſſibile ẽ autẽ
ei aliquid aduenire qd̃ nõdum habeat. cũ ipe
nullo modo ſit in potẽtia: ſed eſt actus puriſ
ſimus. Nõ poteſt igiť velle ſe habere qd̃ non
habet. Quicquid igiť vult: habet. nec aliquid
male vult. Eſt igiť beatus. ſm̃ ꝙ beatus dici-
tur a quibuſdã qui habet quicquid vult ⁊ ni-
hil mali vult. Eſt aũt beatitudo dei ipa ſua eſ
ſẽtia ſm̃ tho. vbi ſup̃. c. cj. Quod ſic ꝓbat. Be
atitudo eius eſt intellectualis opatio ei⁹. Sʒ
ipm̃ dei ĩtelligere ẽ ſua eſſentia: igiť ſua bea-
titudo ẽ ſua eſſẽtia. quod nulli ↄuenit creatu-
re. Nã neqꝫ angeli neqꝫ anime humane intelli
gere eius eſt eius eſſentia: nec velle eorum eſt
eorum eſſentia: et ideo beatitudo eorum non
eſt eorum eſſentia ſed eis aduenit poſt eſſen-
tiã. Probať idem ſic. Unuſquiſqꝫ ordinat ĩ be-
atitudinẽ ſuã quicquid vult. Ipa em̃ ẽ que ꝓ-
pter aliud nõ deſiderať: ⁊ ad quã terminatur
motus deſiderij. vnũ ꝓpter aliud deſiderãtis. ne
ſit infinitus. Cũ igitur deus omnia alia velit
ꝓpter ſuã bonitatẽ que eſt ſua eſſentia. opoꝛtʒ
ꝙ ipe ſicut ẽ ſua eſſẽtia et ſua bonitas. ita eti
am ſit ſua beatitudo. Ad idem. Impoſſibile ẽ
eẽ duo ſũma bona. Si em̃ in nullo different:
nõ duo ſed vnũ eẽnt. Si in aliquo: tunc eſſet
hoc ex eo. ꝙ vni deeſſet aliquid qd̃ alter habe
ret. et ſic neutrũ ſũmum et ꝑfectum eſſet. Sʒ
deus ẽ ſummũ ex hoc ꝙ ẽ vltimus finis. ergo
deus et beatitudo ſunt idem: et ſic d̃us eſt ſua
beatitudo ¶ Ex quo ſequitur. ꝙ beatitudo d̃i
ſit perfectiſſima. Quod multipliciter idẽ tho.
ꝓbat vbi ſup̃. c. ſi. Primo ſic. Quod eſt ꝑ eſſẽ-
tiam: potius eſt eo quod eſt per participati-
onem ſicut natura ignis perfectius iueniť in
ipõ igne q̃ in rebus ignitis. Deus aũt per eſſẽ
tiam ſuam eſt beatus. quod nulli alij ↄpetere
poteſt. Nihil em̃ aliud p̃ter ipm̃ eſt ſummum
bonũ. vt ex p̃dictis patere poteſt. Et opoꝛtet
ꝙ quicũqꝫ alius ab ipõ beatus eſt: ꝑticipatõe
dicať beatus. Diuina igiť beatitudo omnem
aliã beatitudinẽ excedit. Secũdo ſic. Beati-
tudo imꝑfecta intellectus opatõne cõſiſtit vt
oſtenſũ eſt. Nulla aũt alia intellectualis opa-
tio eius opatõni ↄpari pt̃. Quod patet nõ ſo-
lum ex eo ꝙ eſt opatio ſubſiſtens: ſʒ quia vna
eius opatione deus ſeipm̃ perfecte intelligit:
ſicut eſt. et omnia alia que ſunt: et que nõ ſũt

bona et mala. In alijs aũt intelligentibus: ĩ-
telligere ipm̃ nõ ẽ ſubſiſtens: ſʒ actus ſubſiſtẽ
tis. Nec ipm̃ deum qui eſt ſummum intelligi
bile aliquis ita perfecte poteſt intelligere ſic
perfecte eſt. cum nullius eſſe perfectũ ſit ſicut
diuinum eſſe. nec alicuius operatio poſſit eẽ
perfectioꝛ q̃ ſua ſubſtãtia. Nec eſt aliquis ali⁹
intellectus. qui etiam omnia que deus facere
poteſt: cognoſcat. quia ſic diuinam naturaʒ
al's potentiam cõpꝛehenderet. Illa etiam que
intellectus alius cognoſcit. non omnia vna ⁊
eadem operatione cognoſcit. Incompabiliteꝛ
igitur. deus ſuper omnia eſt beatus. Tertõ be
atitudo que eſt in deo: incompabiliteꝛ excedit
omnem beatitudinem ſeu felicitatẽ. huius vi-
te pꝛeſentis ſiqua eſt. Nam phi poſuerunt fe
licitatẽ huius vite in contemplatione ſeu co-
gnitione ſubſtantiarum ſeparatarum. pꝛeci-
pue diuine. que tamen contemplatio impeꝛfe
cta eſt. Fatigationes em̃ et occupationes qui
bus neceſſe eſt contemplationem noſtram in
hac vita interpellari. Erroꝛes. dubitationes.
caſus varij oſtendunt hanc felicitatem eſſe ĩ-
perfectam. que omnia omnino remota ſunt
a diuina beatitudine. Oſtenditur etiam peꝛfe
ctio diuine beatitudinis ex hoc. ꝙ omnes be
atitudines compꝛehẽdit peꝛfectiſſimo modo.
De contemplatiua enim felicitatem habet ꝑ-
fectiſſimam ſui et alioꝛum cõſiderationẽ ꝑpe
tuam. Uirtutes quoqꝫ cõtemplatiue cõueni-
unt deo permaxime. Nam cum ſapientia cõ-
ſiſtat in cognitione altiſſimarum cauſarum
ſm̃ phm̃ in pꝛĩcipio methaphi. Ipe aũt deus
ſeipm̃ cognoſcat. nec aliquid cognoſcit niſi ↄ
gnoſcẽdo ſeipm̃. vt oſtẽſum eſt. quia ipe ẽ oĩm
cauſa pꝛima. maĩfeſtũ eſt ꝙ ſapientia ſibi ma-
xime debet aſcribi. Unñ dꝛ iob. ix. Sapiẽs coꝛ-
de eſt. Philoſophus etiam dicit in pꝛincipio
methaphi. ꝙ ſapientia eſt diuina poſſeſſio nõ
humana. Quo autem ad ſcientiam ſic pꝛoba
tur. Scientia et rei cognitio per pꝛopꝛiã cau
ſam. Ipſe autem deus omnium cauſarum et
effectuum oꝛdinem cognoſcit. et per hoc ſin-
guloꝝ ꝓpꝛias cauſas nouit. ex quo ſequitur ꝙ
in ipõ ꝓpꝛie ſcientia eſt. nõ tamen que ſit ꝑ ra
tiocinationẽ cauſata. ſicut ſcientia nr̃a ex de-
monſtratõe cauſať. Unñ. j. reg. ij. De⁹ ſcientia-
rũ dñs ẽ. Similiter pʒ de ĩtellectu. Nã ſi ĩma-
terialis cognitio aliquarũ rerũ abſqꝫ diſcur
ſu intellectus ẽ. vt ꝙ oẽ totũ ẽ mai⁹ ſua pte et
hmõi. Deus aũt de oĩbꝫ hui⁹ cognitõeʒ habet
qꝛ. ſ. ſine diſcurſu ſeq̃tuꝛ. ꝙ ĩ eo ſit ĩtellect⁹. vñ
iob. xij. Ipe hʒ ↄſiliũ et ĩtelligẽtiã. De etiam
v̾tutes ĩ deo ſũt extra res exẽplares noſtrarũ
ſicut perfectuʒ imperfecti. De felicitate v̾o a-
ctiua non vi te vnius hominis. aut vnius do-
mus. aut vnius ciuitatis. aut regni: ſed toci-
us vniuerſi gubernationem habet. ¶ Scien
dum etiam ꝙ virtutes in deo ſunt que perti-
nent ad vitam actiuam: non tamen pꝛopꝛie

loquendo que ſunt circa paſſiones: ſʒ que ſũt
circa actiones. Ita tamẽ ꝙ virtutes non ſũt
in eo habitus ſicut in nobis: ſʒ ſũt ĩpa eſſẽtia
eius. Et ꝙ ſint virtutes ĩ eo ex hoc ꝓbat̃. Si
cut em̃ eẽ eius eſt vniuerſaliter ꝑfectũ. omniũ
entiũ ꝑfectões ĩ ſe qðammodo cõphendẽs: ita
et bonitas eius oportʒ ꝙ omniũ bonitatẽ ĩ ſe
quodãmodo ꝯprehẽdat: virtus aũt ẽ quedaʒ
bonitas virtuoſi. Nã ſm eaʒ dicitur quis bo
nus et opus eius bonũ. Oportet ḡ bonitatem
diuinã omnes virtutes ſuo modo ꝯtinere. vñ
nulla eaꝝ ſm habitũ in deo dĩ ſicut in nobis.
Deo em̃ nõ ꝯuenit bonũ eẽ ꝑ aliquod aliđ ſu-
peraddítũ ei: ſʒ ꝑ eẽntiam ſuã: cũ ſit omnino
ſimplex. Nec etiã ꝑ aliquid eſſẽtie ſue additũ
agit: cũ actio ſua ſit ſuũ eẽ. Nõ igitur virtus
in eo ẽ aliquis habitus: ſʒ eſſentia eius. Pre-
terea habitus eſt de genere accidentis. In đo
aũt nullũ eſt accidens. igit̃ virtus ĩ eo nõ eſt
habitus. Virtutum autem que circa vitam
actiuam ſunt. quedam ſunt circa paſſiones.
quedam circa actiones. Circa paſſiones ſunt
fortitudo et temꝑantia. Et quia paſſiones q̃
habẽt moderari ꝑ eas ſũt in pte ſẽſitiua: ĩ deo
aũt nõ eſt ꝑs ſenſitiua: ſʒ ſolũ intellectiua: iõ
tales virtutes nõ ſũt in deo ſm ꝓprias rõnes.
Et quia quedã harũ ſũt ſm inclinationẽ ap-
petitus ĩ aliquod corporale bonũ delectabile
ſm ſenſũ. vt cibi. potus. venerea. ꝯ quorũ con
cupiſcẽtias ſũt ſobrietas. caſtitas. temꝑãtia
et hmõi. Iõ cũ corꝑales delectatões a deo ſint
remote: predicte virtutes nec ꝓprie nec metha
phorice de deo dicunt̃ ĩ ſcripturis. Alie vo q̃
ſũt paſſiones ſm inclinationẽ appetitus ĩ ali
quod bonũ ſpirituale. ſicut eſt honor. domini
um. victoria. vindicta et hmõi. que ſunt circa
timores et audatias ⁊ hmõi. vt fortitudo. ma
gnanimitas. mãſuetudo. pacia ⁊ hmõi. Q̃uis
in deo ꝓprie nõ ſint. eo ꝙ ſũt circa paſſiones q̃
in deo nõ ſũt: tamẽ methaphorice in ſcriptu-
ris dicuntur de deo per ſimilitudinem effect⁹
vt. j. reg. ij. Nõ eſt fortis ſicut deus noſter. Et
numeri. Querite manſuetũ. ¶ Sed ille virtu
tes que ſunt circa actiones. vt magnificẽtia.
veritas. iuſtitia. liberalitas. prudẽtia et intel
lectus et hmõi. De diuine perfectõi nõ repu-
gnãt. Hmõi em̃ virtutes ſũt quedam ꝑfectões
volũtatis et intellectus que ſũt pĩcipia opa-
tionũ abſq; paſſione. In deo aũt ẽ volũtas ⁊
intellectus nulla carẽs perfectione: igitur he
deo deeſſe nõ poſſunt. Et q̃tum ad prudentiã
cũ cognitio ordinãs voluntatẽ ad agendum
prudẽtia ſit. quia ſm phm. vj. ethico. Pruden
tia eſt recta ratio agibiliũ. Diuina aũt volun
tas đterminatur ad vnũ in his que ſunt alia
ab ĩpo ꝑ cognitõem ſuã: ḡ in ĩpo ẽ prudentia.
Vñ dicit̃ iob. xxvj. Apud ĩpm ẽ prudentia et
fortitudo. Q̃tũ ad iuſtitiã ſic ꝓbat̃. Ex hoc ꝙ
deus aliqđ vult: et illa que requirũt̃ ad ĩpm
Quod aũt ad ꝑfectionẽ alicui⁹ requirit̃ ẽ de-
bitũ vnicuiq;. Ad iuſtitiã aũt ꝑtinet vnicuiq;
qđ eſt ſuum diſtribuere: igĩ ĩ deo eſt iuſtitia.
Vñ in. ps. Juſtus domin⁹ et iuſtitias dilexit.
¶ Q̃tuʒ ad liberalitatẽ ſic patet. Deus ñ vult
cõicare alicui ſuã bonitatẽ. vt aliquid inde ſi
bi accreſcat. Sed quia ĩpm cõicare ẽ ſibi ꝯue
niẽs vt fonti bonitatis. Dare aũt nõ ꝓpter ali
quod cõmodũ ex datione expectatũ: ſʒ ꝓpter
ĩpam bonitatẽ et ꝯueniẽtiã datõis ẽ actus li-
beralitatis. vt patet ꝑ phm. iiij. ethi. De⁹ igit̃
maxime ẽ liberalis. Vñ et auicẽna dicit. Ipe
deus ꝓprie liberalis dici pt̃. Nã oĩe aliđ agẽs
pter ĩpm: ex ĩpa ſua actõe aliqđ bonũ acq̃rit
qđ eſt finis intẽtus. Eius libertatẽ oſtendit.
ps. dicẽs. Aperis tu manũ tuũ ⁊c̃. Q̃tum ad
veritatẽ oñditur ſic oĩa que a deo eẽ accipiũt
neceſſe eſt vt ĩpius ſimilitudinẽ gerãt: inq̃tũ
ſũt: et inq̃tũ bona ſũt: et ꝓprias rões in diuio
intellectu habẽt. hoc aũt ad veritatem ꝑtinet
ſm phm. iiij. ethi. vt. ſ. ĩ factis et dictis aliq̃s
talẽ ſe exhibeat qualis eſt. Eſt igit̃ ĩ deo veri-
tas. ro. iij. Eſt aũt deus verax. Q̃tum ad vir
tutẽ artis patet. Omniũ em̃ eorũ que a deo ꝓ-
deũt ĩ eẽ rõ ꝓpria in intellectu diuino eſt. Rõ
aũt rei fiende in mẽte facientis: ars eſt. Dicit
aũt phus. vj. ethi. ꝙ ars ẽ recta rõ reruʒ a no
bis factibiliũ. Eſt igit̃ ꝓprie ars in deo. Vñ dr̃
ſapie. vij. Omniũ artifex docuit me ſapiẽtiaʒ
Que tamẽ ars in mẽte diuina nõ eſt accidẽs
vt in mẽte artificis homis: ſʒ ĩpa eſſẽtia ſua.
Sũt etiam in deo perfectiſſime amor et gau-
diũ ſeu delectatio. nõ ꝓut ſũt paſſiones appeti
tus ſenſitiui. Nulle eniʒ tales paſſiones ꝓprie
ſũt ĩ deo: cũ ſẽſitiua nõ ſit ĩ eo. q: affixa orga
no corporeo: deus aũt corp⁹ nõ habet. Etſi in
ſcriptura aliqñ de deo dicat̃. vt ꝙ ſit irat⁹. pe
nitẽs et hmõi. ꝑ ſimilitudinẽ effect⁹ dicuntur
Sʒ ſũt amor ⁊ gaudium ꝓut ſũt ſm actũ vo-
lũtatis. hiere. xxxj. In caritate ꝑpetua dile-
xi te. Phs dic ꝙ deus ſemꝑ gaudet vnica ⁊ ſim
plici delectatõe. Quidam etiam phi poſuerũt
rerum principiũ dei amorem. cui cõſonat ver
bum dyoniſij dicentis. Diuinus amor non ꝑ-
miſit eum ſine germine eſſe. Falſa autem feli
citas ẽrena ñ habet niſi quãdã vmbraʒ illius
perfectiſſime felicitatis. vt dicit idem. cap. c.
Conſiſtit enim in quinq; ſm boetium de phi-
loſophica conſolatione. ſcilicet. in diuitijs. in
voluptate. ĩ poteſtate. fama. et dignitate. Ha
bet autem deus excellentiſſimam delectatõem
de ſe et vniuerſale gaudium de omnibus bo-
nis abſq; alicuius contrarij admixtõne. Pro
diuitijs habet omnimodam ſufficientiam ĩ ſe
ĩpo omnium bonorum. Pro poteſtate habet
infinitam virtutem. Pro dignitate habet oĩ-
uʒ entiũ pmatũ et regimen. Pro fama habet
admirationem oĩs intellectus: ĩpm vtcunq;
cognoſcentis.

¶ **Audiui⁹ etiã ex ſacra ſcri. §. ij.**
ptã ex q̃ fides q: fides ex auditu ꝑ vbũ xpi. ab

ro.x. In ciuitate dñi virtutū.i. eccleſia mili-
tanti que eadē ē cū ciuitate dei noſtri.i. cum
triūphanti. differentes ſm perfectam et ipfe-
ctā viſionē et poſſeſſionē dei.ꝙ quilibꝫ ibi exi
ſtens eſt perfecte beatus.ſm illud.ps. Beati
qui habitāt ī domo tua dñe. Beat⁹ aūt ē q̄ ha
bet quicquid vult.ſ.boni. Hoc aūt ibi poſſide
tur. Nā tūc impletur oē deſideriū hoīs. ſm il
lud.ps. Qui replet ī bonis deſideriū tuuꝫ. Et
omne humanū ſtudiū ibi ꝯſumationē ſuā ac
cipit. Quod quideꝫ patet diſcurrēti ꝑ ſingula
ſm tho.iij.ꝯtra gentiles.c.lxiiij. ¶ Siquidem
ſeptē deſideria ī homine reperiuntur que hic nū
ꝙ repleri poſſūt ſꝫ tm̄ ibi. Primū eſt deſideri-
um cognitionis.ſecūdū deſideriū virtutis.ter-
tiū deſideriū honoratōis.quartū deſideriū fa-
me ſeu nominatōis.quītum deſideriū diuitia
rū poſſeſſ.ſextū deſideriū delectationis. ſepti
mū deſideriū vite ꝯſeruatōis. Circa ꝑmū
Omnes hoīes natura ſcire deſiderant. vt ait
phus.quod q̄libet in ſe experit. Et quia q̄nq̄ꝫ
ſcire querit que nō ſibi ꝯuenit.vel ī debito mō
vitiū incurrit curioſitatis. Propter qđ dicit
eccl̄i.iij. In pluribus operibus eius.ſ.dei.non
fueris curioſus. Eſt igitur naturale deſideriū
hominis inq̄ꝫtū eſt intellectualis nature ꝺ co
gnitione veritatis.qđ habet hic vt cūqꝫ ꝑ ſtu
diū vite ꝯtemplatiue:ſꝫ imperfecte. Vñ dicit
ſap.ix. Difficile extimam⁹ que ī terra ſunt.⁊
que ī pſpectu ſūt cū labore īuenim⁹.que autē
ī celis ſūt quis inueſtigabit.ſ.vt inueniat. Et
mercurius trimegiſtus dicit. ꝙ ea que ſcim⁹
ſūt minima pars eorū que ignoramus. Nūq̄
ḡ hic ſatiatur iſtud deſiderium:ſꝫ ſemꝑ cupi-
mus magis ac magis ſcire. Sed in ciuitate ꝺi
noſtri triūphāti in viſione beatifica dei.oīa
que natura intellect⁹ ſcire deſiderat ei innote
ſcēt. In ea em̄ vt in ſpeculo relucēt rationes
et ꝟtutes omniū creaturaꝝ. Vñ hiere.xxxi.ꝺi
In illa die nō docebit vnuſquiſqꝫ ꝓximū ſuuꝫ
dicēs. Cognoſce dñm. Omnes em̄ ſcient me a
maiori vſqꝫ ad minorē. ¶ Eſt et ſecūdū deſide-
riū hominis. ſm ꝙ habet rōem qua īferiora
pt̄ diſponere. Quod quidē pſequunt homines
ꝑ ſtudiū vite actiue et ciuilis.qđ deſideriū ꝑn-
cipaliter ē ad hoc.vt tota vita hominis ſm ra
tionē diſponat.quod eſt viuere ſm virtutem
Cuiuſlibet em̄ virtuoſi finis in opando eſt ꝓpe
virtutis bonuꝫ. ſicut fortis vt fortiter agat.
prudētis vt prudenter agat. et ſic de alijs. Sꝫ
clarū eſt ꝙ nullius hic implet deſideriū tale.
vt ſemꝑ virtuoſe operetur ſine aliquo defectu.
Sꝫ vt ꝺi.iij.reg.viij. Nō eſt homo ſuꝑ terraꝫ
qui faciat bonū et nō peccet. Et in ꝓuer. Se-
pties in die cadit iuſtus. Sꝫ implet hoc deſi-
deriū in patria omnino.qꝛ rō in ſūmo vigore
erit diuino lumine illuſtrata. ne a rectitudīe
deficere poſſit.apoc.xiiij. Sine macula ſunt
ante thronū dei.i.ſine aliquo defectu vitij.

Conſequunt aūt ciuilē vitā quedam bona
quibus homo indiget ad ciuiles opatōnes. vt
honoris ſublimitas. Eſt igitur tertiū deſideri
uꝫ hominis de honore. Multum enim appeti-
tur. Vnde tullius. Honos alit artes. quiqꝫ ad
ſtudia accēduntur gloria. Hanc ſublimitateꝫ
honoris.homines inordinate appetētes: am-
bitioſi et ſuperbi fiūt: et multa mala faciunt
ꝯtra deum.et ꝯtra ꝓximū.vt patet de hierobo
am.q̄ timens amittere regnū. ſi populus iſrl̄
accederet ad tēplū in hierl̄m iuxta mādatuꝫ
dei.fecit vitulos aureos quos populus adora
ret.iij.reg.xij. Et abſalon fecit ꝯiuratōeꝫ cōt
patrē.ij.reg.xv. Sꝫ nec iſtud deſideriū imple
tur hic. Vñ alexander magnus cū audiſſꝫ ab
aliquibus phis.ꝙ erāt plures mūdi:cepit ſu
ſpirare.eoꝙ vix adhuc vnum in dominio ſuo
haberet.quaſi deſiderās et alijs dominari. Sꝫ
in ciuitate dñi ꝑ dei viſionē. ad ſūmum hono
ris et potētie ſublimātur:inq̄ꝫtū deo q̄dāmō
vniuntur. Et ꝓpter hoc cū deus ſit rex ſeculoꝝ
et ipſi deo ꝯiūcti reges dicunt.apoc.xx. Reg-
būt cū xp̄o ⁊c̄. ¶ Cōſequit etiā ciuilem vitam
et aliud appetibile. Quartū.ſ.fame celebritas
ꝑ cuius inordinatū appetitū homines effitiū-
tur vane glorie cupidi. Et vt dicit ſeneca. Nl̄-
la eſt tam excelſa virtus que dulcedine glorie
nō tangat. Sꝫ vt dic boeti⁹ de phica ꝯſo l.O
gloria gloria. Quid aliud es q̄ ī milib⁹ hoīm
inflatio quedā auriū. Beati aūt in ciuitate ſu
perna per illam viſionem redduntur celebres
et famoſi.nō ſm extimationē vel laudem ho
minuꝫ.que aliq̄n ē fl̄ſa.quia vt dicitur ꝓuer.
ij.gloriantur cū male fecerint: ſed veram dei
et ſanctoruꝫ aliorum iuditium. Et ideo in ſcri
ptura ſepe beatitudo illa gloria nominat.vt ī
ps. Exultabūt ſancti in gloria. ¶ Eſt et aliđ
quintū gen⁹ bonoꝝ qđ appetitur in ciuili vita
ſcilicet diuitie.per quarum inordinatum ap-
petitum homines affitiuntur auari.illibera-
les iniuſti multipliciter. Sed vt dicit ambro.
ſuꝑ lucā. Mens auari vinculis cupiditatis a
ſtricta:ſemper aurum videt.ſcilicet mente ſē
per argentum cogitat. gratius aurum q̄ ſo-
lem intuetur. Ipa enim omnino a deo petit
auruꝫ. Sed nec ſacietas vnq̄ nec finis aderit
cupiditati.di.xlvij.ſicut hi. Et poeta. Nunq̄
pecūia triſtis ſaciatur auarus.potibus ydro
picus.ariditate focus. In illa aūt beatitudīe
eſt omnium bonorum ſuffitientia.inq̄ꝫtū bea
ti perfruuntur illo qui comprehendit omniū
bonorum perfectionem. Propter quod dicit
ſapie.vij. venerūt mihi omnia bona pariter
cum illa. Et in.ps. Gloria et diuitie in domo
eius. ¶ Sextum deſideriū hominis eſt quod
eſt ſibi et alijs animalibus cōmune. vt ꝺlecta
tionibus perfruantur.quod homines conſe-
quuntur per vitam voluptuoſam. et per eaꝫ
effitiuntur intēꝑati et incontinentes:et inde
mortem ſibi accelerant. infirmitates incurrūt
famam perdunt. Plures occidit voluptas q̄

glabius ait Seneca. Sed nec tamẽ bis ſatiã-
tur: imo beſtiales fiunt. In illa aũt ciuitate
eſt delectatio pfectiſſima: tantoq̧ pfectioꝛ ea
que p ſenſũ eſt. quanto illud bonũ in quo dele
ctabimur: maius ẽ omni ſenſibili bono: ⁊ ma-
gis intimũ et magis ꝯtinue delectãs. quãto eſt
illa delectatio eſt magis ab omni pmixtione
ꝯtriſtãtis libera. ps. Delectationes in dexte
ra tua. i. in gloꝛia vſq̧ in finẽ. i. que finiunt et
quietant appetitũ vt nil reſtet deſiderandũ. vñ
illa fruitio figurat̃ in ſcriptura per nuptias
et magna cõuiuia. in quibus homines cõſue
uerũt delectari et gaudere. vt p ꝯuiuiũ regis
aſſueri qui interpretatur beatitudo. heſt. j. Per
cenam euangelicam. luce. xiiij. et hmõi. Bern
hardus. Illud ẽ verum gaudiuꝫ. quod non de
creatura ſed de creatoꝛe concipitur. quod cũ
acceperis nemo tollet a te. Cuius comparati
one omne dulce amarũ. omne pulcrum fedũ
omne quod poteſt delectare moleſtuꝫ. ¶ Se-
ptimum deſideriuꝫ quod eſt omnibus rebus
cõmune naturaliter ẽ. q̄ deſiderant ꝯſeruatõ-
nem ſui eſſe q̃tum poſſibile eſt. p cuius deſide
rij immoderantiã homines effitiuntur nimis
timidi: et nimis a laboꝛibus ſibi parcẽtes. ne
vitã amittãt: et pꝑter hoc effitiuntur periuri
ſoꝛtilegi. multa bona neceſſaria ad ſalutẽ om
mittẽtes. Sed vt dicit aug. xj. q. iij. Timendo
moꝛteꝫ carnis tue: dabis moꝛtem anime tue.
Sicut petrus qui ex timoꝛe xp̄m negauit. et
q̃uis quilibet hoc naturaliter deſideret: tamẽ
vt dicit̃. eccs. ix. Nemo ẽ qui ſemp viuat. aut
qui huius rei habeat fiduciã. Sꝫ ſicut piſces
capiuntur hamo. et aues laqueo. ita et hoĩes
tẽpoꝛe malo. ſcꝫ moꝛtis ex inſperato. Imple-
tur aũt hoc deſideriũ in ciuitate dei vbi erũt
ab omni nocumento ſecuri. apoc. xxj. Nõ eſu
riẽt neq̧ ſitient amplius: nec cadet ſup illos
ſol aut vllus eſtus: qm̃ prioꝛa trãſierunt. Et
yſa. Faciet dñs in mõte hoc ꝯuiuium grãde.
conuiuium pinguium et medullatoꝛum. ꝯui-
uiũ vindemie defecate: et pcipitabit moꝛtẽ in
ſempiternũ. Sicut ḡ audiuimꝰ ita et vidimꝰ:
dicunt ſancti. quia per beatã viſioneꝫ ꝯſequũ
tur intellectuales ſubſtãtie verã felicitatẽ. in
qua oĩno deſideriũ quietatur. que ſm areſto.
ad felicitatẽ requiritur. quia ibi eſt ſtatꝰ oĩm
bonoꝛũ aggregatione perfectus.

¶ Audiuimus talem ſtatũ. §. iij.

beatoꝛũ eſſe vere ſtatum. quia ſemp ſtat in p-
petuũ. vnde dicit. deus fũdauit eã in eternuꝫ
illã. ſcꝫ ciuitatẽ feliciſſimam beatoꝛũ. vt in p-
petuũ maneat et nũq̃ deficiat. Audiuimꝰ do-
minũ dicenteꝫ. yſa. xxxiij. Oculi tui videbunt
hierl'm ciuitatẽ opulentã. tabernaculũ quod
nequaq̃ transferri poterit. nec auferent̃ claui
eius in ſempiternũ. Et math. xxv. Ibũt iuſti
in vitã eternã. Et apoc. iij. Qui vicerit faciaꝫ
illuꝫ colũnam in templo dei mei: et foꝛis non
erit amplius. Et ps. Beati qui habitant ĩ do
mo tua in ſecula ſeculoꝛũ laudabunt te. Et ſi
cut audiuimꝰ hic: ita et vidimus ĩ ciuitate dĩ
noſtri: poſſũt ſancti dicere. ¶ Sed et nos di-
cere poſſumus: hoc vidiſſe rõne naturali non
ſolũ fide. Naꝫ pluribus rationibus pbat tho.
li. iij. ꝯtra gentiles. illam felicitatẽ eſſe perpe-
tuã. quarũ pꝛima eſt talis. Creatura ratõna-
lis nõ peruenit ad vltimũ finem. niſi quando
eius deſideriũ naturale quietatur. Sicut aũt
natura deſiderat felicitatẽ: ita naturaliter de
ſiderat felicitatis ppetuitatẽ. Cum enĩ in ſua
ſubſtãtia ſit perpetua: illud quod pꝑter ſe deſi
derat et nõ pꝑter aliud: deſiderat illud vt ſem
per habenduꝫ. Nõ ergo eſſet felicitas perfecta
vltimus finis: niſi perpetuo pmaneret. Qꝛ aũt
felicitas naturaliter appetatur: quilibet expe
rit̃ in ſe. Et boetius etiã ait. Inſerta eſt natu
raliter mentibus hominum veri ſũmiq̧ boni
cupiditas. quod ſi nõ poſſet conſequi fruſtra
eſſet in hominibꝰ tale deſideriũ. Sed ſm phm
Deus et natura nihil fruſtra opantur. ¶ Se-
cũda rõ eſt talis. Omne illud quod poſſidetur
cum amoꝛe. ſi ſciatur q̄ qñq̧ amittat̃: triſti-
tiã generat. Viſio aũt illa que beatos facit. ſ.
viſio dei. cũ ſit maxime delectabilis et maxĩe
deſiderata. vtiq̧ a poſſidentibus eã amatur.
Non ergo poſſet hoc nõ triſtari eos ſi ſcirent
ſe quãdoq̧ eos ãmiſſuros. Si aũt non eſſet ppe
tua talis viſio: hoc vtiq̧ ſcirent. Nã vt dictuꝫ
eſt ſupra videndo diuinaꝫ ſubſtantiam etiam
alia cognoſcunt que naturaliter ſciri poſſunt
Unde multomagis cognoſcũt qualis ſit illa vi
ſio. Utrũ perpetua vel aliquãdo amittenda.
Nõ ergo eſſet talis viſio eis ſine mixtura tri-
ſtitie. cũ ſcirent eis deſitiendaꝫ: et ſic nõ eſſet
vera felicitas que ab omni malo ĩmunẽ red-
dere debet. ¶ Tertia ratio. Impoſſibile eſt q̄
aliquis a bono quo fruitur velit diſcedere. ni-
ſi pꝑter aliquod malũ quod in fruitione illius
boni extimat foꝛe: ſaltim cum pꝑter hoc exti-
mat impedimentuꝫ maioꝛis boni. Sic enim
nihil deſiderat appetitꝰ niſi ſub rõne boni. Sꝫ
in fruitõe illius boni nõ poteſt eſſe aliqđ ma
lũ. cũ ſit optimũ ad quod creatura intellectu
alis peruenire pt̃: neq̧ etiaꝫ eſſe poteſt. q̄ ab
eo qđ viſione fruitur extimet̃ in ea eſſe aliqđ
malũ vel aliquid eo melius. cũ viſio illius ſũ
me veritatis. omnẽ falſã extimatõeꝫ excludat
Impoſſibile ẽ igitur. q̄ ſubſtãtia intellectua-
lis que deũ videt: vnq̃ illa viſione carere velit
¶ Quarta rõ eſt. Quia ſtudiũ alicuius quo p̄
us aliquis delectabiliter fruebat̃ faſtidiat. ac
cidit ex hoc q̄ ſtudiũ illud vel actio aliquam
immutationẽ facit in re. vel coꝛrũpendo eam
vel debilitando ṽtutem eius. Et pꝑter hoc vi-
res ſenſibiles quibus accidit fatigatio in ſuis
actionibus. pꝑter mutatõeꝫ coꝛporaliũ oꝛga-
noꝛum a ſenſibilibus. a quibus etiam ſi fue-
rint excellentia coꝛrunpuntur. vt tactus ab

igne et h⁹ faſtidiunt poſt aliqđ tp̄s frui eo qđ
prius delectabat. Et ꝓpter hoc etiā intelligen-
do faſtidiū patimur poſt longā meditationez
quia fatigantur potētie vtentes corporalib⁹
organis. ſiue quia deſideriū intellectus noſtri
cōpleri nō poteſt. Diuina autē ſubſtantia nō
corrūpit ſed magis perficit intellectuz. Neq̄
ad viſionē eius ↄcurrit aliquis actus. qui per
organa corporalia exerceatur. Impoſſibile ē
ḡ ꝙ illā viſionē aliquis faſtidiat. qui prius ea
delectabiliter fruebatur. ¶ Quinta rō. Nihil
quod cū admiratōe ↄſideratur poteſt eſſe faſti
dioſū. quia q̄diu ſub admiratōe eſt: adhuc de-
ſideriū mouet. Diuina aūt ſubſtātia a quoli-
bet ītellectu creato ſemꝑ cū admiratōe videt̄
cū nullus intellectus creatus eā comprehen-
bat. Impoſſibile eſt ḡ ꝙ ſubſtantia ītellectu-
alis illam viſionē faſtidiat: et ita non poteſt
eſſe ꝙ ab illa viſione ſe per propriam volunta
tem deſiſtat.

¶ Audiuim⁹ tertio ſꝫ poti. §. iiij.

Ius primo dicendū. deū eſſe trinuz in perſona:
ſed vnū in ſubſtantia. Sic enī ↄfitetur eccle-
ſia in decretali extra de ſū. tri. et fi. ca. Qđ mi
ſteriū innuit. p̄s. dicens. In ciuitate dn̄i vtu-
tum. ſ. patris cui attribuit̄ omnis virtus ſeu
poteſtas. In ciuitate dei nr̄i. ſ. filij. qui p̄cipue
dr̄ noſter ꝓpter incarnationē. Caro enī et fra-
ter nr̄ ē. Deus fundauit eā. ſ. ſpūſſanctus. cui
attribuit̄ amor fundans et firmās ciuitatez
supernā in eternū. Unitas aūt eēntie triū ꝑ-
ſonarū notatur. quia in ſingulari dic. fūda-
uit: nō fūdauerunt. Sicut ḡ audiuimus: ſic
vidimus. ſācti ī patria dicere poſſūt. quia vt
ait bernh̄. Miſterium trinitatis in vnitate. et
vnitatis in trinitate. ſ. ꝑſonarū inueſtigare.
ſ. per rationē naturalē et demonſtrationē te-
meritas eſt. credere pietas eſt. noſſe vita eter
na eſt. Un̄ et ip̄e xp̄c nonſolū viator ſꝫ comp̄-
henſor tunc. qđ clariſſime videbat trinitatem
ip̄am aīa ſua nobis manifeſtauit: dicens. io.
xvij. Hec ē vita eterna. vt cognoſcant (et hoc
eſt videre) te. ſ. patrē ad quem loquebatur et
ih̄m xp̄m. qui eſt filius eius quē miſiſti. i. īcar
nari feciſti. qđ opus fuit ꝑ ſpiritūſanctū. Sic
enī fatemur. Qui ↄceptus ē de ſpūſancto. Et
has tres perſonas ſolū deū vnū. ſ. in ſubſtātia
Hoc aūt miſteriū trinitatis ſicut audiuimus
ita et vidim⁹: etſi nō clare vt beati: tn̄ vt hic
videri poſſūt miſteria fidei. Et hoc tripl'r.

In doctrinis.
In figuris.
In creaturis.

Nonſolū ſcriptu-
re xp̄ianoꝝ et iude-
orū q̄ ſatis copioſe
de hoc miſterio loquuntur: ſed etiaz doctrine
gētiliū ph̄oꝝ hoc videtur exprimere. Et in no
uo quidez teſtamēto inquit ioh̄. euangeliſta.
Tres ſunt qui teſtimoniū dant in celo. pater
verbū. et ſpūſſanctus: et hi tres vnuz ſunt. qđ
aptius dici potuit. Paulus q̄ꝫ apl's ad gal'.
iiij. Miſit de⁹. ſ. pater ſpiritūſanctū filij ſui a q̄

ſcꝫ filio ꝓcedit ſicut ab ip̄o in corda nr̄a. cla-
mantē. i. facientē nos clamare cū deſiderio in-
tenſo orare. Abba pater in ſingulari. quia to
ta trinitas. vnus pater nr̄ ē creando. guber-
nādo et ſaluādo. Et dn̄s ih̄s xp̄c ad diſcip'los
math̄. vlt̄. Baptizate omnes gētes. In nomi
ne pr̄is et filij et ſpūſſancti. In noīe dicit ī ſin
gulari ad īnuendū vnitatē ſubſtantie. i. inuo-
catōe et virtute ¶ In veteri teſtamēto doctri
na nonſolū nr̄a ſed et iudeoꝝ et male intelle-
cta ab eis et falſo expoſita. gen̄. j. In p̄ncipio
creauit heloy̅ celū et terrā. Heloy̅ aūt eſt plu
rale cuius ſingulare ē hely̅. Et ſicut hely̅ iter-
p̄tatur deus: ita heloy̅ interp̄tat̄ dij. i. ꝑſone
diuine. Ecce pluralitas perſonarū: vnitas au
tem eſſentie ibi īnuitur. Creauit ī ſingulari.
Que autē ſint ip̄e plures perſone in diuinis ⁊
nomina eorū exprimūtur in diuerſis locis et
libris veteris teſtamēti. precipue in. p̄s. Nam
de patre dicit. p̄s. Ip̄e. ſcꝫ filius ait pater inuo
cabit me. Pater meus es tu. qđ pluries egit ī
carnatus. vt poſt vltimā cenam in oratione.
Pater clarifica filiū tuū. ioh̄. xvij. Et in fine
vite. Pater in manus tuas cōmendo ſpiritū
meū. luce. xxiij. De filio autē inquit. p̄s. in ꝑ
ſona ei⁹. Dominus dixit ad me. fili⁹ meus es
tu. ego hodie. id ē eternaliter genui te. De ſpi
ritusancto ait. p̄s. Spiritū ſanctū tuū ne au-
feras a me. Et ꝙ quelibꝫ ꝑſona ex his tribus
ſit deus: et tamē nō tres dij ſed vnus eſt deus
oſtēdit dicens in alio. p̄s. Benedicat nos de⁹.
ſcꝫ pater deus nr̄. ſ. filius. nr̄ fact⁹ ꝑ humani
tatē aſſumptaz ſimilis nobis. Benedicat nos
deus ſpiritusſāctus. Et benedicere ſuū eſt be-
nefacere. conferēdo naturalia et addēdo gratu
ita. Et vt intelligat̄ vnitas eſſentie ſubdit in
ſingulari. metuāt euz omnes fines terre. ſm̄
greg. in moral'. Et. ij. reg. vij. Ero illi ī patrē
et ip̄e erit mihi in filiū. Et q̄uis videat̄ loqui
de ſalomone: tn̄ apl's ad heb. j. arguit. ex his
verbis probans dei patris filiatōnem ſm̄ ſen
ſū litteralē intelligendā. oſtendens et de ſpiri-
tuſancto. ſapien̄. j. Spūſſanct⁹ diſcipline effu
giet fictū ¶ Dimittēdo alia teſtimonia ſacre
ſcripture plima: veniam⁹ ad doctrinā ethni-
coꝝ. Cum dixit mercurius trimegiſtus. Mo-
nas genuit monadē: et in ſeip̄m flectit ardorē
Nonne videtur inſinuaſſe miſteriū trinitatis.
Monas. id ē vnus genuit monadē. id ē vnum
id ē pater filiū. Ardor reflexus ē ſpirituſſan-
ctus. qui vt dicit hiero. ē amor patris in fili-
um et filij in patrē. non quidē accidentalis et
tranſiens vt amor noſter: ſꝫ ſubſtātialis ⁊ ſub
ſiſtēs. Cū enī virtus effectuū reperiat̄ in cau
ſis eoꝝ nobilius q̄ in ip̄is effectib⁹. Et virtus
generādi vere repiat̄ ī creaturis. q̄ oē s ſūt ef-
fectus p̄me cauſe. ſ. dei: multonobili⁹ dꝫ hec ge
neratōis virt⁹ repiri ī ip̄o deo. nō quidē natu-
raliter cū ſpūs ſit de⁹: ſed mētaliter. ſicut mēs
hoīs generat verbū ſuū. id ē cōceptū. Intelli-

git enī ſe deus ab eterno: et tantū quātus ē q̄
īmenſus eſt: et iṗe intellectus eſt filius ſuus
Vnū in ſubſtātia cū eo. quia eius intelligere
eſt ſua eſſētia ſm tho. ꝑmo ꝯ gētiles. Nō pōt
aūt optimū verbū gignēdo ipm nō amare. cū
amor ſit boni: et q2 īfinitū bonū īfinit⁹ amor
patris ad filiū genitū et filij ad patrē generā
tē. Et iṗe amor ſpūſſāct⁹ ē ꝑſona ſubſiſtēs ter
tia ī trinitate illa ſāctiſſima. Siquis aūt di-
cat ꝙ non fuit intellectus trimegiſti loqui de
trinitate. cū ethnici ph̄i nō cognouerint hoc
miſteriū. In cuius figurā legit̄ ī exodo ꝙ ma
gi. i. ſapiētes pharaonis defecerūt in tertio ſi-
gno. q2 ī notitia trinitatis vt dicit mgr̄ ſentē.
ī primo. li. Nā de verbo eterno ſeu filio dei mł
ta dixit plato: et ꝙ̄plura. Sibille gentiles ⁊ ſa
tis clare. Tamēetſi ſic: nihil ꝓhibet exiſtima-
re ꝙ plura ꝑtinentia ad miſteria fidei potue-
rit deus loqui. que iṗi non intellexerūt. Sic
locutus eſt deus ꝑ azinā balaā et ꝑ cayphā q̄
iṗe nō intellexit. Vidim⁹ hucuſq3 in doctrīis
miſteriū trinitatis et vnitatis: ſicut audiui-
mus ex fide: videamus figuras.

¶ Ex figuris etiam vidim⁹. §. v.

Et prima eſt. Cū abrahe ſtāti ī meridie ī con-
ualle mambre occurrerūt ei tres viri. i. ange
li in forma hūana: tres vidit et vnū adorauit
⁊c̄. Expoſitionē ob breuitatem ommitto. vbi
etiā īnuitur quo cū geſtu reuelat̄ miſterium
trinitatis. q2 exiſtētibus ī cōualle humilita-
tis: et ī feruore caritatis. et in oſtio mortali-
tatis. ¶ Secūda figura habet̄ dañ. v. de tribꝫ
digitis vnius manus ſcribentis ī pariete con
tra faciē balthaſar regis in babilone cōuiuā
tis cū ſuis. Mane techel phares. Tres digiti
tres ꝑſone diuine. pater et filius et ſpūſſāct⁹.
de q̄bus dicit̄. Qui appendit molē terre tribꝫ
digitis. i. ſubſtētat mūdū virtute triū ꝑſona-
rū. que ſunt vnus deus. vna manus. vna eſſē
tia et virtus diuina. que ī mēte humana ſcri
bit numerū beneficioꝝ que quis recepit. Ap
pendit. i. pōderare facit grauitatē et multitu-
dinē peccatoꝝ que egit. Diuidit. i. diſtribuere
facit gratias quas ꝑcepit. ¶ Tertia figura eſt
yſa. vj. vbi ait. Vidi dñm ſedētē ⁊c̄. et ſeraphin
clamātia. Sāctus. Sanct⁹. Sanct⁹ dñs d̄us
ſabaoth. Dñs deus in ſingulari ſcribit ꝓpter
vnitatē eſſētie. q2 hi tres vnū ſūt. Clamāt aūt
q2 cū admiratiōne ardēt ī ipſius dilectione dei
quē clare vident eē ſūmuz et infinitū bonum.
Innotuit q̄3 iohānes baptiſta miſteriū trini-
tatis qñ ī baptiſmo vidit filiū dei ī carne ba-
ptizatū: patrē audiuit in voce dicentē. Hic ē
filius meus dilectus. math. iij. Vidit ſpiritū-
ſāctuz ī forma colūbe. Sz q2 in ꝓceſſu tp̄is q̄-
daz heretici vocati arriani: voluerūt violare
veritatē fidei de miſterio trinitatis: dicētes eſ
ſe pluriū et diuerſaꝝ eſſentiaꝝ. Ad ꝯfirmatiō
nem veritatis fidei de vnitate eſſentie oñdit
deus hoc grande miraculū. in illo tp̄e in orien
te vbi cepit talis error. Nam in quodam fe-
ſto ſacerdote miſſā decātāte. viſum ē ab omi-
bꝫ tres guttas ad modū aque ſimul deſcēdere
ſuꝑ altare: et vnaꝫ gēmam ex eis effectā. que
repoſita cū magna reuerētia fuit et reſerua
ta inter reliquas ad manifeſtandū ꝙ hi tres
vnum ſunt.

¶ Tertio manifeſtatur in. §. vj.

omnibus creaturis veſtigiū ſāctiſſime trini-
tatis. Et ꝑmo in generali. ſecundo in ſpeciali
Tertio in ſingulari. Et in generali quidē. q̄a
vniuerſū eſt vnū a deo totū cauſatū diſtinctū
in triplex genus creaturaꝝ. Nā vnū ē ſubſtā
tiaꝝ ſpūaliū. i. angeloꝝ. Aliud gen⁹ ſbaꝝ ꝑti
ſpūaliū ꝑti ī corꝑaliū. vt hoīz. Tertiū ē ſubſtā
tiaꝝ omnino corꝑaliū. Ad īnuēdū ꝙ hi tres
ſ. pater et filius et ſpūſſanctus vnū ſūt. ſicut
vnū eſt vniuerſū et triꝑtitum in genere ¶ Et
angelus ſubſtātia ī ſe īuiſibilis repſētās pa-
trē et a nobis nō ē viſus. homo rōnalis. dei fi
liū qui hominez aſſūpſit. Creatura irrōnalis
ſpiritūſanctū q̄ apparuit in ſpecie rei irrōnał
vt ignis. In q̄libet aūt hoꝝ repimus. veſtigiū
oſtendens. q2 hi tres vnū ſūt. Nā natura āge-
lica vna ē cōis ī ſpiritualitate nature: nihil
habēs materie. Sz triplex eſt hierarchia. Et
quelibet hierarchia triplex ē ī ordine. Nā infi
ma ē in ordine angeloꝝ. archangeloꝝ et ꝑn-
cipatuū. In ſecūda eſt ordo triplex. ſ. poteſta
tū. virtutū et dominationū. In tertia triplex
etiā. quia thronoꝝ. Cherubin qui interp̄tat̄
plenitudo ſcīe filiū qui ē ſapīa patris. Sera-
phin qui interp̄tatur incēdiū ſpiritūſāctum
qui dicit̄ amor. Eſt et in quolibet angelo repi
re tria ſm dyo. ſ. eſſentiā. virtutē. i. potētiam
et oꝑatiōz: et tamē hec ſūt vnus angelus: ad i-
nuendū q2 hi tres vnū ſūt ¶ In creatura rō-
nali adhuc expreſſius habet̄ ymago trinita-
tis. Vñ ⁊ iṗe deus dixit. geñ. j. Faciam⁹ hoīez
ad imaginē ⁊ ſimilitudinē nr̄am. Hec ymago
pt̄ cōſiderari vt formula naturaliter. vt īfor-
mata ꝑfectionaliter. vt reformata pnialiter.
vt oīno formata ꝑpetualiter. Et oīa hec per
fectiſſimā trinitatez et vbiq3 eius ſimilitudo.
Q2tū ad ymaginem format ſnaturaliter. vbi
dicit aug. in li. de trini. Licet mēs nr̄a non ſit
eius nature cuius ē de⁹. ibi tñ querēda ē ima
go eius. cuius nihil ē melius. Aīa ſiquidē no
ſtra vna ē. tres habēs potētias. quarū vna nō
ē altera. ſ. memoria. ītellectus et volūtas. Et
vna ꝓcedit ab alia ſm actū. Nā ītellect⁹ nō ī-
telligit niſi memorie illud occurrit. et volun
tas nō vult niſi qđ mens recolit. et ītellectus
aliquo mō ītelligit. Sic pater et filius ⁊ ſpi-
rituſſāctus tres ꝑſone vna ſubſtātia. vna eſſē
tia. Et filius q̄dem naſcit̄ de pr̄e. Spirituſſā-
ctus procedit ab vtroq3 ⁊c̄. Hec ymago infor
matur et decoratur per virtutum perfectio-
nes. in quibus etiam relucet veſtigium trini-
tatis. Nam virtus vna eſt conuenientibus

omnibus in hoc vnū qđ ait pħs ī li. ethicoꝝ.
q̄ virtus ē que bonū facit habētē: et opꝰ eius
bonū reddit. Sꝫ iſta triptita eſt ſm diuerſa
ad que ordinaē. Eſt enī ṽtus theologicalis. ṽ-
tus moralis: et ṽtus ītellectualis. Primū ge-
nus virtutū quo aīa īformaē a ſāctiſſima tri-
nitate ē fides. ſpes. caritas tria hec. vt dī. j. co
rinth. xiij. Hec reſpitiūt ad deuꝫ vt obiectum
ſuū. Sed fides initituꝛ ei vt prime veritati. q̄
filio attribuiē. Spes reſpicit deū vt potentē
iuuari ad bene opandū: et ipm beatificādūꝫ
Poteſtas attribuiē patri. Caritas vnit ani-
muꝫ deo vt ſūmo bono. Et bonitas attribuiē
ſpūiſancto. Unū ḡ ſūt ꝑ reſpectū ad vnū obie
ctū: deū. Tres ſūt habentes diuerſū reſpectū
ad eū. ſic hi tres vnū ſūt. ¶ Uirtus moraliter
pficit hominē in ciuilitate humana. ⁊ hoc tri
pliciter ſm hominis triplicē potentiā quam
pficit. ſ. iuſtitia. fortitudo ⁊ tpantia. ſm pħm
in ethicis. Et iuſtitia pficit voluntatē hoīs
in ordine ad primuꝫ. vt ipm non ledat ſꝫ ius
ſuū vnicuiqꝫ tribuat. Fortitudo pficit iraſci-
bilē potentiā vt aggrediaē arduа opera. ⁊ fir
mꝰ ſit et ꝯſtās ī aduerſis. Tēpantia pficit ꝯcu
piſcibilē potētiā vt abſtīeat ab illicitis delecta
tōibus. Et hec tres vnū ſūt ī moralitate. Uir-
tus intellectualis perficit intellectum. Et hec
triplex dimittēdo intellectuꝫ q̄ ē de pncipijs ꝑ
ſe notis et artē q̄ eſt de mechanicis. videlꝫ ſci-
entia. prudētia et ſapīa. Et ſcīa q̄ ē de ꝯcluſio-
nibus: ꝯprehendat quadruuiū ſꝫ etiā triuiuꝫ
ſcꝫ grāmaticā. loycā et rethoricā. Et grāma-
tica quidem docens loqui et ſcribere. Loyca
verū a falſo diſcernere. Rethorica orantē ꝑ-
ſuadere. Prudētia eſt recta rō agibiliuꝫ. Que
quidē prudētia integratur ex tribus. vt dicit
Seneca in li. đ quatuor virtutibus. vīlꝫ p̄teri-
ta cogita et dī memoria. p̄ſentia ordina: ⁊ dī
intelligentia. futura p̄caue: et dī prouidentia
Sicut ḡ tres iſte ptes prudētie diſtincte ꝯue-
niūt in vnā cōem rōneꝫ. prudētie: ita hi tres
pater. filius et ſpūſſanctꝰ vnū ſūt. ¶ Sapien
tia aūt ſeu phiſica diſtinguiē in phiſicā que ē
notitia de rebus naturalib̄. que ſunt infra ce-
lū. cui deſeruit medicina. Et moralē notitiaꝫ
cui deſeruit lex ciuilis et canonica. Et diuidi
tur in monaſticā que hominem dirigit in ſe-
ipm. ycономicā que docet regere familiā. et
politicaꝫ que docet ciuitatē dirigere et regnū
Et ſic he tres vna moralis phia ē. Tertia phi
loſophia ſupma que omnes excellit ſcientias
methaphiſica. vel potius theologica. hec ꝯti
net triplicē legē dei. ſ. intrinſecā vt decalogū
moſaycā vt ceremonialia et iuditialia. ⁊ euā
gelicā de deo loquēs et angelis ſup omnes ali
as ſcientias: et de ſāctiſſima trinitate. Refor
maē aūt ymago dei q̄ eſt in hoīne deformata
ꝑ peccatū. a ſāctiſſima trinitate per pñiam:
nec alio modo poſt baptiſmum reformari va
let. Hec aūt penitētia vna eſt et trina. Naꝫ vt

dī đ pe. di. iij. Perfecta in corde contritio. In
ore confeſſio. In opere tota humilitas. id eſt
ſatiſfactio. hec eſt vera et fructuoſa peniten-
tia. Et ſm tho. in quarto. Contritio attribu-
itur patri. quia maxime potentie eſt iuſtifica
tio impij. quod fit per contritionem. Confeſ-
ſio filio. quia fit per verbum quod dicitur fi-
liꝰ. Satiſfactio q̄ ꝯplet boītatē pnīe ſpūſſcti
cui appropriatur bonitas. Et ſatiſfactio qui-
dem ſm tho. et alios in quarto conſiſtit in tri
bus. ſcilicet. elemoſina. oratione et ieiunio. de
quibus dicitur thob. xij. Bona eſt oratio cuꝫ
elemoſina et ieiunio. Et per illud deſtruitur
illud maledictum ternarium dyaboli. de quo
j. ioh. ij. dicitur. Omne quod eſt in mundo eſt
concupiſcentia carnis aut concupiſcentia o-
culorum aut ſuperbia vite. Concupiſcentia
carnis atteriē ꝑ ieiuniū. Concupīa oculorū
reprimiē ꝑ elemoſinā. i. auaritia. Supbia vi
te tolliē ꝑ huīleꝫ orōeꝫ. Sꝫ adhuc meliꝰ refor
matur ymago per ternarium eēntiale religi
onis. quod excedit omnem ſolennem peniten
tiam. vt dicitur. xxxiij. q. ij. Admonere. ſcilicꝫ
caſtitatem. paupertatē et obedientiā. Et hoc
eſt illud triduū itineris in deſerto religionis.
quo deꝰ vocat ſuos ad ſe ſibi ſacrificandum.
exo. iiij. Sicut ergo tres ptes in penitētia vł
in religione: et tñ vna penitētia et vna eſt re-
ligio. ita hi tres pr̄ ⁊ filius ⁊ ſpūſſāctꝰ vnū ſt.
¶ Tertiū genꝰ creaturaꝝ. vbi relucet veſtigi-
um trinitatis: eſt genus rerū mere corporali
um. Et hoc ē in celis. in elementis et elementa
tis. Et celū quidem vnum eſt. i. inq̄tum oīs
ꝯueniunt in materia incorruptibili. Tres aē
ſūt. nā differentes in motu. quia empireū vbi
ſancti reſident nō moueē. Criſtallinū moueē
ab angelo et mouet alios. Sydereū. ſ. firma-
mentū cum celis planetarum. quod non mo-
uet alios celos ſꝫ moueē. Et ſol in medio con
ſiſtens planetaruꝫ tres habet ſub ſe. ſ. lunam.
mercurium et venerem. Tres ſupra ſe. ſ. mar
tem. iouem et ſaturnum. Elementa omnia in
hoc vno conueniunt. quia ſūt in materia cor
ruptibili: ſed in triplici differentia. Nam ſup
premum. ſcilicet ignis eſt lucidum. in quo eti
am reperitur veſtigium trinitatis. Nam eſt ī
eo conſiderare eſſentiam. ſplendorem et calo-
rem: et eſſentia non procedit a ſuo ſplendore
ſed econuerſo. Et calor a ſua eſſentia et ſplen
dore. ita pater a nullo procedit filius a patre
ſpirituſſanctus ab vtroqꝫ. Et hi tres vnū ſūt
vnus eſt ignis. ¶ Medium elementum quod
eſt duplex: eſt dyaphanum. i. tranſparens. ſ.
aer et aqua. Et in aqua eſt veſtigium trinita-
tis perpulchre. ſcilꝫ in aqua que egreditur e
terra vt in fonte: et trāſit eadeꝫ in ſubſtantia
per aqueductum: et extenditur in riuum ſeu
fluuium. vna eſt aqua ſeu vnus fons: et tam̄
fons nō procedit a conductu: ſed ecōuerſo. ſic
filius a pr̄e q̄ ſolus cooptꝰ ē carne nr̄a. vn̄ et

ip̄e dicit. Ego quaſi aque duct⁹ ꝛc̄. eccī. xxiiij Fluuius ꝓcedit ab vtroq̄z. ſic ſpūſſāctus qui dr̄ fluui⁹ ꝑadiſi ſm̄ aug. Ultimū elemētum ē terra que ē ī ſe obſcura. Et hec triꝑtita. q̄a ī aſyam. europā et affricā vna t̄ra et tres eius ꝑtes. Hic hi tres vnū ſūt. In elemētatis ꝑz quia q̄ōlibet ē vnū repreſētās patrē vn̄ hyla- rius. In patre vnitas: et aliquā ſpēm habēt ꝑ formā ſuā: et ad aliquid ordinat̄. Secūduz repn̄tat filiū. Et finis ſpiritūſāctū. Ad quod facit qd̄ dicit̄ Sapie. Omnia ī pondē. nume- ro et mēſura conſtituiſti dn̄e. Oīs eniz res eſt vna numero. Meſurā habet determinate ꝑfe ctōis ꝑ formā ſuā ꝑ quā ī ſpecie ꝯſtituit̄. Pō dus ſuū ē finis ad quē ordinat̄. Et ſic hi tres vnū ſūt. Sicut ḡ eccleſia militās hic ē r̄gina ſtans añ deū a dextris virtutū ī veſtitu deau- rato ſapie. circūdata varietate ſtatuū. Sic ꝛ eccleſia triūphans aſtitit vt regina mūdi a de xtris dei. ſ. ciuitate ſuꝑna. ī veſtitu deaurato glorie. que ī tribus ꝯſiſtit repſentātib⁹ ſāctiſ- ſimā trinitatē. ſ. viſione. tentōe et fruitōe ſā- ctiſſime trinitatis. circūdata varietate p̄mio rū. In qua exiſtētes dicere valent. Sicut au- diuimus ſic vidimus ꝛc̄.

Titulus vndecim⁹. De dono intellectus. Donū intellectus vltra lumen nature: ne- ceſſario a deo petitur. Capitulū primum.

Manus tue fecerūt et plaſmauerunt me. Da mihi intellectū vt diſcaz mandata tua. p̄s. cxviij. Ma nus dn̄i ſūt. nō corꝑales: ſed ſpūales. ſ. ſapīa et virtus eius. Et iſte fecerūt et faciūt quēlibet hominez ſicut et alias crea- turas quo ad corpus. ꝑ ꝓpagatōez a parētib⁹ Et ip̄m primū hominē fecit de limo t̄re. geñ. j. Et plaſmauerūt et plaſmāt quālibet aīam de nouo creādo ex nihilo. i. nō ex aliq̄ alia re et infūdit. Uñ illa ſancta mulier dicebat filijs ſuis exhortās ad paciam. Filij neſcio quō in vtero meo apparuiſtis. Neq̄z ſpirituz et aīam donaui vobis: et ſingulor̄ mēbra nō ego ip̄a cōpegi: ſz eſt mūdi creator. Hinc et hieron. in epl̄a ꝯ̄ rufinuz. Inter illas ſecreti vētris āgu- ſtias dei manus ſemꝑ oꝑatur. idemq̄z creator corꝑis pariter et aīe. Noli deſpicere bonitatē figuli qui te plaſmauit et fecit vt voluit. Ip̄e dei virtus et ſapīa. di. lvj. Naſci. Quis autē hoī ſit datū lumē naturale ad ītelligēduz que agenda ſūt ſm̄ dictamen rōis in vita politi- ca: tn̄ quia hō ordinat̄ ad quoddam bonum qd̄ excedit naturalē cognitionē. ſ. ſuꝑnā bea- titudinē: ideo īdiget quodā lumine ſuꝑnatu- rali ad ītelligendū que ſm̄ fidē ꝓponuntur. Et hoc vocatur donū ītellect⁹. qd̄ quia ex nobis nō eſt: pſalmiſta poſtulat a dō ſibi dari: dicēs Da mihi intellectū vt diſcā mādata tua. Mā data dei ſūt nōſolū de agēdis ſm̄ decalogum ſm̄ illud math. xix. Si vis ad vitā ingredi: ſer ua mādata. Sed etiā et de credendis. iuxta il lud ioh. xiiij. Creditis in deuz et in me credite ait xp̄c. quia nonſolū miſteria diuinitatis ſz etiā humanitatis xp̄i nobis mādatur credere De ſperādis datur mādatum. p̄s. Sperate ī eo omnis ꝯgregatio populi. que figurabatur in ſpe bonorū temporaliū in veteri teſtamen to ꝓmiſſorum. Mandatur dilectio dei et proxi mi. deutero. vj. qd̄ ī nouo teſtamēto inducitur et firmatur. math. xxij. et luc. x. Diliges dn̄m deum tuū. ex toto corde tuo. et ex tota anima tua. et ex omni mente tua: et proximū tuum ſicut teip̄m. Iſta mandata preſupponunt̄ ad decalogum: non ibi ꝯtinentur: et ad iſta ītel- ligenda intime vt credenda ꝛ ſꝑanda indiget hō dono ītellectus. Oīs qui audit a patre meo et didicit hic veīt ad me ait xp̄c. io. vj. Fides aūt ex auditu. auditus ꝑ verbū dei. ro. x. Sz nō ſufficit credere auditis: īmo oꝫ addiſcere ꝑ donum. ſcilicet intellectus capere vt agenda Et ſic venitur ad xp̄m cōſequendo eternū pre mium. ſm̄ illud. Intellectus bonus omnibus facientibus eum: laudatio eius manet in ſe- culum ſeculi.

Sed ad tollendū equiuo. §. j°. cationē. ſciendum ꝙ intellectus ſumitur mł- tipliciter. Nam aliquādo intellectus dicit̄ ip̄a anime eſſentia: denominatur eñi anima ab ī tellectu quaſi a ſua principaliori virtute. ſic dicitur in ꝑ̄ncipio de anima ꝙ intellectus eſt quedam ſubſtātia. Angeli etiā dicuntur ītel lectus ſeu intelligentie. Secūdo dicitur intel lectus quedam potētia aīe diſtincta contra voluntatē. Et iſte ītellectus diſtinguit̄ realit̄ ī duas potētias. ſ. intellectuz agentem: et in- tellectū poſſibilem. Unde dicit ph̄s in tertio d̄ anima ꝙ neceſſe eſt eſſe in anima has differē tias. intellectum. ſcꝫ poſſibilem. et agentem. Intellectus aūt poſſibilis diuiditur in tres. ſm̄ tres ſtatus eius. Quādoq̄z eñi eſt in potē- tia tm̄. et ſic dicitur intellect⁹ poſſibilis. Qñq̄z in actu primo. qui eſt ſcientia et ſic dr̄ intelle- ctus in habitu. Quandoq̄z ī actu. Secūdo qui eſt conſiderare: et ſic dicitur intellect⁹ ī actu ſeu intellectus adeptus. De p̄dictis habes in prima ꝑte. Tertio dicitur intellectus quedaz v̄tus ītellectualis q̄ dr̄ habit⁹ ꝑ̄ncipior̄. q̄ ꝑſe ſūt nota ſiue ſpeculabiliū. vt de q̄libet ē affir- mare vel negare. de neutro ambo. Oē totuz ē maius ſua ꝑte vel practicabiliū vt malū ē fu- giendū. nulli ē īiuria faciēda ꝛ hmōi. Quarto mō dr̄ ītellect⁹ vna ꝑs prudētie ſm̄ macrobiū quā tulli⁹ vocat ītelligētiaz. de hoc dicit ph̄s in. vj. ethi. ꝙ ē cog̃ſcitiuus extremi. i. alicui⁹ p̄mi ſingularis et ꝯtingētis oꝑabilis ꝓpoſitō- nis. ſ. minoris quā oꝫ eē ſingularē ī ſilogiſmo prudētie. Hoc aūt p̄mū ſingl'are ē aliq̄s finis ſingularis. Eſt ḡ iſte intellectus quedam re- cta extimatio. de aliquo ꝑticulari fine. vt ſbi